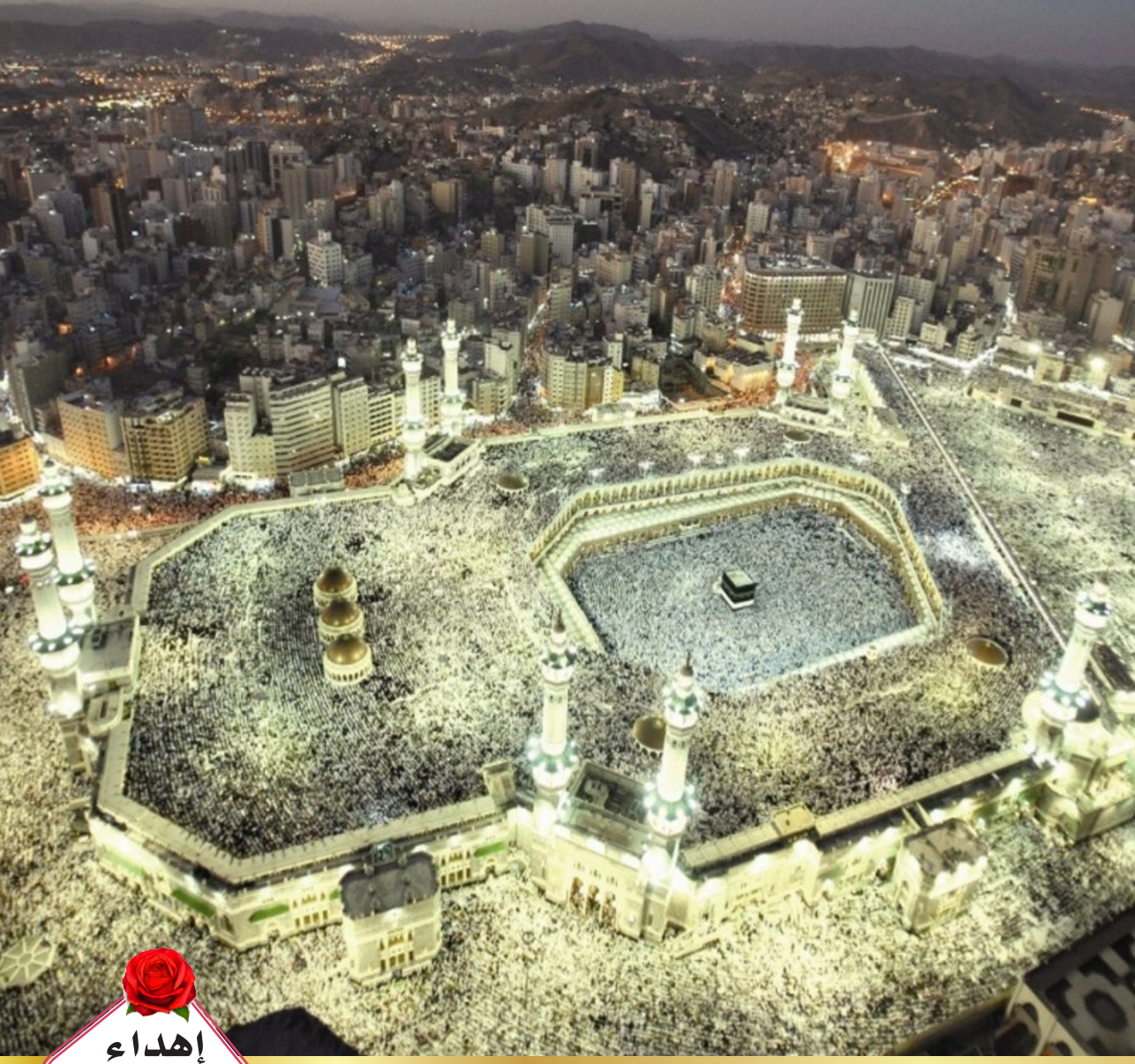

Zemzem

اهداء

Hediyemizdir

Türkçe

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بجنوب مكة، ١٤٣٨ هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بجنوب مكة

زمزم - باللغة التركية / المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد

وتوعية الجاليات بجنوب مكة - مكة المكرمة، ١٤٣٨ هـ

٤٨ ص: ١٧ X ٢٤ سم

ردمك: ٦-٣-٩٠٩٥٧-٩٧٨-٦٠٣-٩٧٨

١- الوعظ والإرشاد أ العنوان

ديوي ٢١٣ ١٤٣٨/٧٣١٥

رقم الإيداع: ١٤٣٨/٧٣١٥

ردمك: ٦-٣-٩٠٩٥٧-٩٧٨-٦٠٣-٩٧٨

جمعية الدعوة والإرشاد
وتوعية الجاليات بجنوب مكة
ذكرى

00966 534 111 252

00966 12 5405371

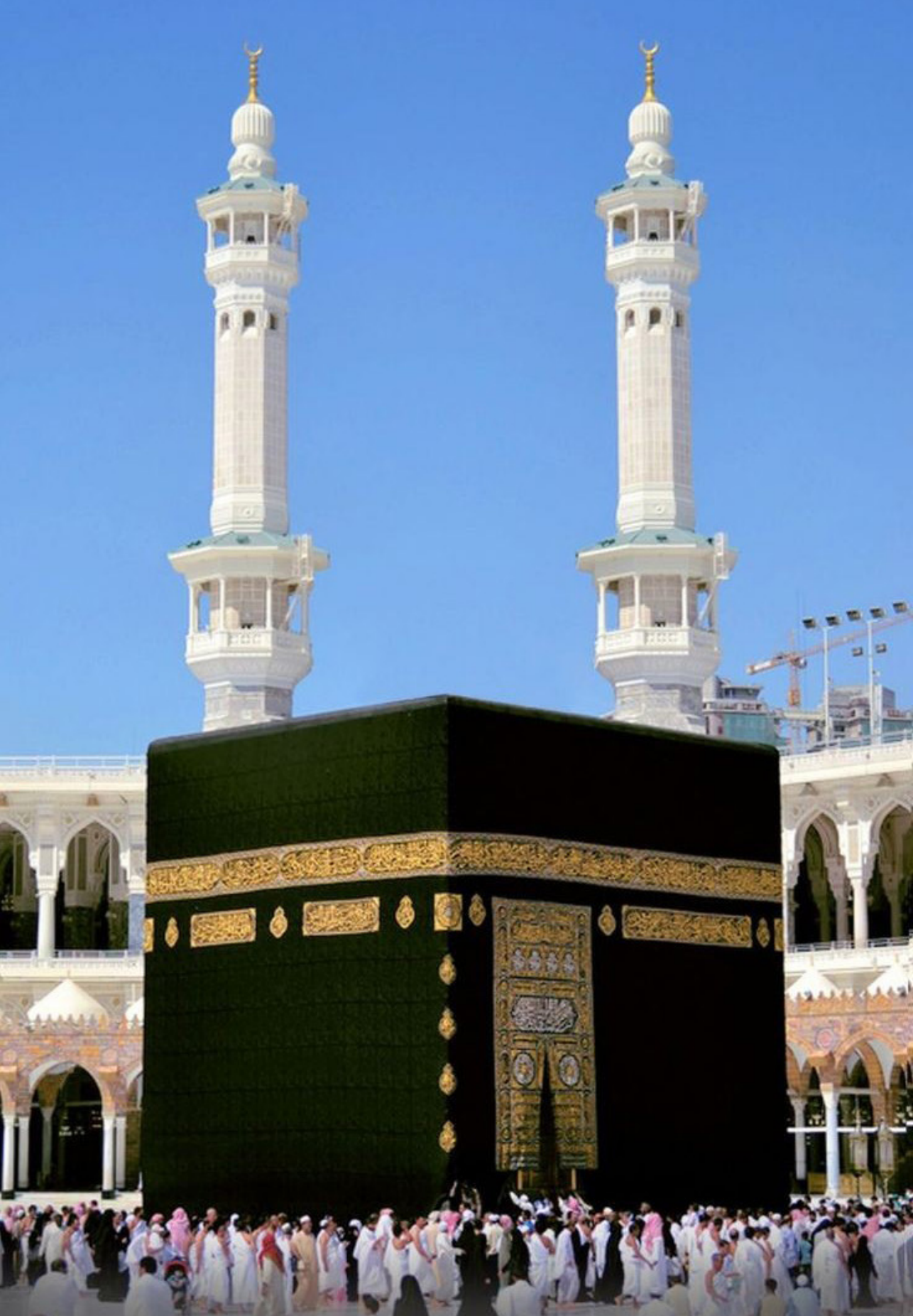

00966 555 264 604

جمعية الدعوة والإرشاد
وتوعية الجاليات بجنوب مكة

w www.dawahsmakkah.com

EDİTÖRDEN

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

Alemlerin Rabbi Allah'a hamdolsun. Alemlere rahmet olarak gönderilen, nebi ve rasullerin sonuncusu Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve ashabına salat ve selam olsun.

Değerli okuyucumuz! İslamî dergimiz "Zemzem"i Türkçe olarak bu yeni ve göz alıcı haliyle size sunmaktan gurur duyuyoruz.

Dergimiz, kaynağını Allah Teala'nın Kitabından, değerli elçisi Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetinden, selef-i salihinin; yani sahabe, tabiîn ve müctehid imamların *Allah hepsinden razı olsun* sözlerinden alan faydalı pek çok İslamî konu ve dinî makale içermektedir.

Yüce Mevla'dan özlemle aradığınız güzellikleri bu dergide bulmanızı niyaz eder ve dergimizin beğeninizi kazanmasını umarız.

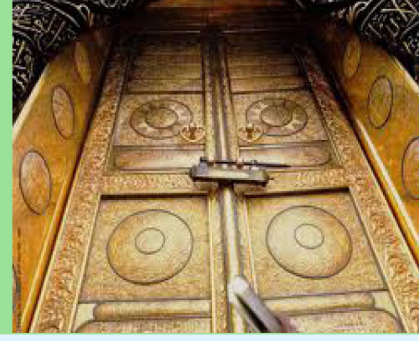
Dergimizin içeriğinde bulunan konulara ve makalelere göz attığınızda orada İslam'ı daha iyi ve derinlemesine öğrenmenize yardımcı olacak pek çok dinî konunun yer aldığını göreceksiniz.

Dergimizden dünyada ve ahirette yoldaşınız olacak faydalı bilgiler edinmenizi Yüce Allah'tan diler, bu çalışmayı rızasına uygun ve mümin kulları için faydalı kılmasını niyaz ederiz. Kuşkusuz O'nun buna gücü yeter.

Yüce Allah'ın salât, selam ve bereketleri Peygamberimiz Muhammed'in, ailesinin ve ashabının üzerine olsun.

جمعية الدعوة والإرشاد
وتوعية الجاليات بجنوب مكة
ذكري

İÇİNDEKİLER

3 KUR'ÂN-I KERİM'DEN NASIL YARARLANABİLİRİZ?

5 SAHABENİN FAZİLETLERİ

7 İHLÂS

8 KULLUK

10 İSLÂM'IN KADINA VERDİĞİ DEĞER

12 MESCİD-İ NEBEVÎ'Yİ ZİYARET

14 KURTULUŞ ARAYANLARA TAVSİYELER

16 TEVBE VE GÜNAH

18 PEYGAMBER (S.A.V.)'İN DUASI

19 GÜZEL AHLAKIN ALAMETLERİ

20 ÇOCUKLARIN TERBİYE EDİLMESİ

22 KALPLERİN ANAHTARLARI

23 ŞİRK VE ŞİRK TÜRLERİ

26 DUA ADABI

29 SİHİRDEN SAKINMAK GEREKİR

30 MÜSLÜMANIN, MÜSLÜMAN KARDEŞİNE KARŞI
GÖREVLERİ

33 KELİME-İ ŞHADET

36 SALİH AMELİN ŞARTLARI

37 TESBİH, TAHMİD, TEHLİL VE TEKBİR'İN FAZİLETİ

38 RASÛLULLAH *SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM*'İ
SEVMEK

40 BELA VE MUSİBETE UĞRAYANLARIN TESELLİSİ

41 HADİSLER İŞİĞINDA NAMAZ VE ÖNEMİ

43 MUTLULUK NE İLE GERÇEKLEŞİR?

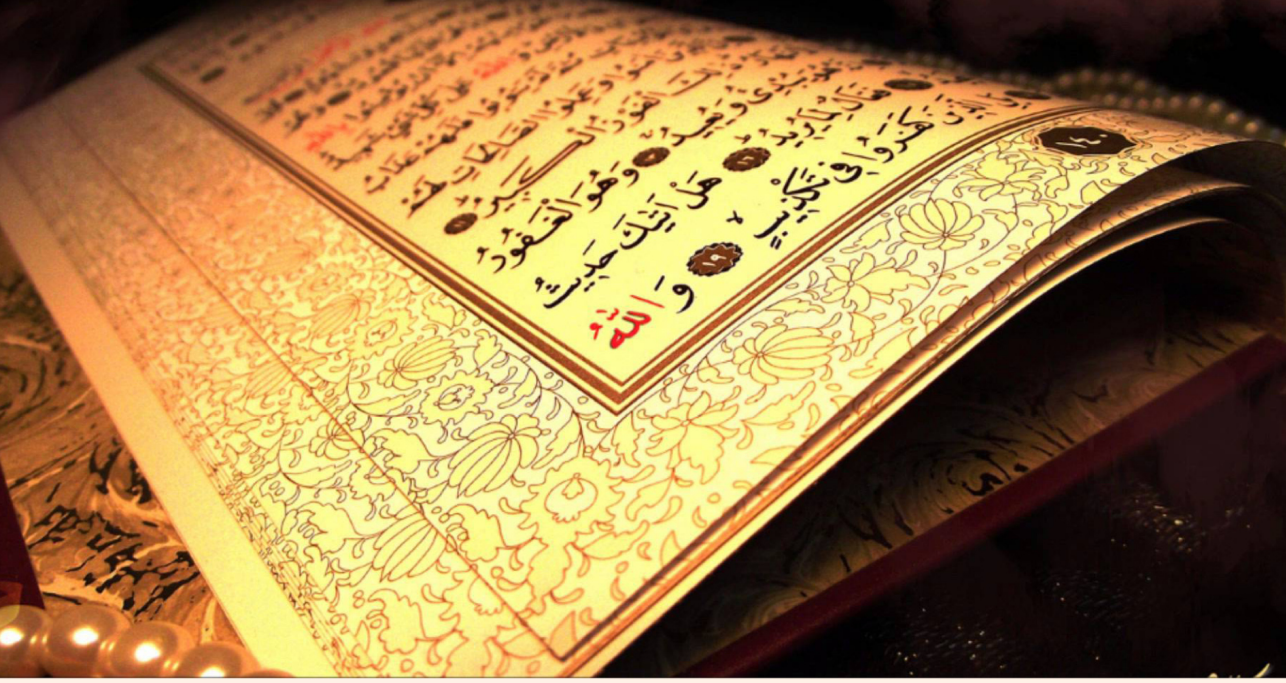
45 TEMEL VE GENEL KURALLAR

46 İMAM EBU HANİFE

47 KÜÇÜK GÜNAHLARI BÜYÜTEN ŞEYLER

48 RASÛLULLAH *SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM*'DEN
ÖĞÜTLER

Kur'ân-ı Kerim'den Nasıl Yararlanabiliriz?

Kur'an'dan yararlanmak istiyorsak onu okuduğumuz vakit bütün dikkatlerimizi toplamalı, ona iyice kulak vermeli ve ona muhatap olanın uyanıklığı ile dinlemeliyiz. Çünkü o, şanı yüce Rabbimizin Rasûlü aracılığıyla bize hitabıdır.

Etkinin tamam olması, bu etkiyi gerektiren bir etken, bu etkiyi kabul eden bir yer, bu etkinin meydana gelmesi için bir şart olmasına ve bu etkiyi önleyen hususların bulunmamasına bağlı olduğu için âyet-i kerimeler bütün bunları en özlü, en açık ve maksada en çok delalet eden lafızlarla dile getirmiştir.

"Kalbi olan" buyruğu da bu etkiyi kabul edecek, etkilenecek yeri ifade eder. Bundan maksat ise, Allah'tan gelen buyrukları akleden, anlayan diri kalptir. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **"O ancak bir zikir (öğüt) ve apaçık bir Kur'andır. Diri olan kimseleri korkutup uyarması içindir."** (Yasin, 36/69-70) Burada diriden kasıt da kalbin diri olmasıdır.

İbn Kuteybe diyor ki: Sen kalbi ve anlaması hazır bir haldeyken Allah'ın kitabına kulak ver. Onu dinlerken gaflet ve yanılma içerisinde olma. İşte bu etkinin gerçekleşmesini önleyen engele işarettir. Bu engel

kalbin yanılması, kendisine söylenenleri akletmeyip onlar hakkında düşünme ve tefekkürü terketmesidir.

Kur'ân'ı Nasıl Okuyalım?

Yüce Allah, **"Kur'ân'ı da tane tane, anlaşılır bir sûrette oku."** (el-Müzzemmil, 73/4) buyurmaktadır. Onu ağır ağır, acele etmeden oku! Böylesi Kur'ân'ı anlamana ve onun üzerinde iyice düşünmene yardımcı olacaktır.

Umm Seleme'ye, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Kur'ân okuyuşu hakkında soru soruldu da o, şöyle dedi: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Kur'ân okumasını âyet âyet bölerdi. (Şöyle): **"Rahman ve Rahim Allah'ın adı ile** (der ve dururdu) **Hamd alemlerin Rabbi Allah'ındır.** (der ve dururdu) **Rahman, Rahim**(dir). (der ve dururdu) **Din gününün maliki**(dir)..."
(Tirmizi)

Kur'an'ın tertil ile (ağır ağır ve tane tane) okunması, sesin güzelleştirilmesi ve okurken acele etmemek müstehabtır. Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurdu ki: **"Kur'an'ı seslerinizle güzelleştiriniz. Çünkü güzel ses Kur'an'ın güzelliğini arttırır."** (Ebû Dâvûd)

İbn Mesud dedi ki: **"Kur'an'ı kum tanelerini saçar gibi saçmayınız. Şiir okur gibi alelacele okumayınız. Hayret verici buyrukları üzerinde durunuz, onunla kalpleri harekete ge-**

tininiz. Sizden herhangi bir kimsenin bütün gayesi sûreyi bitirmek olmasın.” (Buhârî)

“Kur’an ya lehine yahut aleyhine bir delildir.”

Muslim’in rivayet ettiği sahih bir hadis, Kur’an okuyanları iki kısma ayırmaktadır:

1- Kur’an’ı okuyan ve kıyamet gününde Kur’an’ın lehine delil teşkil edeceği kimse Kur’an’ın emirlerini yerine getiren, yasaklarından uzaklaşarak helalini helal, haramını haram bilen, Kur’an gereğince hüküm veren, onun hükmüne başvuran, hükmüne razı olan, yüce Allah’ın, **“(Bu) ayetlerimi düşünsünler, tam akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz hayır ve bereketi bol bir kitaptır.”** (Sad, 38/29) buyruğu ile amel ederek anlamaları üzerinde iyice düşünen, onu çokça okuyup ezberleyen, başkasından dinleyen, bilhassa Kur’an-ı Kerim yayını yapan radyolardan ve Sıddık Mişavî, Husari ve daha başka meşhur Kur’an okuyucularının kasetlerini çokça dinleyerek ailesi ile birlikte onun tilavetinden ve tefsirinden faydalanan, yüce Allah’ın, **“Bir de ahdi yerine getirin. Çünkü ahidden dolayı sorumluluk vardır.”** (el-İsra, 17/34) buyruğunu okuduğunda yahut dinlediğinde, Rabbine ve kardeşlerine olan ahidlerini ve vaadlerini yerine getirmek için elini çabuk tutan kimsedir.

2- Kur’an-ı Kerim’i okumakla birlikte Kur’an’ın aleyhine delil teşkil ettiği kimse ise emirleri gereğince amel etmeyen, onun yasaklarından kaçınmayan, helalini helal, haramını haram bilmeyen, Kur’an ile hükmetmeyen, Kur’an’ın hükmüne başvurmayan, Kur’an’ın hükmüne razı olmayan, Kur’an’ı anlamayı, üzerinde düşünüp, hükümlerini uygulamayı önemsemeyen kimsedir. Böyle bir kimse yüce Allah’ın, **“Sonra dua ve niyaz edelim de Allah’ın lanetinin yalan söyleyenlerin üzerine olmasını isteyelim.”** (Al-i İmran, 3/61) buyruğunu okuduğu ya da dinlediği zaman, onun insanlarla konuşmasında yalan söylediğini, sözünde durmadığını, ilişkilerinde, akitlerinde onları aldattığını görürüz. Üzücü hadiselerden birisi de karşılıklı ilişkilerinde, akidlerinde ve verdikleri sözlerde doğruluktan ayrılmayan kâfirlerin bulunduğunu da görmektir. Benim oğlumun anlattığına göre o Paris’te hayvanat bahçesini gezerken orada iki eli bulunan bir hayvan

görmüş. Bir insan o hayvana bir şey attı mı onu eliyle tutarmış. Bahçeyi gezenlerden birisi ona atacak bir şey bulamamış. Ona hiçbir şey atmaksızın eliyle ona atar gibi işarette bulunmuş. Bahçe görevlisi olan Fransız onu görmüş ve bu müslümana gelerek, hayvana yalan söylediğinden ötürü azarlamış.

O halde müslüman kardeşim, okuduğun ve dinlediğin Kur’an ile amel etmelisin ki Kur’an senin aleyhine değil, lehine delil olsun. Özellikle Kur’an hafızları, Kur’an ilimleri ve tefsiri ile uğraşanlar böyle olmalıdır. Çünkü Kur’an’ı ezberleyen ve tefsiriyle uğraşanların pek çoğunun Kur’an’ın direktiflerine, adabına bağlı kalmadıkları görülmektedir.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Kur’an’ı okuyunuz, onunla amel ediniz, ondan uzak kalmayınız. Onda aşırı gitmeyiniz. Onun vasıtasıyla yemek yemeyiniz. Onun vasıtası ile mallarınızı çoğaltma cihetine gitmeyiniz.”* (Ahmed)

Kur’an’ı Terketmekten Sakınmak

Kur’an’ı terketmenin çeşitli şekilleri vardır:

1- Kur’an’ı dinlemeyi, ona iman etmeyi, ona kulak vermeyi terketmek.

2- Kur’an’ı okusa ve ona iman etse dahi gereğince amel etmeyip helal ve haram hükümlerine uymamak.

3- Dinin esaslarında, fer’î hükümlerinde Kur’an’ı hakim kılmayı ve hükümlerine başvurmayı terketmek, onun kesin bilgi ifade etmediğine, delillerinin ilme ulaştırmayan lafzi delillerden ibaret olduğuna inanmak.

4- Kur’an-ı Kerim üzerinde iyice düşünmeyi, onu anlamaya çalışmayı, o buyrukları söyleyenin ondan neyi murad ettiğini bilmeyi terketmek.

5- Bütün kalbî hastalıklarda onunla şifa ve tedavi aramayı terkederek bu hastalığının şifasını Kur’an’dan başka yerlerde aramak, onunla tedaviyi bırakmak. İşte bütün bunlar yüce Allah’ın, **“Rasûl, ‘Ya Rab! Gerçekten benim kavmim bu Kur’an’ın terketti.’ dedi.”** (el-Furkan, 25/30) buyruğunun kapsamına girer.

Bununla birlikte bu terkin kimi çeşidi, kiminden daha hafiftir. (İbnu’l-Kayyim, el-Fevâid, 113)

Sahabe'nin Faziletleri

Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'adır. O'nun emîn elçisi, nebîsi ve rasûllerin sonuncusu olan Muhammed'e, âilesine, ashâbına ve kıyâmete kadar onu dost edinin şeriatını yaşayana, yaşatana ve savunana salât ve selâm olsun.

Selef-i salihîn, yani Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat ve onun izinde olan dört büyük imamın akîdesinin temel esaslarından biri de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbını kalpten sevmek, onları hayırla anmak, onlar için Allah'tan merhamet, istiğfar ve rıza dilemek, onlara güzel duygular beslemek, onlara el ve dil uzatmamaktır. Bu sebeptir ki onların kalpleri sahabenin sevgisiyle doludur, dilleri de sürekli olarak onları hayırla yâd eder.

Ehl-i Sünnet; sahabeye buğz ve düşmanlık eden, onlardan hoşlanmayan, onlara dil uzatan veya onlardan birine kin besleyenlere buğzeder ve onları düşman bilir.

Onlar gizli ve açık hallerinde dinlerine samimiyetle sarılmışlar ve onun uğrunda en değerli varlıklarını feda etmişlerdir.

Onlar, insanlar içinde İslam'ı, imanı ve ihsanı en mükemmel; teslimiyetleri, tasdikleri, itaatleri, ihlâsları, ilim ve amelleri, ibâdet ve cihadları en büyük ve her türlü güzel ahlak ve davranışta en önde olanlardır.

Allah Teâlâ, onları Peygamberinin sohbeti ve arkadaşlığı, İslâm risaletinin taşınması ve bütün insanlara ulaştırılması için seçmiş ve bu konuda mu-

vaffak kılmıştır.

Sahabe, öyle büyük bir ayrıcalığa sahiptir ki onlardan sonra gelen hiç kimse, hangi dereceye yükselirse yükselsin onların eriştiği makama erişemez. Onların sahip olduğu bu ayrıcalık, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i görme, onun sohbetinde bulunma, hadisini dinleme, onunla birlikte yaşama, dini ondan bire bir -ilk ağızdan- alma ve kendilerinden sonra gelenlere de aldıkları gibi tebliğ etme şerefidir. Bu sayede kıyâmete kadar bu dinle amel edenlerin sevaplarının bir benzeri onlara yazılmaktadır; ancak bu, amel edenlerin sevaplarından hiçbir şey eksiltmez.

Sahabe-i kirâm *radiyallahu anhum*'un tamamı adil ve sikadır, yani dini tebliğ hususunda güvenilir, ihlas ve takva sahibidirler.

Onların imân, ihsan, fazilet, dini ulaştırma açısından güvenilirlik, yüksek derece ve yüce vasıflara sahip olduklarına şahitlik etmek, dinde bilinmesi zorunlu -kesin- bir esastır.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Sahabe-i kirâmı daima hayırla ve övgüyle yâdeder. Çünkü Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onları sevmiş ve sevilmelerini tavsiye etmiştir. Nitekim şöyle buyurmaktadır: "Kim benim bir ashabıma söverse Allah'ın, meleklerin ve tüm insanların laneti onun üzerine olsun." (Taberani)

Yüce sahâbî Abdullah İbn Mes'ud *radiyallâhu anh* yine şöyle diyor: "Ebû Bekir ve Ömer'i sevmek ve onların üstünlüklerini kabul etmek, sünnettendir."

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in makamının şerefi ve derecesinin üstünlüğü sebebiyle ehl-i sünnet, onu gören herkese sahabî adını vermiştir. Şöyle ki Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i görüp îmân eden ve bu îmân üzere ölen herkes, onunla birlikteliği, onun hadisini işitmesi ve onu görmesi ister bir sene, ister bir ay, ister bir gün, isterse günün bir saati kadar olsun, onun ashâbındandır. Her birinin sahabîliği, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile olan beraberlikleri oranındadır.

Sahabeden Rıdvan biatinde, ağacın altında, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e savaştan kaçmamak ve gerekirse bu uğurda ölmek üzere biat etmiş olan ve Allah ile Rasûlüne verdikleri sözde sebat etmiş olan muhacir ve ensarın hiçbiri cehenneme girmeyecektir: "Ağacın altında biat etmiş olan hiç kimse, cehenneme girmeyecektir." (Buhârî)

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Büyük makamlarına ve faziletlerine rağmen ashâbın, fazilet yönünden eşit olduklarına inanır. Aksine İslâm'a giriş, hicret, muhacirlere kucak açma ve yardım etme, cihad, dine ve Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e yönelik olarak yapılan ameller vb. yönlerden bazıları, diğerlerinden üstündür.

Genel olarak onların en üstünleri, İslâm'a girme konusunda öne geçen ilk muhacirler ve ensardır. Onlardan sonra sırasıyla Bedir savaşına katılanlar, Uhud savaşına katılanlar, Hendek savaşına katılanlar, ağacın altında Rıdvan biatine katılanlar, hicretten önce ensardan Allah'a ve Rasûlüne yardım etmek üzere iki Akabe biatinde hazır bulunanlar gelir. Daha sonra ise Mekke'nin fethinden önce infakta bulunup cihad edenlerle Mekke'nin fethinden sonra müslüman olup cihad eden bütün sahabiler gelir. Allah onların tamamından razı olsun.

Ehl-i Sünnet; Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, sahabenin bazı ileri gelenlerini cennetle müjdelediğine inanır. Allah Rasûlünün teker teker adlarını sayarak cennetle müjdelediği aşere-i mübeşşere bunlardandır: Ebû Bekir es-Siddîk, Ömer el-Fârûk, Osman Zinnüreyn, Ali el-Murteza, Talha b. Ubeydullah, Zübeyr b. Avvâm, Sa'd b. Ebî Vakkâs, Sa'îd b. Zeyd, Abdurrahman b. Avf ve bu ümmetin emini Ebû Ubeyde Âmir b. el-Cerrah.

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; İçinde hiçbir şüphe bulunmayan bir kesinlikle inanırlar ki insanlar arasında Pey-

gamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sonra hilafete en layık olanlar dört sahabîdir: Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali. Onlar, muhacirlerin ve Müslümanların en üstünleri ve ittifakla Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'den sonra bu ümmetin en hayırlılarıdır. Onlar, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vezirleri, yardımcıları ve hı-sımlarıdır. Onlar, sırasıyla kendilerine hidâyet verilmiş Raşid halifelerdir.

Nebevî hilafet, el-Hasan b. Ali *radıyallahu anhuma*'nın hilafet süresiyle birlikte otuz sene onların idaresinde devam etmiştir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Halifelik, ümmetim arasında otuz yıldır; ondan sonrası ise saltanattır." (Buhârî, Müslim)

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Sahabe-i kirâmdan bir kimsenin (Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yakın akrabalarının, İslâm'a girmede öncü olanların ve onlardan sonra gelenlerin) günah ve hatadan masum olduğuna dair bir inanç taşımazlar. Aksine Ehl-i Sünnet'e göre onların her bir ferдинin günah işlemesi mümkündür. Ne var ki Allah Teâlâ, onlara mağfiret ve rıza vaadinde bulunmuştur. Onları; tevbeleri, günahları silen iyilikleri ve salih amelleri vesilesiyle bağışlayacaktır.

Bununla birlikte Ehl-i Sünnet, ashâb-ı kirâmın toplu halde hata üzere birleşmekten masum olduklarına inanır. Onların bâtil bir söz veya hakkı terk etmek üzere birleşmeleri mümkün değildir. Ancak fert bazında hiçbiri gûnahtan ve hatadan masum değildir. Ehl-i sünnete göre Allah Teâlâ, sadece seçtiği peygamberleri, tebliğ hususunda hatadan korumuştur. Yine Allah Teâlâ, ümmetin fertlerini değil; ama tümünü hata üzere birleşmekten korumuştur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *Şüphesiz Allah, benim ümmetimi sapıklık üzere birleştirmez. Allah'ın eli, cemaat üzerindedir. Kim (cemaatten) ayrılıp tek kalırsa ateşte de tek kalır.*" (Ebu Dâvûd)

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat; Sahabe-i kirâm arasında cereyan eden fitne ve savaş konularına girmeyip susmanın gerektiğinde fikir birliği içindedir. Onlar, sahabe arasında meydana gelmiş olan ihtilaf ve anlaşmazlıklar hakkında ileri geri konuşmazlar ve

durumlarını Allah'a havale ederler. O dönemde yaşanan musibetlerden dolayı da çokça "inna lillahi ve inna ileyhi raciun" derler ve her iki tarafın ölüleri için Allah'tan başışlanma ve merhamet dilerler.

Ehl-i sünnet, onlardan hiç kimsenin masum olduğunu söylemez, hiç kimseyi de suçlamaz. Aksine onların ictihad ettiklerine, hakkı aradıklarına ve kasten yanlış yapmadıklarına inanırlar. Onlardan ictihadlarında isâbetli olan için iki ecir, yanlışlar için bir ecir vardır. İnşallah hataları da Allah Teâlâ tarafından başışlanacaktır. Hepsî mazurdur, ecir almıştır; hiçbiri suçlu değildir.

Ehl-i Sünnet, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in vasiyetini yerine getirerek sahâbeden hiçbirine hakaret etmez, onlardan uzak olduğunu ifade etmez, onlara karşı önyargılı olmaz, onları kötülükle anmazlar. Aksine onları hak ettikleri şekilde güzel övgülerle anar, hayırla yad ederler.

Ehl-i sünnet imamlarına göre; ashâbın büyük çoğunluğu, fitneye karışmamıştır. Fitne alevlendiği zaman Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashâbının sayısı on binleri buluyordu. Bu fitneye onlardan fiilî olarak yüz kişi bile katılmış değildir, hatta katılanların sayısı otuzu bulmaz.

Dolayısıyla Ehl-i sünnet imamları icma ederek şöyle demişlerdir:

* Onları seven, onlara saygı duyan, onları övüp yücelten, onlar için istiğfar eden, hayır duada bulunan, haklarına riâyet eden, kıymetlerini bilen, faziletlerini anlatan, onları savunan, onların aleyhinde konuşmaktan dilini koruyan, onların yoluna uyan, izlerinden giden ve onları örnek alanlar, iki cihanda da kurtuluşa ererler.

* Onlara buğzeden, dil uzatan, onlara kusur bulan, onlardan uzak olduğunu ifade eden, onlara hayır duada bulunmayan, onlar için istiğfar dilemeyen, haklarında ileri geri konuşan, çeşitli yollardan onları eksiklik ve kusurla anan, onlara karşı önyargılı olanlar da sapıtanlardan ve helâk olanlardan olurlar. Onlar, iyi işler yaptıklarını sandıkları halde dünya hayatındaki bütün çabaları boşa gider.

"İhlâs;" -sözlükte- bir şeyi temizleyip arıtmak anlamına gelir. Âlimler, ihlâsın, şerî/dinî anlamı hakkında farklı şeyler söylemişlerdir. İbadetteki kasıt, ibadet edilenin birlenmesi, yani ibadetin sadece ibadet edilene/mabuda yapılmasıdır. Nitekim yüce Allah şöyle buyurmuştur: **"Rabbine (yaptığı) ibadete hiçbir şirk karıştırmısın."** (Kehf, 110)

"Kalbi, temizliğini giderecek her türlü şüpheden arındırmak," "Yüce Allah'a yönelerek, yalnızca O'na itaat ve ibadet etmek," "Öyle bir şeydir ki, melek onu bilmediği için sevap hanesine yazamaz, düşman bilmediği için onu bozamaz, sahibi beğenmediği için onu geçersiz hale getiremez." ve "Emredilene yapmaya, yasaklanana da terk etmeye sevk edenin, yüce Allah'ı hoşnut etmek olması." şeklindeki tarifler birbirine yakındır. Bunların hepsinde de, Yarattılana yaltaklanmak, insanların övgüsünü kazanmak, halk tarafından övülmek veya Allah'a yaklaşmak dışında herhangi bir şey olmaksızın kulun, itaat ve ibadetiyle Allah'a yaklaşması söz konusudur.

Ameli, sırf Rab için yapmanın birçok şekli vardır. Şöyle ki, kulların bazıları Allah'a, tazim ve saygı için ibadet eder. Bazılarının maksadı da itaat ve ibadet edenler arasında olmaktır. Bazıları O'nun rızasını isterler. Bazılarının maksadı, O'nunla ünsiyet kurmaktan, O'na itaat ve ibadetten zevk almaktır. Bazıları, kıyamet gününde O'nu görme nimetini umarlar. Bazıları belirli bir sevap belirtmeden O'nun vereceği sevabı isterler. Bazıları belirli bir sevap isterler. Bazıları, belirli bir ceza düşünmeden, toptan O'nun cezasından korkarlar. Bazıları da belirli bir cezadan korkarlar.

Maksatların çeşitliliği geniş bir kapıdır. Kul, bir defasında birini, bir defasında diğerini yapabilir. Hepsî de aynı noktaya varır. Sonunda aynı şeyi kasteder: Kulun, başkasına değil yüce Allah'a yönelmesi.

Bunların hepsî de ihlâsı gerçekleştirir. Bu maksatların sahipleri, sırat-ı müstakimdedirler, hidayettedirler ve doğruluk üzeredirler.

Kulun, ibadetini/kulluğunu, tazimle birlikte Allah sevgisini ummaktan, korku ve ümitten yoksun bırakması uygun değildir, çünkü hakiki kulluk böyle olur.

Kulluk

Kulluk, her türlü putperestlikten özgürlüğe kavuşmakla eşanlamlıdır. Bu kulluk bizi insanlığımızın özünü çalmak isteyen çok sayıdaki tağuttan/puttan kurtarır. Fazilet ve saadetin eşlik ettiği insana değerini tekrar kazandıran ve mertebesini yükselten kulluktur.

İnsanı yoktan var eden, kendi yarattığı ruhtan bize üfleyen, melekleri Adem'e secde ettiren ve bizi cennetine mirasçı kılan Allah Teala'ya olan kulluğumuzdur. O, öyle bir kulluktur ki onunla Allah'ın önünde eğiliriz. Sonra onunla alınlarımız yerden kalkıp doğrulur da artık biz, derecesi ne kadar yüksek olursa olsun yeryüzündeki hiçbir zorbaya asla boyun bükmeziz. Yine onunla dünya ve ahirette hayra giden yolda yürürüz de önümüzde hiçbir engel duramaz. Ve nihayet iki güzellikten birini elde ederiz: Ya zafer ya şehadet. . .

Eğer insanlar, Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem'in on küsur asır önce *"Ey kitap ehli/sahibi (Yahudi ve Hıristiyanlar)! Gelin, sizin de, bizim de kabul ettiğimiz (şu) ortak ilkede birleşelim: Allah'tan başkasına ibadet etmeyelim ve O'na hiçbir şeyi şirk/ortak koşmayalım. İkimizden bazıları da Allah'ı bırakıp diğerlerini rab edinmesin. (Ey müminler! Onlar bunu kabul etmeyip) yüz çevirirlerse siz de şöyle deyin: Şahit olun ki biz, Allah'a boyun eğip teslim olmuş (Müslüman) kimseleriz."* buyurarak ilan ettiği ebedi ve ilahî davete/çağrıya icabet etselerdi hep birlikte özgürce, faziletle, saadetle ve barış içinde yaşarlardı.

Kulluk, insanoğlunun hayatındaki ana/temel meselesidir. Hatta o, onların hayatındaki, tasarruflarındaki, duygularındaki ve ilişkilerindeki en büyük itici güçtür. Dahası o, insan hayatında yiyecek ve içecekten daha zaruri bir ihtiyaçtır. O, bu kainatın düzenini muhafaza eden ve yörüngesinde gitmesini sağlayan meseledir. Onda meydana gelecek eksiklik sebebiyle hayatın düzeni bozulur. Onda yaşanacak sapma nedeniyle de insanlık körlük dehlizlerinde, çöküş tünellerinde ve fesad uçurumlarında kaybolup gider.

Kulluk, insanoğlunun hiçbir şekilde dışına çıkmasının mümkün olmadığı kesin/kaçınılmaz bir

durumdur. O, her zaman ve her mekânda insan hayatında kesin olarak mevcut olan bir husustur. Kulluk, kesin/kaçınılmazdır; çünkü insan muhtaç ve zayıftır; daima şu iki durumdan biri içindedir -ki bu durumların bir üçüncüsü yoktur-: Ya Allah'a ibadet edip boyun bükür, önünde eğilir ve bu şekilde muvahhid, itaatkar, huzurlu ve mutlu biri olur. Ya da putlar, nefsi arzular, şehvetler, mal, zevkler, beşerî kanunlar, insanlar, örf ve âdetler, partiler/gruplar vb. gibi insanın bağlandığı ve onun sebebiyle haddi aştığı her türlü sevilen, tabi olunan veya itaat edilen batıl ilaha ve sahte mabuda boyun büküp esiri olur. Allah Teala şöyle buyurmuştur: **"Türlü türlü rabler mi daha iyidir yoksa gücüne karşı durulamaz olan bir tek Allah mı?"**

(Yusuf, 39)

Kulluk, nefsin her türlü hakikat, hayır ve saadet yolunda yürümesi için onu harekete geçiren etkin unsurdur. İnsanlığı farklı güçlere, düzenlere, kanunlara ve şahıslara boyun eğmekten; insanlığı masalların, kuruntuların ve hurafelerin saptırmasından da kurtarır.

İbadetteki/kulluktaki bozukluk hiç şüphesiz insan hayatındaki düzenin de bozulduğunun habercisidir. Çünkü Allah Teala'ya kulluk, insanın yaratılışının temel gayesidir. Bu nedenle de Rablerine, Yaratıcılarına, gerçek manada kulluk etmedikçe onların felaha ermeleri/kurtulmaları, özgür ve mutlu olmaları mümkün değildir.

Dolayısıyla kulluk, kayıtsız şartsız bütün makamların en üstünüdür. Allah'ın sevdiği ve razı olduğu, kalple, dille ve azalarla yapılan, gizli ve açık bütün sözleri ve amelleri içine alan kapsamlı bir kavramdır. Kulun Allah Teala'ya hem tazim ederek hem de kamil manada boyun eğerek itaat etmesi ve nefsinin kötü arzularının tam tersini yapmasıdır.

İbadet/kulluk; dışta birtakım hareketler, içte itikat, ruhta huzur ve kalbin kulluğu ile azaların kulluğu arasındaki bir uyum ve uzlaşmadır. İbadette sevgi ile itaatin bir arada olması şarttır. Bu yüzden kul, Rabbini her şeyden daha çok sevmeli ve O'nu her şeyden daha fazla tazim edip yüceltmelidir. Saf sevgi ve tam bir itaat, ancak alemlerin Rabbi Allah için olabilir.

Kulluk; teslimiyet, itaat ve emirleri yerine getirip yasa-klardan kaçınma temeli üzerine kuruludur.

İbadetin esas ve ilkelerini şöyle sıralayabiliriz: Önce-likle Allah Teala'nın, Kendi zati, isimleri, sıfatları, fiilleri ve melekleri hakkında haber verdiği, bizim için gayb olup peygamberler tarafından bildirilen ve kitaplarda indirilen bütün hususlara doğru bir şekilde inanmak, yalnızca Allah'a ibadet etmek, O'nu eş ve ortaklardan tenzih etmek, kalben kesin bir inançla O'na tevekkül etmek, O'na yöne-lip sığınmak, O'ndan korkmak, O'nun katındaki mükafata ümit bağlamak, ihlasla ve yalnızca O'na itaat etmek gibi kalp amelleri gelir. Sonra azaların amelleri olan namaz, zekât, oruç, hac, ana-babaya iyi davranmak, akrabalık bağlarına riayet etmek, emanetlere sahip çıkmak, söz ve anlaşmalara vefa göstermek, komşuya, yetime, yoksula, yolda kalmışa ve muhtaç durumdaki bütün insanlara iyilik etmek, hatta hayvanlara bile iyi ve yumuşak davranmak gibi türlü ibadetleri yerine getirmek gelir.

Daha sonra yüce Kur'an'ı okumak, zikir, hakkı söyle-mek, güzel konuşmak, iyiliği anlatıp yaymak, kötülüğe karşı uyarıp engel olmak, ilim öğrenmek ve öğretmek gibi dile ait ameller gelir. Yine gizli ve açık her türlü çirkin ve ahlaksız fiilden kaçınmak, haramlardan uzak durmak, kibirden, riyadan/gösterişten, kendini beğen-mekten, hasetten/kıskançlıktan, nifaktan, giybetten, laf taşımaktan sakınmak vb. gibi Allah'ın yasakladığı fiiller-den kaçınmak da ibadete dahildir.

Aslında kulluk, dinin tamamıdır: Nitekim Cebrail *aleyhisselam*, Allah Rasulü *sallallahu aleyhi ve sellem'e* İslam'ın, imanın ve ihsanın ne olduğunu sorduğu vakit Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bunları açıklamış, daha sonra da ashabına şöyle demiştir: *"Bu gelen Cebrail idi. Size dininizi öğretmek üzere geldi."* (Tirmizi)

Allah Teala'ya kulluk bir şeref ve onurdur: Kur'an'da, Bakara suresindeki ilk emir şudur: **"Ey insanlar! Rabbi-nize ibadet/kulluk edin."** (Bakara, 21) Allah Teala'ya ibadet/kulluk etme yönündeki bu emir, insanın sadece Allah'a kul-köle olması gerektiğini gösterir. Bir insanın başka bir insana kul-köle olması zillettir. Ama Allah Teala'ya kul olması izzettir, şereftir. Bu sebepledir ki Allah Teala, Peygamberini, sahip olduğu en şerefli ma-kamlarda hep "kul" olma vasfıyla nitelendirmiştir.

Kulluk, makamların en yücesi ve mertebelerin en üstünüdür. Allah'ın meleklerinin şereflediği en yüce makam da yine kulluktur.

Kulluk, Allah'ın nebileri ve rasulleri için de bir teşrif makamıdır ve onlar, kullukla yükümlü olanlar içerisinde en yüce mertebeye sahip olanlardır. Peygamberler *-Allah'in salat ve selamı hepsine olsun-* kulluk mertebelerinin en üst konumundadırlar. Peygamberlerden sonra ise Allah'a kulluğun zirvesinde sıddıklar, şehidler, salihler, mücahidler, alimler ve başkalarını kendilerine tercih eden hayırsever kullar yer alır. Bunlar da kendi içlerin-de farklı derecelere sahiptirler ki bu derecelerin başını ve sonunu Allah'tan başka hiç kimse bilemez. O halde kulların en kamil, en faziletli, en üstün ve Allah'a en yakın olanı, O'na en sağlam, en doğru ve en kamil şe-kilde kulluk edenidir.

Allah'ın kullarının Kur'an'da yer alan vasıflar-ının; itikat, ibadet, genel anlamda itaat, adab ve ahlak konularının hepsini içine alan hassas hususlar olduğu görülür.

Allah Teala'ya kulluğun lezzetini almak istiyor-sak bilelim ki; samimi kulluk sayesinde ruh yücelir, kulun içgüdüleri ve nefsi arzuları terbiye olur, hayır yönü şer yönüne galip gelir, Rabbinin huzurunda durduğunun, O'nun ilminin, azametinin ve her şeyi kuşatan kudretinin bilincine varır.

Kulluk, insanın bu hayatta elde edebileceği en büyük ve en önemli şeydir ki o, onun vesilesiy-le mutluluğa, Allah'ın rızasına ve bu rızanın tecelli ettiği cennet yurduna ulaşır.

Kalp, ibadetin ve ihlasın tadını aldığı zaman ar-tık onun için bunlardan daha tatlı, daha hoş ve daha güzel hiçbir şey olamaz.

Gerçek manada kulluk yapmaya ve ibadette ihsan derecesine ulaşmaya yardımcı olan hususların bazıları şunlardır: Kalbin uyanık ve niyetin ihlaslı olması, hem ibadet halinde hem de ibadet dışında kalbe Allah'a kulluğun hatırlatılması.

Bu hatırlatma kalbi yumuşatmak ve ona huşu kazandırmak suretiyle onu besleyen bir nehir gibidir ki onun sayesinde kalbin suyu çekilmez ve kalp kati-laşmaz.

İslâm'ın Kadına Verdiği Değer

İslâm, kadına her alanda değer vermiş ve pek çok alanda da kadınla erkeği eşit kılmıştır. Kadın ile erkeğin eşit olduğu alanların en önemlisi ise "insanlık"ta eşit olmalarıdır. Allah Teâlâ bu hususta şöyle buyurmaktadır: **"Ey insanlar! Doğrusu Biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve birbirinizle tanışmanız için sizi kavimlere ve kabilelere ayırdık. Muhakkak ki Allah yanında en değerli olanınız, O'ndan en çok korkanınızdır. Şüphesiz Allah her şeyi bilendir, her şeyden haberdardır."** (Hucurât, 49/13)

Yine Allah Teâlâ, iyilik yaptığı takdirde sevapta, kötülük yaptığı takdirde de ceza ve günah da kadınla erkeği eşit kılmıştır: **"Erkek veya kadın, mümin olarak kim salih amel işlerse, onu mutlaka güzel bir hayatla yaşatırız. Ve mükâfatlarını, elbette yapmakta olduklarının en güzeliyle veririz."** (Nahl, 16/97)

İslâm dini kadına, hem bir "kız çocuğu," hem bir "eş" hem de bir "anne" olarak değer vermiş ve onu saygıdeğer kılmıştır. İslâm'ın kız çocuklarına verdiği değerle ilgili birçok hadisten biri de Âişe *radiyallahu anhâ*'nın rivâyet ettiği şu hadis-i şerîftir: Bir gün yanında iki kız çocuğu da olduğu halde bir kadın, Âişe *radiyallahu anhâ*'dan sadaka ister. O da bir tek hurma tanesinin dışında verebilecek bir şey bulamadığı için bu tek hurmayı onlara verir. Ancak o hurmayı verirken iki eşit parçaya bölerek her bir parçasını kızlardan birine takdim eder. Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem* eve geldiğinde de yaptığı şeyi ona anlatır. Bunun üzerine Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurur: **"Kim kız çocuklarına sahip olur da onlara en güzel şekilde muamele edip iyi yetiştirirse, bu kız çocukları âhirette o kişi ile cehennem ateşi arasında perde olur."**

İslâm'ın kadına, "eş" olarak verdiği değer ise çok daha büyüktür. Allah Teâlâ, kadına verilen bu değeri şu şekilde ifade etmektedir: **"Kaynaşmanız için size kendi (cinsi)nizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet peydâ etmesi de O'nun (varlığının) delillerindedir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır."** (Rûm, 30/21)

İslâm, kadına "anne" olarak da değer vermiş ve onu sevgi, şefkat, merhamet, iyilik ve ihsanla çevre kuşatmıştır. İşte Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: **"Rabbim, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana-babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine 'of!' bile deme; onları azarlama; ikisine de güzel söz söyle. Onları esirgeyerek alçakgönüllülükle üzerlerine kanat ger ve 'Rabbim! Küçükliğümden onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!' diyerek dua et."** (İsrâ, 17/23-24)

Şu âyette de Allah Teâlâ'nın, özellikle anneye özel bir önem ve değer verdiğini görmekteyiz: **"Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini tavsiye ettik. Annesi onu zahmetle taşıdı ve zahmetle doğurdu."** (Ahkâf, 46/15)

İslâm'ın kadına verdiği değeri, yüceliği ve üstünlüğü hakkında anlamak istiyorsak, geçmiş medeniyetlere bir göz atmak ve bu medeniyetlerin kadına nasıl baktığına dair bilgi sahibi olmaktan başka yolumuz yoktur.

Meselâ Yunan medeniyetinde kadın değersiz bir varlıktı. Kadın, evlendiği zaman akrabalarıyla bütün ilişkisi kesilir; bir kölenin yaşamından hiç de farklı olmayan bir hayatı yaşamak için babasının evinden ayrılıp kocasının evine giderdi. Evlendikten sonra artık o kadın için ne akrabalık ilişkisi ne de başka tür bir ilişki kalırdı. Herhangi bir antlaşmaya taraf olamaz, kıymetsiz bir meblağın üstünde borçlanamaz ya da herhangi bir davasını mahkemeye götüremezdi. Meselâ Toulon'un kanunlarından biri de şuydu: **"Bir erkeğin, kadının etkisi ve tesiri altında yapmış olduğu herhangi bir iş, kanun karşısında yok hükmündedir."** Yine Yunan medeniyetinde kocası ölen kadın, kocasının malına asla mirasçı olamazdı.

Roma imparatorluğunun ilk çağlarında, ev sahibi erkek, mutlak bir otoriteye sahipti. Meselâ babanın

erkek ve kız çocukları üzerindeki hâkimiyet ve otoritesi, çocuklar kaç yaşlarına ulaşırlarsa ulaşırlar, devam etmekteydi. Öyle ki bu otorite ve hâkimiyet, çocuklarını köle olarak satma, sürgün etme, işkence etme, hatta öldürmeyi de kapsayan bir yetki ve otoriteydi.

Fransızlar, miladi 586 yılında bir kongre tertip etmiş ve bu kongrede kadının insan olup olmadığını araştırma konusu yapmışlardır. Konuşma ve tartışmaların neticesinde de kadının, "sırf erkeğe hizmet etmek için yaratılmış bir insan" olduğu sonucuna varmışlardır!

İslâm, kadının haklarını, annesinden doğduğu ilk günden başlayarak son güne, yani ölümüne kadar korumaktadır. Daha çocuk yaşta kız çocuğuna iyi davranmayı teşvik etmiş ve ona yapılan bu iyiliğin karşılığını da Cennet kılmıştır.

İslâm, kız evlatlarını iyi şekilde eğitip büyütme-leri için Müslümanları teşvik ediyor. Çünkü bu nebevî emir ve buyruklar, erkeğin kız evladını ya da kız kardeşini koruyup gözetmesini, ona asil ve onurlu bir hayat sunmasını ve evleninceye kadar da geçimini üstlenmeye devam etmesini zorunlu kılmaktadır.

Kadın âdetli olduğu günlerinde namaz kılmaz ve oruç tutmaz. İşte bu, kadına verilen değer ve hüküm konularında onun kadınlık özelliğinin gözetilmesinin ta kendisidir. Hükümlerdeki bu hafifletici unsurlar, kadının erkek karşısındaki derecesini eksiltmez. Çünkü âdetli olduğu durumlarda kadının namaz kılmayı ve oruç tutmayı terk etmesi, onu günahkâr yapmaz. Bu durumda kadının sorumlu (mükellef) olduğu şey, bizzat namaz kılmaması ve oruç tutmamasıdır.

Tesettüre riayet etmek, daima Müslüman kadının kendine has asil fitratıyla uyum halindedir. İslâm dininin emrettiği şekilde şerî ölçülere uygun olarak giyinmeyen bir genç kızın inancı zarar görür ve imanında bozulmalar başlar. Dolayısıyla **akıl-baliğ olan her Müslüman kızın, vücudunun örtülmesi gereken herhangi bir yerini açmaması konusunda kendisinin sorumlu olduğunu, ta küçüklüğünden itibaren bilip öğrenmesi gerekir.** Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: **"Peygamber'in hanımlarından bir şey istediğiniz zaman, perde arkasından isteyin.**

Bu, hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için daha temiz bir davranıştır." (Ahzâb, 33/53)

Bu âyet-i kerîme, kadınların erkeklere karşı örtünmeleri ve tesettürlü olmaları gerektiği hususunda kesin bir delildir. Yine bu âyette Allah Teâlâ, İslâm'ın emirlerine göre **örtünmenin, hem erkeklerin hem de kadınların kalpleri için daha iyi olacağını ve utanç verici müstehcenlik ile buna götüren sebeplerden de uzak kalmalarını sağlayacaklarını** açıklamaktadır. Son olarak bu âyette Allah Teâlâ, tesettüre girmemenin ve açık-saçıklığın, pis ve çirkin bir şey olduğunu; buna karşılık tesettürün ise temizlik ve emniyette olmak demek olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Her türlü noksan sıfatlardan münezze olan Allah celle celaluhu şöyle buyurmaktadır: **"Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına (bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman) dış örtülerini üstlerine almalarını söyle. Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur. Allah bağışlayandır, esirgeyendir."** (Ahzâb, 33/59)

İşte bu âyet-i kerîmede Allah Teâlâ, iffetli ve namuslu olarak bilinip tanınmaları, bu sebeple günaha sürüklenmemeleri ve yine kendilerine sarkıntılık ettirecek şekilde başkalarını günaha kıskırtmamaları için mü'min kadınlara, saçlarından ve yüzlerinden başlamak üzere bütün vücudunu/ziynetini kapatmalarını emretmiştir.

Bu ilâhî örtünme emrinin gayeleri arasında kadına saygı duymak, onun tertemiz kişiliğini korumak ve kadınlığının ona sağladığı özelliklere riayet etmek de vardır. Bu örtünme emri, toplumda bozulmayı tetikleyici herhangi bir etken olmaksızın, kadını korumayı hedefleyen bir barikat ve toplumda olması gereken iffet ve namusu korumaktır. **Çünkü namus, nesilden nesile aktarılan bütün bir insanlığın şeref ve haysiyetidir. Kadın ise toplumun en küçük birimi olan ailenin özü ve kaynağıdır.** Müslüman nesillerin içinde yaşayacağı büyük toplumsal yapılar, işte bu ailelerin birlikteliğinden meydana gelir. Bütün bu anlatılanlardan, hem erkeğin hem de kadının hak ve ödevlerinde, başka hiçbir yerde eşinin ve benzerinin olmadığı bir denge ve eşitliğin olduğunu görmekteyiz. Çünkü bunlar her şeyi bilen ve hikmetince hükmeden Allah'ın emir ve yasaklarıdır.

Mescid-i Nebevî'yi Ziyâret

MESCİD-İ NEBEVÎ NASIL ZİYÂRET EDİLİR?

Medine-i Münevvere, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hicret ettiği yer ve ikametgâhıdır. Orada, ziyaret amacıyla yolculuğa çıkılmasına (dinen izin verilen) üç mescidden birisi olan Mescid-i Nebevî vardır. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Üç mescidin dışındaki bir yere (ziyaret amacıyla) yolculuğa çıkılmaz. Mescid-i Haram, bu benim mescidim (Mescid-i Nebevî) ve Mescid-i Aksa.” (Buhârî, Müslim)

Mescid-i Nebevî'yi ziyaret etmek, hacın bir şartı veya vacibi değildir. Hac ile Mescid-i Nebevî'yi ziyâret etmek arasında herhangi bir bağ veya ilişki yoktur. Mescid-i Nebevî'yi ziyaret etmek için ihrama girmek de yoktur. Ancak yıl boyunca herhangi bir vakitte Mescid-i Nebevî'yi ziyaret etmek, meşru ve müstehaptır.

MESCİD-İ NEBEVÎ'Yİ ZİYÂRET ETMENİN FAZİLETİ

Allah Teâlâ bir kimseyi muvaffak kılar da ona Mekke-i Mükerreme ve Medine-i Münevvere'ye ulaşmayı nasip ederse, bu kimsenin, Peygamber *sallallahu aleyhi*

ve *sellem*'in mescidinde namaz kılmak için Medine-i Münevvere'ye gitmesi sünnettir. Çünkü Mescid-i Nebevî'de kılınan bir namaz, (Mescid-i Haram dışındaki) mescidlerde kılınan bin namazdan daha fazîletlidir.

MESCİD-İ NEBEVÎ'YE GİRMENİN ÂDÂBI

Ziyaretçi, Mescid-i Nebevî'ye vardığında, içeriye girerken sağ ayağını içeri atıp şu duayı okur: “Bismillah (Allah'ın adıyla başlarım). Salât ve selâm, Rasûlullah'ın üzerine olsun. Allah'ın rahmetinden kovulmuş şeytandan; yüce Allah'a, O'nun kerim vechine ve (bütün mahlûkâta gâlip) ezeli hükümranlığına sığınırım. Allah'ım! Bana, rahmetinin kapılarını aç.” (Ebû Dâvûd)

Mescid-i Nebevî'ye girdikten sonra hemen iki rekât mescidi selâmlama namazını kılar. Bu namazı Ravza'da kılabilirse, ne güzel olur! Zira Ravza, “cennet bahçelerinden bir bahçedir.” Orada kılınan namazın ayrı bir kıymeti vardır. (Ravza, Peygamber

sallallahu aleyhi ve sellem'in evi ile minberi arasındır). Mescidi selâmlama namazını Ravza'da kılama imkânı bulamazsa, Mescid-i Nebevî'nin herhangi bir yerinde kılabilir.

PEYGAMBER *SALLALLAHU ALEYHİ VE SELLEM'E* NASIL SELÂM VERİLİR?

Mescid-i Nebevî'yi ziyaret eden kimsenin, iki rekât Mescidi Selâmlama namazını edâ ettikten sonra Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrine gidip edepli bir şekilde ve alçak sesle ona selâm vererek şöyle demesi müstehaptır: "Eselâmu aleyke yâ Rasûlallah ve rahmetullâhi ve berakâtuh / Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun ey Allah'ın Rasûlü!" (Buhârî, Müslim)

Sonra da ona salâta bulunur. Şöyle dua ederse de güzel olur: "*Allah'im! Ona vesîleyi ve fazileti ver. Onu va'dettiğin Makam-ı Mahmud'a erıştır. Allah'im! Onu ümmetinden yana en faziletli şekilde mükâfalandır.*"

Sonra biraz sağa doğru geçerek Ebu Bekir es-Siddik *radiyallahu anh*'in kabrinin önünde durur. Ona selâm verir ve Allah Teâlâ'nın ona rahmet ve mağfiret etmesi ve ondan razı olması için dua eder.

Daha sonra biraz daha sağa doğru geçerek Ömer b. Hattab *radiyallahu anh*'in kabrinin önünde durur. Ona selâm verir ve Allah Teâlâ'nın ona rahmet ve mağfiret etmesi ve ondan razı olması için dua eder.

MEDİNE-İ MÜNEVVERE'DE ZİYÂRET EDİLMESİ SÜNNET OLAN YERLER

* Medine-i Münevver'e'yi ziyaret eden kimsenin, içinde üçüncü halife Osman b. Affan gibi birçok sahabînin kabri bulunan Baki' Kabristanı'nda yatanların kabirlerini ziyaret etmesi sünnettir. *-Allah onların hepsinden râzı olsun-*

* Aynı şekilde Medine-i Münevver'e'yi ziyaret eden kimsenin, içinde şehitlerin efendisi Hamza b. Abdulmuttalib'in kabri bulunan Uhud şehitlerinin kabirlerini ziyaret etmesi ve onlara selâm verip dua etmesi sünnettir. *Allah onların hepsinden razı olsun.*

Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ashabi-

na kabirleri ziyarette şöyle demelerini öğretmiştir.

"Ey mü'minler ve müslümanlar yurdunun sâkinleri! Allah'ın selâmı üzerinize olsun. İnşallah biz de size katılacağız (sizin gibi öleceğiz). Allah'tan bize ve size âfiyet dileriz." (Müslim)

* Medine-i Münevver'e'yi ziyaret eden kimsenin, İslâm'da ilk inşa edilen mescit olan Kubâ mescidine abdestli olarak gidip orayı ziyaret etmesi ve orada (nafile) namaz kılması sünnettir. Nitekim Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* böyle yapmış ve bunu teşvik ederek şöyle buyurmuştur: "*Kim, evinde abdest alır, sonra da Kubâ mescidine gelir ve orada (iki rekât nâfile) namaz kılsa, ona umre sevâbı verilir.*" (İmâm Ahmed, Nesâî)

Medine-i Münevver'e'de bundan başka ziyaret edilmesi meşru olan mescitler (Kibleteyn Mescidi hariç) ve yerler yoktur. Bu sebeple bir kimsenin, sevap olmayan şeylerde kendine zorluk vermemesi ve bir oraya, bir buraya intikal ederek zahmete girmemesi gerekir.

MEDİNE-İ MÜNEVVERE'Yİ ZİYÂRET SIRASINDA YAPILAN YAYGIN HATALAR

* Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrinin bulunduğu odanın penceresine ve Mescid-i Nebevî'nin duvarlarına el-yüz sürmek, hatadır ve ziyaretçinin bunu yapması câiz değildir.

* Dua sırasında Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrine yönelmek, hatadır. Doğru olan dua sırasında kibleye yönelmesidir.

* Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kabrinin önünde uzun süre durup beklemek, izdihama ve itişip-kakışmaya sebep olmaktadır.

* Medine-i Münevver'e'de, ziyaret edilmesinde hiçbir sevap olmayan birtakım yerlere gitmek için bir oraya, bir buraya intikal etmek.

* Allah Teâlâ'dan başkasından yardım/imdat dilemek, ihtiyaçlarının giderilmesini ve sıkıntılarının ortadan kalkmasını istemek. Bunların hiçbiri uygun değildir.

* Bereket amacıyla toprak ve çakıl taşları toplamak. Bu da hatadır ve bundan uzak durmak gerekir.

Kurtuluş Arayanlara Tavsiyeler

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:
“...Peygamber size ne verdiyse onu alın, size ne yasakladıysa ondan da sakının. Allah’tan korkun. Çünkü Allah’ın azabı çetindir.” (Haşr, 7)

“Ey iman edenler! Hayat verecek şeylere sizi çağırıldığı zaman (Allah ve Rasûlüne) uyun...” (Enfâl, 24)

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor:

“Size neyi emrettiysem onu alın, neyi de yasakladıysam hemen onu bırakın.” (İbn Mâce)

Bir başka hadis-i şerif şöyledir:

“Sizlere bildirilmeyen (ne cennete yaklaştıran ne de cehennemden uzaklaştıran) hiçbir şey kalmadı.” (Taberâni)

“Kim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir.” (Buhari, Müslim)

Bu ve benzeri birçok ayet ve hadis, Kur’ân ve Sünnet’e uymayı emretmekte, dinde yenilik (bid’at) ve hurâfe çıkarmayı reddetmektedir.

Bu yüzden Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in sünnetlerinden bazılarını hatırlatmayı uygun gördük:

Öncelikle Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i seven bir kimsenin onun ahlakıyla ahlaklanması gerekir. Allah Teâlâ, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ahlakı için şöyle buyurmuştur:

“**Ve sen elbette büyük bir ahlâka sahipsin.**” (Kalem, 4)

Onun ahlâkıyla ilgili öğüt olması için şöyle örnekler verebiliriz:

Kötü işleri terk etmek: Çirkin ve kötü olan tüm söz ve davranışlardan uzaklaşmayı kapsar. Toplum içinde fısıltıyla konuşmak da böyledir.

Kötülüğü iyilikle defetmeli: Kötü bir davranışta bulunana bağışlamalıdır. İdaresi altındakileri ise azarlayıp kınamaktan kaçınmalı, onlara karşı vazifede kusur etmemeli ve onların hakkını kısıtlamamalıdır.

Fazla gülmekten kaçınmalı: Özellikle kahkahayla gülmekten sakınmalı, çoğunlukla gülümsemeye ve tebessüm etmeye çalışmalıdır.

Düşkün ve zayıfların ihtiyacını gidermede geç kalınmamalı:

Ev işlerinde, aile efradına yardımcı olmalıdır.

En güzeliyle giyinmeli: Özellikle bayram ve namaz vakitlerinde imkân ölçüsünde güzel kıyafetler seçilmelidir.

Kibirle ve aşırı yememeli: Her şeyi yemekten kaçınmalı ve azla yetinmeyi bilmelidir.

Arsızlıktan kaçınmalı: Şakayla da olsa çirkin söz söylememeli, fazla şaka yapmamalı ve insanları güldürmek için yalan konuşulmamalıdır.

Cimrilikten uzak durulmalı: Cimrilik, hem Allah katında hem de insanlar nazarında kötü bir huydur. Aynı zamanda yiyecek, giyecek gibi dünya metândan olan şeylerde de aşırı gidilmemelidir.

Öfkeye dikkat edilmeli: Öfkelenmekten, hiddetlenmekten ve bunun türevlerinden şiddetle kaçınmalıdır. Böyle bir durumda Allah'a sığınmalı, ayakta oturulmalı veya abdest alınmalıdır. Devamlı kayıt edildiğini hatırlayarak çok konuşmaktan sakınmalıdır.

Kur'ân-ı Kerim okunmalı: Onu anlamaya ve düşünmeye çalışmalı, başkasının Kur'ân okumasını da dinlemeli ve ondan uzaklaşmamalıdır.

İkram edilen güzel koku geri çevrilmemeli: Daima güzel koku kullanılmalıdır. Özellikle namazlarda buna dikkat edilmelidir. Misvak kullanılmalıdır. Çünkü abdest ve namaz öncesinde misvak kullanmak sünnettir.

Cesaretli olmalı: Kendi aleyhine de olsa hakkı söylemekten çekinilmemeli, başkalarının nasihatlarına kulak verilmelidir.

Eş ve çocuklar arasında adâletli olunmalı: Birine diğerinden daha çok verilmemeli, onlara her konuda adâletli davranılmalıdır.

İnsanların eziyetlerine sabretmeli, onları hoş görmeli: Onları bağışlamalıyız ki, Allah da bizi bağışlasın.

Kendin için ne istiyorsan, başkaları için de onu istemelisin.

Çokça selâmlaşmalı: Bir yere veya eve girerken veya birisiyle karşılaştığında her zaman selâm vermeye özen gösterilmelidir.

En güzeliyle selâm vermeye çalışmalı: Sünnet-te olduğu gibi "es-selâmu aleykum ve rahmetullahi ve berekâtuh" şeklinde selâmın en güzelini vermeye çalışılmalı, bunun yerine "günaydın", "hayırlı sabahlar" gibi lafızlar kullanılmamalıdır.

Saç ve sakaldaki aklar değiştirilmek istendiğinde: Saç ve sakal, (kına kullanılarak) sarı veya kırmızıya boyanabilir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emri doğrultusunda siyaha boyamaktan şiddetle kaçınılmalıdır.

Sünnete sarılmalı: Ta ki, Allah Rasûlü *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, hakkında, "Arđınızdan sabır günleri gelecektir. O gün -dine- sarılana sizlerden elli kişi sevabı vardır." dediği kimselerden olalım.

Sahabîler, "Ey Allah'ın Nebîsi! Onların kendi içinden elli kişi sevabı mı?" dediğinde Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: "Hayır! Sizden" buyurmuştur. (İbn Nasır)

Dünya için hırslanmamalı: Dünya fanidir, geçicidir. Câbir b. Abdillah *radıyallahu anh*'in şöyle dediği rivayet edilmiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, bir leşin yanına geldi ve "Hanginiz bir dirheme bunu almayı ister?" dedi, "Hiçbir şey karşılığında onun bizim olmasını istemeyiz." dediler.

Allah Rasûlü de "Allah'a yemin olsun ki; dünyanın, Allah katındaki değeri, bunun sizin nezdinizdeki değerinden daha aşağıdadır." buyurdu. (Müslim)

Bir diğer hadis-i şerif de şöyledir:

"Allah katında dünyanın sinek kanadı kadar değerli olsaydı, kâfir olan, içecek bir yudum su bile bulamazdı." (Sahih-i Câmî)

Allah'tan, hepimize, Kur'ân'ın ve Peygamberinin sünnetiyle en güzel şekilde amel etmeyi nasip etmesin dileriz.

Tevbe ve Günah

Bil ki günahlar, kişi ile sevdiği şeyler arasında perdedir. Sevdiklerinden uzaklaştıran şeylerden de vazgeçmek vaciptir. Bu, ancak ilim, pişmanlık ve kararlılıkla olur. Çünkü kişi, günahların sevgiliden uzak kalmasının sebebi olduğunu bilmediği zaman günahlardan pişmanlık duymaz, ondan uzaklaşmaya başlamak ona acı vermez. Acı duymadığı zaman da dönüş yapmaz.

Allah Teâlâ tevbe emretmiş ve şöyle buyurmuştur: **“Ey müminler! Hep birden Allah’a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!”** (Nur, 31) **“Ey iman edenler, samimi bir tevbeyle Allah’a tevbe edin.”** (Tahrim, 8) **“Şüphesiz ki Allah çok tevbe edenleri ve çok temizlenenleri sever.”** (Bakara, 222)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: **“Ey insanlar! Rabbinize tevbe edin. Çünkü ben, Allah’a günde yüz defa tevbe ederim.”** (Müslim, Ebu Davud)

Buhari ve Müslim’in Sahih’lerinde İbn Mesud *radıyallahu anh’tan* rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: **“Allah mümin kulunun tevbesine, çorak ve helak korkusu olan bir yerde devesinin yanında, yiyeceği ve içeceği onun üzerinde olduğu halde uyuyan, uyandığında deveyi gitmiş bulan ve onu arayıp bulamayan, nihayet kendisine susuzluk arız olan, sonra (kendi kendine) ‘bulduğum yerime döneyim de ölün-**

ceye kadar uyuyayım’ diyen ve ölmek için başını dirseğinin üzerine koyan, sonra uyanarak devesini, üzerindeki azığı, yiyeceği ve içeceğiyle yanında bulan bir adamdan, evet Allah, mümin kulunun tevbesine, bu adamın devesiyle azığını bulmasına sevinmesinden daha çok sevinir.”

Bu konuda pek çok hadis vardır. Tevbe’nin vacipliği üzerinde icma oluşmuştur. Çünkü günahlar kişiyi helâke sürükleyen ve Allah’tan uzaklaştıran şeylerdir. Bunlardan hemen kaçmak gerekir.

TEVBENİN VACİPLİĞİ VE FAZİLETİ

Tevbe etmek her zaman vaciptir. Çünkü insan organlarla günah işlemekten uzak değildir. Bazı durumlarda organlarla günah işlemekten uzak dursa da kalbiyle günah işlemeyi düşünmekten kurtulamaz. Bundan kurtulmuş olsa bile insanın zihnine değişik düşünceler sokarak onu Allah’ın zikrinden gaflete düşüren şeytanın vesvesesinden kurtulamaz. Bundan kurtulsa bile Allah’ı, O’nun sıfatlarını ve fiillerini bilme konusunda gafletten ve kusurdan kurtulamaz. Bunların hepsi birer eksikliklerdir. Hiç kimse kusur ve noksanlıktan kurtulamaz. İnsanlar tevbe konusunda farklı derece ve mertebelerde olmakla beraber tevbenin aslı hepsi için gereklidir.

Bu sebeptendir ki Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: *“Gerçek şu ki, bazen kalbime gaflet çöküyor ama ben Allah’a günde yetmiş defa istiğfar ediyorum.”* (Müslim, Ebu Davud) Bu sebeple Allah Teâlâ **“Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlayacak.”** (Fetih, 2) diyerek ona ikramda bulunmuştur. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in hali bu olunca diğerlerin hali nice olur?! Tevbenin şartları bulunduğu zaman tevbe sahih ve makbul olur. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **“O, kullarından tevbe kabul edendir.”** (Şura, 25)

Hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Allah, kulunun tevbesini can boğaza gelmediği sürece kabul eder.”* (Tirmizi, Ahmed)

GÜNAHLARIN KISIMLARI

Malumdur ki insanın birçok huyu ve özelliği vardır. Fakat günahlara sevkeden amiller kulun şu dört sıfatıyla ilgilidir:

1. Rububiyet/Rablik sıfatları. Kibir, gurur, övülme arzusu, izzet, yükselme arzusu vb. şeyler bu sıfatlardan kaynaklanır. Bu helâk edici günahları insanların bazıları günahattan saymazlar, bunlardan gafilirdirler.

2. Şeytanî sıfatlar. Haset, azgınlık, hile, aldatma, tuzak, nifak ve bozgunculuğu emretmek gibi günahlar bu sıfatlardan kaynaklanır.

3. Behimî/hayvanî sıfatlar. Oburluk, mide ve tenasül organlarının şehvetlerini tatmine düşkünlük bu sıfatlardan kaynaklanır. Zina, livata, hırsızlık ve şehevî arzuları için mal toplamak bu sıfatların bir ürünüdür.

4. Yırtıcılık/vahşilik sıfatları. Öfke, kin, insanlara kıtal/öldürme ve darp yoluyla saldırmak ve mallarını almak bu sıfatlardan kaynaklanır.

Bu sıfatlar fıtratta tedricen gelişir. Önce hayvanî sıfat galip gelir, yırtıcı sıfat onu takip eder. Bu iki sıfat birleşince akli şeytanî sıfatlarda, yani tuzak, hile ve aldatmada kullanılırlar. Sonra rububiyet/rablik sıfatları hâkim olur.

İşte bunlar belli başlı günahlar ve kaynaklarıdır. Sonra günahlar organlara bu kaynaklardan fıskırıp akar. Küfür, nifak, bidat ve kötülüğün gizlenmesi gibi bazı günahlar kalptendir. Bazıları gözde, bazıları

kulakta, bazıları lisanda, bazıları karında ve tenasül organındadır. Bazıları ellerde, bazıları ayaklarda, bazıları da bütün bedendedir. Bunları tafsilatıyla anlatmaya gerek yok, çünkü hepsi açıktır.

Sonra günahlar insanların haklarına taalluk etmeleri yönünden ve kul ile Rabbi arasındaki durum yönünden de kısımlara ayrılır.

Kul haklarıyla ilgili günahlarda durum daha vahimdir. Kul ile Rabbi arasındaki durumla ilgili günahlara gelince bunların affedilmeleri daha çok umulur ve affedilmeye daha yakındır. Ancak -Allah korusun- Allah’a ortak/şirk koşmak bunun dışındadır. Bu, affedilmeyen bir günahdır.

Aişe *radiyallahu anha*’dan şöyle rivayet edilmiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Günah kayıtları üç türdür. Kaydedilen günahlardan bir kısmına Allah önem vermez/bağışlar. Bir kısmını Allah terk etmez, peşini bırakmaz, bir kısmını da Allah hiç affetmez. Allah’ın hiç affetmeyeceği günah şirktir. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “Kim Allah’a şirk koşarsa Allah ona cenneti haram kılar.”* (Maide, 72) *Allah’ın önemsemeyip bağışladığı günahlar kulun kendisi ile Allah arasındaki şeylerde kendisine zulmetmesidir; Allah bunu inşaallah affeder ve cezalandırmaktan vazgeçer. Allah’ın hiç peşini bırakmadığı ve affetmediği günaha gelince kulların birbirlerine zulmetmeleridir. Bunlarda kısas kaçınılmazdır.”* (Ahmed, Hakim)

Başka bir taksim:

Bil ki günahlar büyük ve küçük diye de kısımlara ayrılır. Büyük günahların sayısı konusunda da muhtelif hadisler vardır. Büyük günahların zikredildiği sahih hadisler beş tanedir:

1. Ebu Hureyre’nin rivayet ettiği hadis: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: *“Helâk edici yedi şeyden sakının!”* “Bunlar nelerdir? Ey Allah’ın Rasûlü!” diye sordular. Dedi ki: *“Allah’a ortak koşmak, sihir yapmak, Allah’ın haram kıldığı haksız yere cana kıymak, faiz yemek, yetim malı yemek, savaş meydanından kaçmak, evli/namuslu ve hiçbir şeyden habersiz mümin kadınlara iftira etmektir.”* (Buhari, Müslim)

2. İbn Mesud *radıyallahu anı* tarafından rivayet edilen hadis: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem'e*, "Hangi günah daha büyüktür?" diye soruldu. Dedi ki: "Seni Allah yarattığı halde O'na ortak koşmandır." "Sonra hangisidir?" diye soruldu. "Seninle beraber yemek yiyecek korkusuyla çocuğunu öldürmendir." dedi. "Sonra hangisidir?" diye sorulunca da "Komşunun karısıyla zina etmendir." dedi. (Buhari, Müslim)

3. Abdullah İbn Amr *radıyallahu anhumadan* rivayet edilen hadis: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Büyük günahlar Allah'a ortak koşmak ve anayababaya itaatsizliktir." (Buhari, Tirmizi)

4. Ebu Bekre'den rivayet edilen hadis: "Size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi: Yalan söylemektir. -Veya şöyle dedi:- yalancı şahitliktir." (Buhari, Müslim)

5. Ebu Bekre'den rivayet edilen hadis: Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem'in* yanında büyük günahlardan söz edilmişti. O şöyle dedi: "Allah'a ortak koşmak ve anayababaya itaat etmemektir." Bir yere yaslanmıştı, sonra doğrulup oturdu ve şöyle dedi:

"Aman ha dikkat edin! Yalan söylemek ve yalancı şahitlik yapmak da büyük günahdır." Bunu o kadar tekrarladı ki keşke sussa dedik. (Buhari, Müslim)

BÜYÜK GÜNAHLARIN SAYISI

Âlimler bu konuda birçok farklı görüş ileri sürmüşlerdir. Büyük günahlardan söz eden hadisler bu günahların herhangi bir sayıyla sınırlanmasına delalet etmezler. Belki de şeriat koyucu, insanların günahlardan korkmaları için kasten sayıyı kapalı bırakmıştır. Fakat hadislerden yola çıkarak büyük günahların türleri de anlaşılabilir, büyük günahların en büyüğü de anlaşılabilir. Küçük günahların en küçüğünü bilmenin imkânı yoktur. Âlimler büyük günahların sayısı konusunda konuşmuşlardır.

İbn Mesud *radıyallahu anı'tan* bunların dört adet olduğu, İbn Ömer *radıyallahu anhumadan* da yedi adet olduğu rivayet edilmiştir. İbn Abbas'a İbn Ömer'in büyük günahların yedi adet olduğunu söylediği ulaştığı zaman şöyle demiştir:

"Büyük günahların sayısının yetmişe ulaşması yediye ulaşmasından daha yakın bir ihtimaldir."

Ebu Salih, İbn Abbas'tan naklen şöyle demiştir: "Bunlar dünyada ceza uygulanması vacip olan günahlardır."

Peygamber ﷺ'in Duası

Dua, büyük bir ibadettir. Allah'tan başkasına yapılması caiz değildir. Dua, Yüce Allah'a muhtaç oluşu, acziyeti açıkça ortaya koymaktadır. Dua kulluğun alâmeti, beşerî zilletin fark edilmesidir. Dua ile Yüce Allah övülmüş olur. Cömertlik, lütuf ve keremin O'na ait olduğu belirtilir.

Bundan dolayı Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*; "Dua, ibadetin ta kendisidir." buyurmuştur. (Tirmizi)

Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* çokça dua eder, niyaz eder, Yüce Allah'a muhtaç oluşunu ortaya koyardı. Özlü sözleri ve özlü duaları çokça severdi.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem'in* bir duası şuydu: "Allah'im, işimin dayanak noktası olan dinimi benim için islâh eyle! Maîşetimin kendisinde bulunduğu dünyalığımı benim için islâh eyle! Dönüşümün kendisine olacağı âhiretimi benim için islâh eyle! Hayatta kalmayı benim için her türlü hayrın artışına sebep kıl! Ölmeyi de benim için her türlü kötülükten yana rahata ermeye sebep kıl!" (Muslim)

Bir duası da şöyleydi: "Ey gizliyi ve açığı bilen, gökleri ve yeri yoktan var eden, her şeyin Rabbi ve maliki olan Allah'im! Şehadet ederim ki, Senden başka hak ilâh yoktur. Nefsimin kötülüğünden, şeytanın şerrinden ve tuzaklarından, nefsimi zulmetmekten ya da bir Müslümana kötülük etmekten Sana sığınırım." (Ebû Davûd)

Bir diğer duası da şöyleydi: "Allah'im, helâlin bana yetsin, haram kıldığın şeylere bu sayede muhtaç olmayayım. Lütf u kereminle de beni başkasına muhtaç olmaktan koru!" (Tirmizi)

Yüce Rabbine yaptığı bir diğer duası da şöyle idi: "Allah'im, bana mağfiret buyur, bana merhamet eyle ve beni refik-i ala'ya kavuştur." (Buhârî, Muslim)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* rahatlık zamanlarında, sıkıntı zamanlarında yüce Rabbine çokça dua ederdi. Bedir günü Müslümanların zaferi ve müşriklerin de bozguna uğratılmaları için dua ettiğinde ellerini göğe o kadar kaldırmıştı ki omuzlarından ridâsı yere düşmüştü.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kendisi için, aile halkı için, arkadaşları için ve bütün Müslümanlar için çokça dua ederdi.

Güzel Ahlakın Alametleri

Mürid, bazen kötülükleri ve masiyetleri terk edinceye kadar nefsiyle mücadele eder, sonra da nefsini terbiye ettiğini, ahlakını güzelleştirdiğini ve mücadeleye artık ihtiyacının kalmadığını zanneder. Hâlbuki böyle değildir. Çünkü güzel ahlak, müminlerin sıfatlarının toplamıdır. Allah Teâlâ onların sıfatlarını saymıştır: “Müminler ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman yürekleri ürperir, kendilerine Allah’ın ayetleri okunduğu zaman bu onların imanlarını artırır ve onlar sadece Rablerine dayanıp güvenirlir. Onlar ki, namazlarını dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden başkalarına harcarlar. İşte onlar gerçek müminlerdir.” (Enfal, 2-4); “Günahlarından uzaklaşan tövbe-kârlar, ibadetlerine devam eden âbidler, Allah’a övgülerde bulunan hâmidler, lezzetlerden uzaklaşarak oruç tutan zahidler, rükû ve secdeleriyle Allah’a boyun eğenler, iyiliği emredip kötülüğü engelleyenler ve Allah’ın belirlediği sınırları aşmayanlar var ya (ne mutlu onlara)! O halde müjdele o müminleri!” (Tevbe, 112); “Müminler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir. Onlar ki, namazlarında huşu içindedirler. Onlar ki faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler. Onlar ki... İşte bunlar Firdevs cennetine varis olanlardır.” (Müminun, 1-11); “Rahman’ın kulları yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir...” (Furkan, 63)

Ne durumda olduğunu anlamakta güçlük çeken kimse, nefsini bu ayetlere arzetsin. Nefsinde bu sıfatların tamamının var olması onun güzel ahlaklı bir kimse olduğunun alametidir. Bunların tamamının yokluğu, kötü ahlaklı olduğunun alametidir. Bazılarının olup bazılarının olmaması biraz güzel ahlak biraz da kötü ahlaklı olduğunun delilidir. Bu durumda mevcutları korumak, mevcut olmayanları da elde etmek için çalışmalıdır.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* mümini pek çok sıfatla vasıflandırarak ahlakî güzelliklere işaret etmiştir: “Canım elinde olan Allah’a yemin olsun ki bir kul kendisi için sevdiği ve arzu ettiği şeyi

kardeşi için de sevip arzu etmedikçe iman etmiş olmaz.” (Buhari, Müslim)

Yine şöyle buyurmuştur: “Kim Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsa misafirine ikram etsin. Kim Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsa komşusuna eziyet etmesin. Kim Allah’a ve ahiret gününe iman ediyorsa ya hayır söylesin ya da sussun.” (Buhari, Müslim)

Eziyetlere katlanmak da güzel bir ahlakıdır. Bir bedevi, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in elbisesinden asılınca elbisenin kenarı mübarek omuzlarında iz bırakmıştı. Sonra bedevi, “Ya Muhammed! Allah’ın sende bulunan malından bana da bir şeyler verilmesini emret.” dedi. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona bakarak güldü, sonra kendisine ihsan edilmesini emretti. (Buhari, Müslim); Kavmi kendisine eziyet ettiği zaman şöyle demişti: “Allah’ım! Sen kavmimi bağışla, çünkü onlar bilmiyorlar.” (Buhari, Müslim)

Veysel Karânî, çocuklar kendisine taş attığı zaman şöyle derdi: “Ey kardeşler! Eğer mutlaka atmanız gerekiyorsa bacıklarımın kanamaması için küçük taşlar atın ki namaz kılmama engel olmasın.”

İbrahim b. Edhem bir gün ıssız bir çöle çıktı. Bu esnada bir askerle karşılaştı. Asker ona yerleşim yerlerinin nerede olduğunu sordu. İbrahim mezarlığa işaret etti. Bunun üzerine asker kızgınlıkla onun başına vurdu ve başını yarıdı. Vurduğu kişinin İbrahim b. Edhem olduğu söylenince onun elini ayağını öpmeye başladı. İbrahim b. Edhem dedi ki: “Benim başıma vurunca ben Allah’tan onun için cenneti vermesini istedim. Çünkü onun bana vurmasından dolayı bana bir mükâfat verileceğini biliyordum. Ben onun yüzünden hayra nail olurken onun benim yüzümden şerre nail olmasını istemedim.”

İşte bunlar eğitilerek uysallaştırılan nefislerdir. Bunların ahlakları mutedil olmuş ve iç dünyaları sahtekârlıktan temizlenmiştir. Bunun semeresi kadere rızadır. Onlarda bulunduğu alametlerden bir kısmını kendisinde bulamayan kimsenin onların ulaştıklarının bir kısmına da ulaşmak için gayret sarfetmesi gerekir.

Çocukların Terbiye Edilmesi

Çocuk nimeti, Allah'ın büyük nimetlerinden biridir. Bu nimet, emanet ve sorumluluktur. Neslin süsü, ancak din ve güzel ahlâk ile mükemmel olur.

Çocuk terbiyesi, kadının rolünün geçerli olduğu en önemli alanlardandır. Anne-babanın, terbiye, infak, gece uykusuz kalma, yorulma ve eğitimde, hatta çocuklarını sevindirme sırasında Allah'a ibadet içinde olduklarını hissetmeleri gerekir.

Bunun için terbiye konularının tamamında bir niyet taşımak gerekir ki, bunun sevabına ulaşılabilir.

Çocuğun Özellikleri

Bu özellikler, bir çocuğu doğru eğitim metodu üzere terbiye etmek isteyen herkesin bilmesi gereken özelliklerdir:

1. Kabiliyet. Çocuk, düzeltilebilir ve yönlendirilebilir beyaz bir sayfadır.
2. Kişisel bencillik. Çocuk, her şeyin kendisi için olduğunu kabul eder. Eğitimcinin rolü, diğer insanlara saygı gösterinceye kadar onu bu tutumdan vazgeçirmektir.
3. Çocuğun, mutlak olarak artırılması gereken birtakım ihtiyaçları vardır. Bunlar:

- a. Anne-babadan gördüğü sevgi ve güven.
- b. Takdir ve güven. Çünkü saygı göstermediği halde ona güvenilirse, kendine güven duymadan gelişir.
- c. Yumuşaklık. Onunla birlikte olmak gerekir. Onun, kendisi için uygun arkadaşlar seçmesi gerekir.

Anne, Çocuklarını Nasıl Eğitir?

Eğitim metodlarından izlenen şeyler, şu yollardan birine dayanır:

1. Telkin. Soyut olarak buna dayanılır, ancak bu çok iyi bir metod değildir.
2. Nasihat, teşvik ve korkutma. Bu, önceki metodlardan daha uygundur.
3. Gözlem ve taklid. Bu, metodların en önemlisi ve en tehlikelidir. Burada, örneğin rolüyle evdeki tavır ve davranışların etkisi ortaya çıkar.

Eğitim Metodları

* Onlara dua etmek, beddua etmekten kaçınmak. Eğer onlar salih kimseler ise, daha iyi ve kararlı olmaları için; eğer onlar azgın kimseler iseler, hidayeti

bulmaları ve kusurlarının ortadan kalkması için dua edilir.

* Çocukların kalplerine iman ve doğru inanç filizini dikmek. Kelime-i şehadet ve kelime-i tevhidi söylemek, bunu açığa vurmak ve kalplerindeki Allah sevgisini arttırmak gibi.

* Kalplerine, övülen ilkeleri ve ahlâkî erdemleri yerleştirmek.

* Onları, kötü ahlâkî özelliklerden sakındırmak. Yalan, ihanet, haset ve kin gibi şeyleri onlara çirkin göstermek.

* Onlara, hapşırın kimseye “yerhamukallah” demek, esnemeye engel olmak, sağ elle yemek, tuvalet âdâbı, selâm alma ve verme âdâbı, telefonda konuşma ve misafiri karşılama âdâbı gibi güzel şeyleri öğretmek ve bunlara alıştırmak.

* Güzel ve makbul ifadeleri kullanmaya çaba göstermek, çirkin ve kötü ifadelerden kaçınmak.

* Onların, Allah’ın Kitabını ezberlemelerini sağlamaya çalışmak. Şüphesiz bu amel, en güzel amellere dendir.

* Onlara, dinî zikir ve duaları öğretmek. Bu, eğer küçük iseler onlara bu duaları telkin etmekle, eğer temyiz çağında iseler bunları ezberletmekle, bu duaların faziletini açıklamak ve buna devam etmeye alıştırmakla gerçekleştirilir.

* Güzel fitratlarını, inançlarını ve ahlâklarını korumak için kötü ve fesat içeren şeyleri onlardan uzaklaştırmak.

* Uygun alternatifler oluşturmak: Çocuk, anne-babanın, kötü şeyleri kendisinden uzaklaştırmasına karşılık verdiği, onların, ister oyun veya eğlenceyle faydayı birleştiren cihazlarla mübah ve uygun alternatifler bulmaları gerekir.

* Ev ya da benzeri şeylerle ilişkili konularda onlarla istişare etmek. Onların bu konudaki fikirlerini almak. Bu fiil, onların kalplerine ne kadar da güven verir!

Onlara değerlerini hissettirir ve onları, zihinlerini hareket ettirmeye ve görüşlerini ifade etmeye alıştırmak.

* Onları, bazı sorumlulukları yerine getirmeye alıştırmak: Harcamaya alıştırmak, malî özgürlük gibi.

Bu, kendilerine veya eve harcamaları için onlara her ay veya her hafta belli bir miktar para vermekle sağlanır.

* Onları, toplumsal katılımlara alıştırmak: Bu, onları, dinlerine ve kardeşlerine hizmete katkı sağlamaya iter.

* Onlar için belli bir vakit ayırarak onlarla birlikte oturmak, kaynaşmak.

İhtiyaç duydukları şeyi onlara öğretmek ve hedef belirleyen birtakım kıssalar anlatmak.

* Duygularını doyurmak. Onlara sevgi, rahmet ve merhameti hissettirmek. Böylece onlar, bundan mahrum kalmazlar.

* Bir şeyle meşgul olmak ve yüzünü onlardan çevirmek yerine, konuştuklarında onlara kulak vermek ve sözlerinin önemini onlara hissettirmek.

* Dikkatsizlik veya kimi saçma davranışlardan dolayı onların yaptığı bazı şeyleri -görmeme değil- görmezden gelmek.

Bu, eğitim modellerinden biridir. Akıllı kimse, çok araştırmaz. Elinin altındaki veya ilişkide buldukları kimsenin, her tür küçük-büyük hatayı bildiğini hissetmez.

* Ceza ile eğitmek: Eğitimde aslanan, yumuşakbaşlılığı ve merhameti bırakmamaktır. Ancak bazen de cezaya ihtiyaç duyulur.

Buna, sınırları daraltmada başvurulur. Çocuk, ilk defa gerçekleştirmiş olduğu bir hatadan dolayı kınanmadığı gibi, başkalarının önünde de bu yapılmaz.

* Çocuklara, hata yaptıklarında, yaptıkları hatadan doğruya ulaşabilmeleri için düzeltme fırsatı vermek.

* Bakışlarla eğitmek ve çocuğu buna alıştırmak.

Kalplerin Anahtarları

Her kapının bir anahtarı vardır. İnsanların kalplerini açmaya uygun anahtar; onların tabiatlarını, problemlerini, aralarının nasıl düzeltileceğini, onlardan nasıl istifade edileceğini ve kötülüklerinden sakınmayı bilmektir. Tabiatlarını öğrendiğinde bunların hepsinde usta olursun.

Babasıyla anlaşmazlığa düşen bir genç farzet. Anlaşmazlık büyüdü ve sonunda baba onu evden kovdu. Oğul defalarca dönmeye çalıştı, fakat baba inat ediyordu.

Sen aralarını bulmak için devreye girdin. Babaya, âyet ve hadislerle konuştun. Onu sıla-i rahim günahıyla korkuttun, seni dinlemedi. Çok öfkeliydi. Aralarını düzeltmek için başka yol ve yöntemleri kullanmak istedin. Babanın çok duygusal olduğunu anladın. Ona gittin ve dedin ki: "Arkadaş! Çocuğuna acımıyor musun? O yeri yatak, göğü yorgan yapmış. Sen ise yiyorsun, içiyorsun. Zavallı, gece gündüz aç. Ekmek parçasını ağzına götürdüğünde onu hatırlamıyor musun? Onun güneşin sıcaklığında yürüdüğünü hatırlamıyor musun? Küçükken onu taşıdığını, bağrına bastığını, koklayıp öptüğünü hatırlamıyor musun? Babası sağken, onun başkalarından istemesi, senin hoşuna gidiyor mu?" Göreceksin ki, babalık duygusu bu sözle coşacak, babası cimri/para düşkünü olsa bile, buluşma noktasına daha çok yaklaşacaktır. Ona, "Arkadaş! Dikkat et, kendini zora sokma! Çocuğu kendi kontrolüne al. Onun hırsızlık yap-

masından veya birisine saldırmasından korkuyorum. O zaman seni, aldıklarını ödemeye ve yıkılanları düzeltmeye mahkeme zorlayabilir. Her halükârda sen onun babasıdır." dedin. Dikkat et! Sözün oğula yönelik, ama baba da mala çok düşkün aç gözlü biri olduğu için, bütçesini yeniden gözden geçirdiğini görürsün.

Çocuğa şöyle dedin: "Sana ancak baban fayda verir. Yarın evlenmen gerekecek. Mehiri kim verecek? Araban arızalanırsa kim tamir ettirecek? Hastalanırsan, hastane masrafını kim ödeyecek? Kardeşlerin diledikleri şekilde yararlanacaklar. Harçlıklar, hediyeler... Sen böyle oturacaksın. Babanın alnına koyacağın bir öpücükle veya kulağına fısıldayacağın bir özürle bunların hepsini düzeltmek sana ne zarar verir?"

Yine karı-koca arasını düzeltmek için araya girersen, aynı şeyi yapabilirsin. Uygun anahtarı kullanarak onlardan her birinin kapısını açabilirsin.

Mesela, iş yerinde müdüründen izin almak istiyorsan ve onun duygulara ve sosyal meselelere almadığını, sloganının sadece çalışmak olduğunu biliyorsan, ona şöyle dersin: "Verimimi artıracak ve beni tekrar zindeleştirecek üç günlük bir izne ihtiyacım var. Üretkenliğimin yoğun iş baskısı nedeniyle gittikçe düştüğünü hissediyorum. Bana sadece üç gün başımı dinleme fırsatı ver. Üç gün sonra daha zinde ve daha güçlü olarak dönerim."

Eğer o, davranışlarından anladığına göre, aileye düşkün sosyal birisiyse ona şöyle dersin: "Annemi, babamı ve çocuklarımı görmek için izin istiyorum. Biraz birbirimizden uzaklaştığımızı hissediyorum." vs.

Bu yeteneğini iyi kullan. Yarın insanların şöyle dediklerini duyacaksın: İkna etme becerisinde, falancadan daha iyisini görmedik.

Sonuç

Her insanı açacak bir anahtar vardır. İnsanın tabiatını öğrenmek, ona uygun anahtarı bulmanı sağlar.

Şirkten Sakunmak

Şirk konusunda alimler şöyle demişlerdir: Şirkin aslı ve gerçeği, Allah'a, rububiyet ve uluhiyyetinde eş ve benzerler edinmektir. Genellikle şirk, uluhiyyet tevhidinde işlenmektedir, hatta tüm peygamberlerin ümmetleriyle husumetleri bu konuda olmuştur.

Şirk; Allah ile birlikte, Allah'ın dışında kulluk ve itaat edilen bir ilah edinmektir. Şirk kelimesi mutlak olarak kullanıldığında Kur'an, sünnet ve salih insanlarda anlaşılan ifade genel olarak budur. İbadetin herhangi bir türünü Allah'tan başkasına yönelten kişi şirkte girmiş olur.

Şirk; büyük günahların en büyüğü ve çirkin işlerin en çirkinidir. Hiçbir günah yoktur ki şirk ondan büyük olmasın!

Şirk ayetleri küçük şirki de kapsadığı için İbn Abbas, İbn Mesud ve Huzeyfe *radiyallahu anhum* gibi sahabiler; büyük şirk hakkında inen ayetleri küçük şirk içinde delil getirirlerdi.

"Artık bile bile Allah'a başka varlıkları ortak koşmayın." (Bakara, 22) **"Onların çoğu şirk koşmadan Allah'a iman etmezler."** (Yusuf, 106) ayetlerinin tefsirinde bu anlam işlenmiştir.

Ayrıca Kur'an-ı Kerim'de şirkten sakındıran, şirkin tehlikelerini açıklayan ve müşriklerin akibetini bildiren

birçok ayet vardır ki, biri şudur: **"Allah kendisine şirk koşulmasını başıslamaz. Bunun dışındakileri dileğine başıslayabilir."** (Nisa 48)

Şirkin tehlikelerini anlatan ve ondan sakındıran ayetler çoktur. Ayrıca şirkten sakındıran, tehlikesini bildiren ve kötü akibetini anlatan hadisler de çok sayıdadır.

Örnek olarak aşağıdaki hadisler zikredilmiştir:

* Abdullah b. Mesud'dan rivayet edildiğine göre; "Ey Allah'ın Rasûlü! Hangi günah daha büyük?" denildiğinde Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle demiştir:

"Allah seni (yoktan) yarattığı halde O'na ortak koşmandır." (Buhari, Müslim)

* Ebu Said b. Ebi Fudale *radiyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre; Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle demiştir: *"Tüm insanlar şüphesi olmayan kıyamet günü toplandığında bir münadi şöyle seslenir: Her kim amelinde Allah'tan başkasını ortak edinmişse gitsin sevabını ondan istesin, şüphesiz Allah (ortaklığa ihtiyacı olmayandır) ortaklıktan müstagnidir."* (Tirmizi, İbn Hibban)

* Ebu Said el-Hudri *radiyallahu anh* dedi ki: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Benim katımda Deccal fitnesinden daha korkunç fitneyi size haber vereyim mi?"

Biz de "Evet ey Allah'ın Rasûlü!" dedik, şöyle buyurdu:

“Gizli şirkir ki o, bir adamın, kalkıp namaz kıldığında başka birine gösteriş olsun diye namazını süslemesidir.”

(Ahmed, İbn Mace)

* İbn Kayyim *rahimehullah*, “İbadetteki şirk, gizli şirk çeşitlerinden daha kolay düşülebilen ve daha gizli şirkir; çünkü bu tür şirk, Allah’tan başka bir ilah olmadığına inanan kişiden meydana gelir, Allah’tan başka fayda ve zarar veren olmadığına, Allah’tan başka ilah ve rab olmadığına iman eden şahıstan vukubulur. Ancak davranış ve ibadetlerini sadece Allah için yapmaz, bazen nefsi için, bazen dünya menfaati için, bazen de mevki-kamak için yapar. Amellerinde hem Allah için bir pay, hem de nefsi ve arzuları için bir pay, hem şeytan için bir pay hem de halk için bir pay vardır; üstelik bu hal birçok insanın durumudur...” demiştir.

Her şeye rağmen bilmemiz gerekir ki, alimler, günahların, şirkin postası olduğunu açık bir şekilde belirtmişlerdir. Her masiyet, iman ve tevhidde bir eksiklikir. Akidesinin saf ve şirkten uzak olmasını isteyen kimsenin, küçük olsun büyük olsun tüm günahlardan sakınması ve hiçbir şekilde bu konuda rehavete kapılmaması lazımdır.

ŞİRKİN ÇEŞİTLERİ

Alimlerin çoğu şirki ikiye ayırır: Büyük şirk ve küçük şirk. Bazıları bunları farklı şekilde isimlendirirler: Gizli ve açık şirk. Açık şirk de, gizli şirk de büyük ve küçük diye ikiye ayrılırlar. Onlardan bazıları da şirki; büyük-açık şirk ve küçük-gizli şirk olarak ayırılırlar.

Alimlerden bazıları ise şirki; büyük, küçük ve gizli olmak üzere üç çeşide ayırır ki, bunlar özellikle gizli şirkin tehlikesini göstermek istemişlerdir. Çünkü gizli şirkin büyük şirke dahil olup dinden çıkaranları, küçük şirke dahil olup dinden çıkarmayanları vardır.

1. Büyük Şirk

Büyük şirk: Allah teala’ya zatında, isimlerinde ve sıfatlarında eş ve ortak edinmektir veya Allah teala’yı sadece Zatının layık olduğu şeylerde, yarattıklarının birine denk tutmaktır. Bir anlamı da insanın, Allah’ın rububiyetinde, uluhiyetinde veya isim ve sıfatlarında, O’na rakip ve ortak koşmasıdır.

Büyük şirk; belirli bir şirk olarak bahsedilen tüm şirklerdir. Alimler “büyük” demekle, dinden çıkaran ve sahibini-eğer tevbe etmeden öldüyse- sonsuza kadar ateşte bırakan anlamını kastetmektedirler.

Büyük şirk, ibadetin herhangi bir çeşidini Allah’tan başkasına yöneltmektir; Allah’tan başkasına dua etmek, Allah’tan başkasına, kabirlere, cin ve şeytanlara kurban kesmek ve adak adamak, ölüler, cin ve şeytanların zarar vermesinden veya hasta etmesinden korkmak, sıkıntılardan kurtarma ve hacetleri yerine getirmeye Allah’tan başkasının kadir olmadığı şeylerde Allah’tan başkasına ümit besleyip dua etmek gibi.”

Büyük şirk üç çeşittir:

a) İnsanın Allah’a isimlerinde ve sıfatlarında denk ve benzer edinmesi, onu Allah’ın isimleriyle isimlendirmesi, O’nun sıfatlarıyla nitelendirmesidir. Allah’a mahsus isimlerle O’ndan başkasını isimlendirmek veya O’nun sıfatlarıyla nitelendirmek, isimlerde inkar ve küfürdür.

b) Allah’tan başkasına, güneşe, aya, peygambere, hükümdara veya veliye yalvarmak ve niyaz ederek Allah’a ibadette ortak koşmak. Mesela namazla yaklaşmak, zorlukta veya hoşlanılmayan bir durumda ondan yardım istemek, menfaat temininde yardımına sığınmak, isteğinin gerçekleştirilmesi ve sıkıntısının giderilmesi için Allah’a mahsus herhangi bir konuda ölü veya hazır bulunmayan birinden yardım istemek...

c) Hüküm koymada Allah’tan başka hüküm koyucu edinerek onu Allah’a ortak veya denk kabul etmek, helal ve haramda kulluk ve yakınlık niyetiyle dava ve husumetlerin ayrılmasında onun hükmüne razı olup itaat etmek veya din olarak görmeden bile olsa onu helal kabul etmek.

Bu üç çeşit şirk, bu tür davranışları yapan veya bu inancı taşıyan kişiyi İslam dininden çıkaran büyük şirkir.

2. Küçük şirk

Bazı alimler küçük şirki, onu büyük şirkten ayıran ve onun için açık bir ölçü olan işaretleri ve kuralları belirtmişken, bazı alimler belirli bir tanım belirtmeden, bazı açıklamalarla yetinmişlerdir.

Küçük şirkle ilgili bazı işaret ve kurallar şunlardır: * “Şirk” kelimesi, nekre olarak ‘el’ takısı olarak kullanılırsa ‘küçük şirk’ kastedilir. Eğer, ‘el’ takısıyla gelirse, insanı dinden çıkaran büyük şirkin kastedildiğine işaret edilir.”

* "Onun hakkında naslardaki hüküm şudur: Büyük şirkin derecesine ulaşmayan şirk türü...

* "İbadet seviyesine ulaşmayan istek, söz ve fiillerden büyük şirke vesile ve sebep olanların tamamıdır."

* "Küçük şirk, hakkında Kur'an veya sünnetin hükümlerinde kesin olan, onun 'şirk' olarak isimlendirilmesidir, ancak büyük şirk gibi olmayıp -bazı amelerde riya göstermek gibi- Allah'tan başkasının adına yemin etmek, 'Allah ve falan kişi diledi' demek ve buna yakın sözler söylemek, dinden çıkmayı ve ateşte ebediyete kadar kalmayı gerektirmez, ancak Tevhidin gereken kemale ulaşmasına uygun düşmez."

* "Küçük şirk bundan daha aşağı bir mertebedir, ancak 'bundan aşağı' kelimesi açık bir ölçü değildir. Bu nedenle alimler küçük şirkin şartlarını belirlerken iki görüşe ayrılmışlardır:

Birinci görüş: Küçük şirk, şeriatın, kendisinden 'şirk' diye bahsettiği her eylem olup naslar onun büyük şirk olmadığına işaret etmiştir. 'Allah'tan başkasının adına yemin eden, şirk koşmuştur.' hadisinde olduğu gibi. Deriz ki: Buradaki şirk küçüktür, çünkü Kur'an ve sünnet hükümleri, Allah'tan başkası adına yemin etmenin dinden çıkarmadığına delalet eder.

İkinci görüş: Küçük şirk, şeriat koyucunun 'şirk' ismi vermemiş olmasına rağmen büyük şirke vesile olandır. Mesela: İnsanın bir şeye/kimseye, Allah'a itimat ettiği derecede itimat etmesi ancak onu ilah edinmemesi. O yüzden deriz ki, bu küçük şirk, zira başkasına itimat, Allah'a itimat etme derecesine getirilirse, bu itimat sonuç olarak büyük şirke sebep olur.

Bu tanım daha geniştir, çünkü birinci görüş, delil olmadan bir şeyi şirk olarak adlandırmayı engeller; ancak ikinci görüş, büyük şirke yol açan her şeyi şirk olarak adlandırır. Belki de bu tanıma göre isyanın her çeşidi küçük şirk, çünkü ona ileten hevahevestir. Nitekim Allah teala şöyle buyurmuştur: **'Hevasını ilah edineni ve Allah'ın ilimde yoldan çıkardığını gördün mü?'** (Casiye 23)

Bu nedenle namazı terk eden kişi şirk koşmasa bile Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, bu kişinin yaptığına şirk anlamı vermiş, *"Şirk ve küfür ile kişi arasında namazın terki vardır."* buyurmuştur. (Müslim)

* Küçük şirkin diğer işaretleri aşağıdaki gibidir:

1- Hakkında açık hüküm bulunanlar: *"Sizin hakkınızda en fazla korktuğum, küçük şirktir."* hadisi gibi. Dediler ki "Ya Rasûlallah, küçük şirk nedir?" dediler. *"O riya"dır"* buyurdu. (Ahmed)

2- Sahabenin Kur'an ve sünnetten anladıkları: Çünkü sahabe, ümmetin Kur'an ve sünnet hükümlerini anlamada en bilgilileridir. Mesela hadiste şöyle buyurulmuştur: *"Uğursuzluğa inanmak şirktir, bizden biri olmasın ki bu uğursuzluğa mübtela olmasın, ancak Allah onu tevekkülle giderir."* (Ahmed, Tirmizi)

Bu konuda Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sözü şu şekildedir: *"Allah'tan başka bir şeye yemin eden, şirk koşmuştur."* (Tirmizi)

Denkler; şirk, bu şirk; gecenin karanlığında, sağır bir kayanın üzerinde yürüyen karınca gibi gizlidir. Şöyle yemin etmek sakıncalıdır: Vallahi hayatımın veya falanca'nın hayatı üzerine yemin ederim ki.

3- Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hadisinin açıklaması da bu işaretlerdendir: Bu şirkin, dinî açıdan büyük şirke girmeyenler anlamında olduğu anlaşılmaktadır. Buhari ve Müslim'in alıntı yaptığı Zeyd b. Halid b. Cuheni şöyle rivayet ediyor: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize Hudeybiye'de geceleyin yağın yağmurdan sonra sabah namazı kıldırıldı. Namazdan çıkınca cemaate dönüp *"Rabbinizin ne buyurduğunu biliyor musunuz?"* diye sordu. "Allah ve Rasûlü daha iyi bilir." dediler. Buyurdu ki: *"Allah Teâlâ buyurdu ki: Kullarımdan kimi Bana iman ederek, kimi de küfre girerek sabahladı. Kim 'Allah'ın fazlı ve rahmetiyle yağmur yağdı' dediyse, işte o Bana iman etmiş ve yıldızları inkar etmiştir. Kim de 'Falan ve falan yıldızın doğup batmasıyla bize yağmur yağdı' dediyse, işte o kimse Bana iman etmemiş, yıldızla iman etmiştir."*

Bu şirk ile kastedilen şey; zükrün zıddı olan nankörlüktür, bu da amelî küçük küfürdür.

Bazı alimler dedi ki: Küçük şirk, Allah'tan başkasını, fiillerde veya sözlerde O'na eş tutmaktadır. İşlerdeki şirk, riya; dillerdeki sözlerde bulunan şirk ise Allah'tan başkasını O'na eş tutma anlamı taşıyan "Allah ve sen dilersen" gibi sözlerdir.

Bütün bu açıklamalardan ortaya çıkmaktadır ki küçük şirk, gizli ve açık olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Dua Âdâbı

Duanın, dua edene sağladığı faydalardan biri, kulun kurtuluşu/felâhı olan tevhidî gerçekleştirme sebebi olmasıdır. Çünkü dua eden, isteğini Allah'a yönelten ve bunda samimi olan kimse, tevhidin bir yönünü gerçekleştirmiştir.

Dua; dua edenin, Allah'a yalvarmanın ve O'nun huzurunda boyun eğmenin tadına varmasını sağlar. Rabbine yalvarıp dua etmede tarifi mümkün olmayan bir tad vardır. Duanın, kader ve kazayı önlemede de etkisi vardır. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: *"Kazayı (kaderi) ancak dua önler; ömrü yalnız iyilik arttırır."* (Tirmizi) Yani dua, kazayı önleme sebebidir. Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: **"Rabbinize yalvararak ve gizlice dua edin, çünkü O, haddi aşanları sevmez."** (Neml, 62)

* **Dua, ibadettir.** Yüce Allah'ın, **"Bana**

dua edin, duanızı kabul edeyim. Bana kulluk etmeye tenezzül etmeyenler, aşağılanarak cehenneme gireceklerdir." (Mümin, 60) sözünde, duanın sadece yüce Allah'a yapıldığına delil vardır. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, *"Dua, ibadettir."* buyurduktan sonra, **"Bana dua edin, duanızı kabul edeyim. Bana kulluk etmeye tenezzül etmeyenler, aşağılık olarak cehenneme gireceklerdir."** âyetini okudu.

* **Anne-babaya iyi davranılması, duanın kabul sebeplerindedir.** Anne-babasına veya birine iyi davranan kişi, daima iyilik ve nimete kavuşan ve Allah, onun kulları tarafından sevilmesini takdir ettiği için insanlar tarafından sevilen birisidir. O, bunların yanında, duası kabul edilmeye çok yakın olmalıdır.

* Farzlardan sonra nâfile ibadetleri çoğaltmak, duanın kabul sebeplerindedir

* Dua ederken salih amellerin aracı edilmesi, duanın kabul edilme sebeplerindedir. Dua edenin, Rabbinden istemesi, salih amellerini aracı etmesi, dua öncesinde onları sunması, duayı, kabule yaklaştıran şeylerdendir. Bu konunun dayanağı, mağaranın kapısı kayayla kapanan ve kurtulamayan üç kişinin hikâyesinin anlatıldığı hadistir.

* Namazda son teşehhüden sonra ve selamdan önce dua edilmesi, duanın kabul edilme sebeplerindedir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, sahabîlere, namazda teşehhüdü öğretti ve sonunda şöyle dedi: *“Sonra duanın en beğendiğini kendine seçer ve dua eder.”*

* Kalp huzuru, duanın kabul sebeplerindedir. Dua edenin, huzurlu ve rahat olması, duasını kabule yaklaştıran sebeplerdendir. Bütün naslar bunu bildirmektedir.

Yalvararak, gizlice, korkarak ve umarak dua etmek, dua edenin rahat ve huzurlu olmasını gerektirir. Bu açıktır. Hadiste de şöyle buyrulmuştur: *“Kabul edileceğine inanarak Allah’a dua edin. Biliniz ki yüce Allah, gafil ve dalgın bir kalbin duasını kabul etmez.”* (Tirmizi)

* Duadan önce salih ameller işlenmesi müstehaptır. Namaz, zekât, sadaka, akraba ziyareti ve benzeri ibadetler kula Allah’ın sevgisini kazandırır ve onu ona yaklaştırır. Allah’ın kulunu sevmesi, ondan hoşnut olması, onu desteklemesi, ona yardım etmesi ve

duasını kabul etmesi demektir. Allah’ın kula gazabı da, onun duasını geri çevirmesi, ona yardım etmemesi ve kızması demektir. Kul namaz kılip arkasından dua ederse veya oruç tutup arkasından dua ederse yahut akrabalarını ziyaret eder arkasından dua ederse, duası Allah tarafından kabul edilmeye daha yakın olur.

* Dua ederken kibleye yönelmek müstehaptır.

* Dua ederken elleri kaldırmak müstehaptır.

* Gizlice dua etmek müstehaptır. Yüce Allah şöyle buyurdu: *“Rabbinize yalvararak ve gizlice dua edin.”* (Araf, 55) Yüce Allah, kendisine gizlice ve sesi yükseltmeden dua edilmesini emretti. Duayı gizli yapmada, kişinin duasını kabule yaklaştıran, etkili bir edep ve ihlâs vardır.

Allah, salih bir kulun davranışını beğendi ve şöyle buyurdu: *“O, Rabbine gizli bir seslenişle yalvarmıştı.”* (Meryem, 3)

NOT: Gizlice dua etmede birçok yarar vardır ki, bir kısmı şunlardır:

1- O, en büyük imandır. Çünkü dua eden, Allah’ın gizli yapılan duayı duyduğunu bilmektedir.

2- O, en büyük edep ve saygıdır. Çünkü hükümdarların yanında sesler yükseltilmez. En üstün edebe layık Allah’tır. Gizli duayı duyduğuna göre, ona sesi kısmak, edebe en uygun olandır.

3- O, yalvarma, huşû ve ihlâsta en yeterli olandır.

4- O, kalbin duada uysallığı kabul etmesinde en yeterli olandır. Ses yükseltilirse, ondan ayrılır.

5- O, meselenin, uzaktakinin uzak takine seslenmesi olmadığını, gizli dua edenin, yakın olana yakînlüğünü bildiriyor.

Bundan dolayı Allah, kulu Zekeriyya'yı şu sözleriyle övdü: **"O, Rabbine gizli bir sesle nişle yalvarmıştı."** (Meryem, 3)

6- O, en iyi devamlı isteme sebebidir. Çünkü dil ve organlar yorulmaz.

7- Gizli duaya kesintiye uğraticılar ve karıştırıcı şeyler daha az girebilir.

* **Duanın tekrarlanması ve ısrarla devam edilmesi müstehaptır.** Duada ısrar etmek, yüce Allah'a kulluğun ta kendisidir. Kişi, Rabbine boyun eğdiğini ve O'na muhtaç olduğunu göstererek, duasına ısrarla devam ederse, Allah, onun duasını kabule yakın hale getirir. Kapı çok çalınır-sa, kısa zamanda açılır.

* **Duadan önce, Allah'a hamedilmesi, O'na övgüde bulunulması, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'e salât getirilmesi müstehaptır.** Duanın, Allah'a övgü, hamd ve Peygamberine salâtle başlaması ve bunlarla bitmesi, kişinin duasının kabulünü gerektiren önemli sebeplerindendir.

* **Özlü duaların yapılması müstehaptır.** Duanın en özlüsü, Kur'ân ve sünnette olanıdır. Kur'ân ve sünnette gelenle dua eden kimsenin duası, kabule, kitabın ve sünnetin dışındakiyle dua edenden daha yakın olur.

* **Duanın, dua edenin isteğine uygun bir şekilde bitirilmesi müstehaptır.** Bu, duanın en beligidir/en özlüsüdür. Dua edenin, duasını isteğine uygun bir şekilde bitirmesi müstehaptır. Dasını; çocuk istiyorsa, -mesela- Allah'ın Vehhâb (çok bağışlayan) ve Razîk/Rezzak (veren) ismiyle bitirir. Günahlarının bağışlanmasını isterse, O'nun Gafûr (çok bağışlayan) ve Rahîm (çok acıyan) olduğuyla bitirir. Mal isterse, O'nun Razîk/Rezzak, Cevâd

(cömert) ve Kerîm (cömert) olduğuyla bitirir.

* **Horozlar öterken dua edilmesi müstehaptır.** Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: *"Horozların öttüğünü duyduğunuzda, Allah'ın lütfunu isteyin. Çünkü onlar bir melek görmüşlerdir. Eşeğin anırdığını duyduğunuzda da, şeytandan Allah'a sığının. Çünkü o bir şeytan görmüştür."*

* **Kesin ifadelerle dua edilmesi.** Dua edenin, dua ederken isteğini net olarak ifade etmesi, onu Allah'ın dilemesiyle bağlantılı hale getirmemesi veya kabul edileceğine inanmadan duasında tereddüt etmemesi gerekir. Dua ederken kesinlik ve onun kabul edileceğine kesin olarak inanmak, istenilenin gerçekleşme sebeplerindedir. Çünkü kesin olarak ifade etmek ve kesin olarak inanmak, dua edenin Rabbine güvenini, O'nun çok iyi duyan, çok iyi gören ve her şeye gücü yeten, göklerde ve yerde kendisini hiçbir şeyin âciz bırakmadığı bir kimseye dua ettiğini gösterir.

* **Duada aşırılığa kaçmak haramdır.** Yüce Allah şöyle buyuruyor: *"Rabbimize yalvararak ve gizlice dua edin, çünkü O, haddi aşanları sevmez."* (Araf, 55)

* **Duada kafiye, zorlama ve yapmacıklık mekruhtur.**

* **Günah işlemek, akrabadan ilgiyi kesmek veya duanın hemen kabul edilmesini istemek, duanın kabulüne engeldir.** Dua edenin isteğine cevap verilmeyebilir. Bu, dua edenin Allah tarafından sevilmediği anlamına gelmez. İbrahim aleyhisselam, babası

Sihirden Sakınmak Gerekir

için mağfired istedi, Nûh *aleyhisselam* oğlunun kurtulmasını istedi. Ancak onlara, Allah'ın bildiği bir hikmetten dolayı cevap verilmedi. Yaratılanların hepsi O'nun yarattıklarıdır. Her şey O'nun tasarrufu altındadır.

Dolayısıyla, kulun, kabulün geciktliğini söyleyip de duayı bırakması uygun değildir.

* Haram mal yemek, duanın kabulüne engeldir. Bu, duanın, dua edene reddedilmesine sebep olan en büyük engellerdendir.

* Duanın kabul edildiği yer ve durumlar

- a- Gecenin son üçte birinde
- b- Secde ederken
- c- Ezanla kâmet arasında
- d- Cuma günü, duaların kabul edildiği saatte
- d- Oruçlunun, orucunu açarken
- e- Mazlumun duası, yolcunun duası ve babanın, oğluna duası
- f- Savaş başladığında ve ezan okunduğunda
- g- Sıkıntı esnasında Zunnûn'un/Yunus *aleyhisselam*'ın yaptığı dua.

"La ilâhe illâ ente subhâneke innî kuntu mine'z-zâlimin / Senden başka ilah yoktur, Senin şânın yücedir, ben zâlimlerden oldum."

h- Yağmur yağarken

* Duanın kabulünün umulduğu yerler

- a- Arefe günü akşamı, vakfeye duaranların yaptığı dua
- b- Safâ ve Merve'de yapılan dua
- c- Hacının, küçük ve orta cemrede taş attıktan sonra yaptığı dua

Allah Teâlâ buyurdu ki: "(Yahûdiler) Süleyman'ın hükümranlığı zamanında şeytanların sihirbazlara söylediklerine uydular. Oysa Süleyman (sihri öğrenerek) kâfir olmadı. Fakat şeytanlar, insanlara sihri öğretip (dînlerini ifsâd etmek sûretiyle) kâfir oldular. (Yahûdiler, insanları sınamak için Allah tarafından) Bâbil'de Hârût ve Mârût adlı iki meleğe indirilene uydular. İki melek; 'Biz ancak imtihan için gönderildik, sakın yanlış inanıp da kâfir olmayasın diyerek (nasihat edip onu uyarmadıkça) kimseye (sihri ilmini) öğretmezlerdi. İnsanlar, iki melekten karı ile kocanın arasını açacak şeyleri öğreniyorlardı. Oysa sihirbazlar, Allah'ın izni olmadan hiç kimseye zarar veremezler. Sihirbazlar, kendilerine fayda değil de zarar vereni öğrenirler. Sihri satın alanlar (sihri tercih ederek hakkı terk eden Yahûdiler) âhirette (hayırdan) hiçbir nasiplerinin olmadığını çok iyi bilmektedirler. (Allah ve Rasûlü'ne îmâna) karşılık kendilerini sattıkları şey (sihir) ne kötü şeydir. Keşke bunu anlasalardı.'" (Bakara, 102)

"Sihirbaz nereye varsa, (sihriyle) iflâh olmaz." (Tâhâ, 65-69)

Ebu Hureyre'den rivâyet olduğuna göre, Nebi *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurdu ki: "*İnsanı helâk eden yedi şeyden kaçın!*" (Sahâbe): "O yedi şey nedir, ey Allah'ın elçisi!" dedi, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "*Allah'a şirk koşmak, sihir yapmak, Allah'ın haksız yere öldürmeyi haram kıldığı cana kıymak, yetim malı yemek, fâiz yemek, (düşmanla savaşırken) cepheden kaçmak ve iffetli, mâsum, mü'min kadınlara zinâ isnadında bulunmaktır.*" (Buhârî, Müslim)

Sihir (büyü), sahibini dünya ve âhirette helâka uğratan büyük günahlardandır. Şeytanlardan yardım alan ve Allah Teâlâ'yı bırakıp da şeytanlara ibâdet ederek onlara yakınlaşmaya çalışan sihirbâz ise, kâfir müşriktir. Sihirbâza gitmek ve ondan yardım talep etmek câiz değildir.

KONUDAN ÇIKARILAN SONUÇLAR:

1. Sihir haramdır ve insanı helâk eden günahlardandır.
2. Sihir, Allah'ın şu emri gereği müslümanı İslâm'dan çıkaran şeylerden biridir. (Buhârî, Müslim)
- Ayrıca sihir, ancak şeytanlara ibâdet etmekle olur.
3. Sihirbâzlara gitmek veya onlarla çalışmak haramdır.

Müslümanın, Müslüman Kardeşine Karşı Görevleri

“Müminler ancak kardeşlerdir.” (Hucurat, 10) ayeti uyarınca kardeş olan müminlerin, kardeşleri için yapmaları gereken bazı görevleri vardır:

1. görev: İhtiyaçlarını karşılamak. Bunun da dereceleri vardır. Bu derecelerin en düşüğü, kardeşi kendisinden bir şey istediği zaman -gücü yetiyorsa- bu ihtiyacını hemen gidermesidir. Fakat bunu güler yüzle ve memnuniyetle yapmalıdır.

Ortası, o istemeden ihtiyaçlarını gidermesidir.

En yükseği ise kendi ihtiyaçlarından önce kardeşinin ihtiyaçlarını karşılamasıdır.

2. görev: Yerine göre sükût ederek, yerine göre konuşarak dil ile yerine getireceği görevdir. Sükût etmesi onun yanında ve gıyabında onun ayıplarını söylemeyip susması, ona karşılık vermemesi, onunla tartışmaya girmemesi, açıklanmasından hoşlanmayacağı halleri hakkında soru sormamasıdır. “Belki söylemek istemeyebilir.” diye onunla karşılaştığı zaman, “Nereye gidiyorsun?”

diye sormaması, arkadaşlık ilişkisini kestikten sonra bile onun sırrını saklaması, dostlarının ve ailesinin yanında onu tenkit etmemesi, başkasının onun hakkındaki tenkidini ona iletmemesidir.

3. görev: Hoşlanmadığı hiçbir şeyi söylememesi, susması gerekir. Ancak iyiliği emretmek ve kötülükten alıkoymak için konuşmak gerektiği ve susmaya ruhsat bulamadığı zaman konuşması gerekir. Çünkü bunları onun yüzüne karşı söylemek bir anlamda ona iyilik yapmaktır. Şunu iyi bil ki her türlü ayıptan ve kusurdan uzak bir arkadaş ararsan asla bulamazsın. İyilikleri kötülüklerine galip geliyorsa, işte gaye budur.

İbnu'l-Mübarek, “Mümin mazeretleri, münafık ise hataları arar.” derken Fudayl, “Yiğitlik, arkadaşlarının kusurlarını affetmektir.” demiştir. Kardeşine su-i zannı terk etmen ve mümkün olduğunca onun yaptıklarını iyiye ve güzele yorman gerekir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Kötü

zandan sakının! Çünkü kötü zan, sözün en yalanıdır.”
(Buhari, Müslim)

Şunu bil ki su-i zan, yasaklanan tecessüse götürür. Kusurları örtmek ve görmezden gelmek dindarların huyudur. İyi bil ki kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe kişinin imanı tam olmaz. Kardeşliğin en alt derecesi kişinin kardeşine kendisine yapılmamasından hoşlandığı şekilde muamele etmesidir. Şüphesiz sen kardeşinin senin kusurlarını örtmesini ve kötülüklerini anlatmayıp susmasını istersin. Eğer ondan bunun zıddı bir durum görürsen bu sana ağır gelir. O halde nasıl olur da onun için kararlı olmadığın bir şeyi ondan beklersin?

Müsamaha göstermediğin bir şeyden dolayı başkasından insaf beklediğin zaman Allah'ın şu ayetinin kapsamına girersin: **“Vay haline o eksik ölçenlerin, yanlış tartanların! Onlar ki başkalarından alırken dolu dolu alırlar! Fakat başkalarına ölçerlerken veya tartarlarken eksiltirler/aldatırlar.”** (Mutaffifin, 1-3) Kusurları örtmede yetersizliğin kaynağı ve onları açmayı teşvik eden şey, kin ve çekemezliklerdir.

Şunu bil ki kardeşler arasındaki kin ve hasedi kışkırtan şey, tartışma ve münakaşadır. Tartışmayı ancak daha üstün ve daha akıllı olma ayrıcalığını ortaya koyma ve reddedileni küçümseme düşüncesi tahrik eder. Kardeşiyle tartışan kimse ona ya cehaleti ve ahmaklığı nispet etmektedir ya da gafletle ve meseleyi kendisinin anladığı gibi anlamamakla itham etmektedir. Bunların hepsi kardeşini küçümsemektir, kalbi kin ve nefretle doldurur ve düşmanlığı gerektirir. Bu da dostluk ve kardeşliğin zıddıdır.

4. görev: Dilin konuşarak yerine getireceği görevdir. Çünkü dostluk ve kardeşlik hoşla gitmeyen şeylerin söylenmeyip susulmasını gerektirdiği gibi sevimli şeylerin de söylenmesini gerektirir. Hatta konuşmak kardeşliğe daha çok gereklidir. Çünkü susmakla yetinenler kabirdeki ölülerle arkadaşlık etmiş gibidirler. Dostluk ve kardeşlikten maksat, onlardan istifade etmektir, yoksa onların ezasından kurtulmak değil.

Çünkü sükûtun anlamı eziyeti engellemektir. O halde diliyle arkadaşına sevgisini göstermeli, halini araştırmalı, başına gelen şeyi sormalı, onun başına gelen şeyin kendi kalbini meşgul ettiğini ifade etmeli, onu sevindiren şeyin kendisini de sevindirdiğini beyan etmelidir. Tirmizî'nin rivayet ettiği sahih bir hadiste Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *“Sizden biriniz kardeşini sevdiği zaman, sevdiğini ona bildirsin.”* (Ebu Davud, Tirmizî)

Arkadaşını en sevdiği isimleriyle çağırarak da dilin konuşarak yerine getireceği görevler kapsamındadır. Ömer *radıyallahu anh* şöyle demiştir: Üç şey vardır ki bunlar kardeşinin sana olan sevgisini saf, arı duru sevgi haline getirir:

- Karşılaştığında ona önce selâm vermek.
- Oturduğun yere geldiğinde ona yer açmak.
- Sevdiği isimlerle onu çağırarak.

Arkadaşlık haklarından biri de kendisinin övülmesinden hoşlandığı kimselerin yanında bildiği güzel halleriyle onu övmektir. Aynı şekilde onun çocuklarını, ailesini, fiillerini, hatta ahlakını, aklını, şeklini, şemailini, yazısını, yazarlığını, aşırılığa ve yalana kaçmaksızın onun hoşlandığı her şeyini övmektir. Ve yine onu övenlerin övgüsünü, kendisinin bundan duyduğu memnuniyeti de izhar ederek ona ulaştırması gerekir. Çünkü bunu gizlemek, çekemezlikten başka bir şey değildir.

Bu haklardan biri de sana yaptıklarına karşılık ona teşekkür etmendir. Ona bir kötülük yapılmak istendiğinde onun gıyabında onu korumandır. Kardeşliğin hakkı, himaye ve yardım için paçaları sıvamaktır. Sahih bir hadiste şöyle buyrulur: *“Müslüman müslümanın kardeşidir; ona zulmetmez ve onu tehlikeye atmaz.”* (Buhari, Müslim) Onun ırz ve namusunu korumayı ihmal ettiği zaman onu düşmanlarına teslim etmiş demektir. Bu konuda senin için iki ölçü vardır:

a) Onun hakkında söylenen şeyleri değerlendirmendir. Şöyle ki: Bunlar onun yanında senin hakkında söylenmiş olsa onun ne demesini istersin?

b) Onun duvarın arkasında gizlice seni dinlediğini düşünmendir. Şöyle ki: Onun yanında ona yardım etmek için kalbinde hangi duygular harekete geçerse onun gıyabında

da aynı duyguların harekete geçmesi gerekir. Kardeşliği ve dostluğunda samimi olmayan kimse münafıktır.

Arkadaşlık haklarından biri de öğretmek ve nasihat etmektir. Kardeşinin ilme olan ihtiyacı mala olan ihtiyacından daha az değildir. İlim yönünden zengin olduğun zaman bu ilmi onunla paylaşman, dünya ve ahirette ona fayda verecek her şeye onu yönlendirmen gerekir.

Nasihatini ona gizlice yapman gerekir. Ayıplama ile nasihat arasındaki fark, birinin açıktan, diğerinin gizli yapılmasıdır. Nitekim müdara ile müdahane arasındaki fark da göz yummaya sevk eden gayeden kaynaklanır. Eğer dininin selameti için göz yumar ve görmezden gelmeyi kardeşinin yararına görürsen sen bir müdaracı/ idareci olursun. Eğer nefsin ve şehvî arzularını tatmin etmek ve içinde bulunduğun konumunu korumak için göz yumarsan bu da bir müdahane/dalkavukluk olur. Hatalarını affetmek de bu kapsamdadır. Eğer onun hatası dinle ilgili bir konuda ise nasihat ederken mümkün olduğunca nazik ol. Engellemekten ve öğütten vazgeçme. Eğer yüz çevirirse o zaman çok açık söyle.

5. görev: O hayattayken de, öldükten sonra da kendin için yaptığın bütün dualarla onun için de dua etmektir. Müslim'in, *Sahih*'inde Ebu'd-Derda'dan rivayet ettiği hadiste Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: *"Müslüman kişinin din kardeşine gıyabında yapacağı dua, kabul edilen bir duadır. Onun başında görevli bir melek vardır. Din kardeşi için hayır duasında buldukça, onunla görevli melek, 'Âmin! Sana da onun gibisi olsun!' der."* (Müslim)

Ebu'd-Derda radiyallahu anh, pek çok arkadaşı için, onların isimlerini anarak dua ederdi. Ahmed b. Hanbel de seherlerde altı kişi için dua ederdi.

Arkadaşı öldükten sonra ona dua etmesine gelince bu konuda Amr İbn Haris dedi ki: Kul, ölmüş bir kardeşine dua ettiği zaman o duayı bir melek onun kabrine getirir ve şöyle der: "Ey bu kabrin garip sahibi! Bu, şefkatli arkadaşının sana bir hediyesidir."

6. görev: Vefa ve ihlâs. Vefa, ölünceye kadar sevgide sebat etmektir. Öldükten sonra da onun çocuklarıyla ve arkadaşlarıyla dostluğu devam eder. Peygamber *sallallahu*

aleyhi ve sellem bir ihtiyar kadına ikramda bulundu ve şöyle dedi: *"Bu kadın Hatice'nin zamanında bize gelir giderdi. Ahde vefa imandandır."* (Hâkim) Şanı/şöhreti artsa, velayeti/nüfuz alanı genişlese ve makamı/mevkii yükselde bile arkadaşına karşı tevazuunun değişmemesi de vefadandır.

Bil ki: Dine aykırı şeylerde arkadaşına muvafakat etmesinin vefa ile hiçbir ilgisi yoktur. İmam Şafîî, Muhammed İbn Abdül-Hakem ile kardeş olmuşlardı; ona yakınlık gösterirdi. İmam Şafîî öleceği sırada ona soruldu: "Ey Ebu Abdullah! Sen öldükten sonra kimin meclisine gidelim?" Muhammed İbn Abdül-Hakem, başucunda kendisini işaret etmesi için gözlerini ona dikmiş bekliyordu. İmam Şafîî, "Ebu Ya'kub el-Buveytî'nin meclisine" dedi. Muhammed İbn Abdül-Hakem buna kırıldı. Muhammed onun görüşünü taşımasına rağmen Şafîî'nin arkadaşları el-Buveytî'ye yöneldiler. Çünkü el-Buveytî zühd ve takvaya daha yakındı. İmam Şafîî Müslümanlara nasihat etti/samimi davrandı ve müdahaneyi terk etti. Muhammed İbn Abdül-Hakem daha sonra mezhebinden döndü ve Maliki mezhebine geçti.

Vefakârlığın alametlerinden biri de arkadaşı hakkında halkın söyledikleri şeylere kulak vermemesi ve arkadaşının düşmanıyla arkadaşlık etmemesidir.

7. görev: Ona yük olmamak/onu rahatlatmak, [yapmacık tavırları] ve meşakkat vermeyi terk etmek. Kardeşine meşakkat verecek bir teklifte bulunmaz, hatta önemli sıkıntılarını ve ihtiyaçlarını gizler, onu rahatsız etmez. Onun makamından ve malından yardım istemez. Onu kendi ahvalini araştırma, haklarını yerine getirme ve kendisine tevazu gösterme külfetine sokmaz. Aksine maksadı onu sadece Allah için sevmek, onun duasıyla bereketlenmek, onunla karşılaşmanın mutluluğunu yaşamak, dinini yaşamak için ondan yardım almak ve onun haklarını ödeyerek Allah'a yaklaşmaktır. Gerçek manada rahatlatmak, kendi kendine utanmayacağı şeyleri kardeşinin de çekinmeden yapabilmesi için utanma sergisini aradan kaldırmakla olur!

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ

Kelime-i Şehâdet

Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden Rasûlullah/Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in O'nun Rasûlü olduğuna şehâdet etmek, İslâm'ın şartlarının ilkidir ve İslâm'ın anahtarıdır. Bu olmadan İslâm'a girmek mümkün olmaz. Şimdi anlamı üzerinde biraz duralım:

İlk olarak, "Lâ ilâhe illallah" şehâdeti, Allah'tan başka hak ilah olmadığına şehâdet etmek: O'ndan başkasına ibâdet etmeyi reddetmektir. İbâdet edilmeye müstahak olan yalnız O'dur. Ne yerde ne de gökte Allah'tan başka hak ilah olmadığı gibi O'nun ortağı da yoktur. Allah'tan başka tapılan her şey bâtıldır: "Senden önce hiçbir Rasûl göndermedik ki ona 'Benden başka hak ilah yoktur; şu halde Bana kulluk edin' diye vahyetmiş olmayalım." (Enbiyâ, 25)

"Andolsun ki, Biz, 'Allah'a kulluk edin ve tağuttan sakının' diye -emretmeleri için- her millete bir peygamber gönderdik..." (Nahl, 36)

İşte, "Lâ ilâhe illallah"ın anlamı, Allah'a kulluk etmek ve O'ndan başkasına kul olmayı ebediyen terk etmektir. Bu da tağutu inkâr edip Allah'a iman etmek ve Allah'tan başkasının ilah olmadığını ispatlamaktır. O'ndan başkasına ilahlık tanımak bâtılların en bâtıli, bunu onaylamaksa zulümlerin en büyüğüdür.

Lâ ilâhe illallah;

* Bir inkâr ve bir kabuldür: "Lâ ilâhe," Allah'tan başka her şeyin ilahlığını inkâr ederken; "illallah" ise ulûhiyetin yalnız bir ve tek olan Allah'a ait olduğunu ispat ve kabul eder.

* Dinin temeli, rükünlerin ilki, tevhîd ve İslâm'ın esasıdır. Bütün farzların ve kuralların başıdır. Allah'a yapılan ibadetlerden herhangi birinin edasıyla nitelik kazanır.

* "Allah'tan başka yaratıcı yoktur" veya "Allah'tan başka varlık yoktur" gibi ifadeler onun yerini tutamaz. Kullanılan ifadenin, "ilahlık" vasfını başkası için red ve nefyederek Allah'ın birliğini ispatlaması gerekir.

"O'ndan başka ma'bud yoktur" demek, "Yalnız O'na kulluk edilir" demektir. İşlerde yalnız O vekil kılınır; O'nun için sevilir, O'nun için nefret edilir, O'nun için çalışılır. Yargı ancak O'nun hükmüyledir. Yalnız O'nun için kurban kesilir. Yalnız O'nun için adakta bulunulur. Yalnız O'na dua edilir. Yalnız O'na secde edilir ve yalnız O'nun emrine boyun eğilir.

* İmân ve küfür arasındaki çizgidir. Yer ve gökler bu kelimeyle ayakta durur. Tüm mahlukât bu kelime için yaratılmıştır: "Ben cinleri ve insanları, ancak Bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zâriyât, 56)

* Allah, bu kelime için peygamberlerini gönderdi, kitaplar indirdi, şeriatlarını tayin etti ve mizanlar kurdu. Cennet ve Cehennem bunun için yaratıldı. Sevap veya ceza alarak

Cehenneme ya da Cennete girmek ancak bu kelime ilemdir. Cehennemî hak edenin ateşte ebediyen kalmasına engel olan da, cihadın meşru olma nedeni de budur.

* Allah'ın tüm kulları üzerindeki hakkıdır. Güvenilir bir kulp, Allah'ın sağlam ipi ve muvahhid müminlerin nişânesidir.

* İhlâs kelimesidir. Çünkü şirke aykırıdır ve ondan tümüyle uzaklaşmayı gerektirir. Bu kelime, Allah katında bir sözleşmedir.

* Hak sözdür. Hakkın çağrısıdır: Takvâ kelimesidir, ihsan kelimesidir, sabit ve en güzel sözdür. Her şeyin başıdır. İslâm'ın sözüdür.

* Selâmet yurdunun anahtarı, iki dünya saadetinin yoludur.

* Şeref ve üstünlüğün en büyük kaynağıdır. Tam bir hayat biçimidir.

* Âlemlerin Rabbi olan Allah'ı dinlemeyi ve O'na itaat etmeyi gerektirir.

* İnsanın; küfür, şirk ve inkârcılık esaretinden kurtulup İslâm, iman ve tevhîd nuruna çıkması demektir.

* Lâ ilâhe illallah derken samimi olan ve onun gereklerini yerine getiren kimse cennete girer.

* Lâ ilâhe illallah'ı kalpten, içtenlikle söyleyen, kıyamet günü Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şefâatine nâil olmada insanların en mutlusudur.

* Zikrin en faziletlisidir: Zira Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor:

"Duâların en hayırlısı, arefe günü yapılan duâdır. Ben ve benden önceki peygamberlerin söylediği en hayırlı söz -şudur-: 'Allah'tan başka ilah yoktur, O, birdir ve ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamd O'nundur. O'nun her şeye gücü yeter.'" (Tirmizi)

Tüm peygamberler, kavimlerine, ilk önce "Lâ ilâhe illallah" sözünü anlatıyorlardı.

Bilirmeli ki, Lâ ilâhe illallah'ın gerçek hedefi; Allah'a kulluğu her türlü kirden arındırarak eşi ve ortağı olmayan Allah'a samimi bir kalple yöneltmektir. Kalbin inandığını, dille telaffuz ettikten sonra amellerle bunu teyid ederek Âlemlerin Rabbi olan Allah'a kul olmak, putlardan ve putlaştırılan her şeyden uzaklaşmaktır.

İkinci olarak, "Enne Muhammeden Rasûlullah" şehâdeti, Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğundan en ufak bir şüphe duymadan iman ederek kesin bir inançla kalpten kabul etmek ve bunu dille telaffuz etmektir. O, asla yalanlanmaz. Allah, ona kitap indirdi, dinini emanet etti ve insanlara tebliğ etmek üzere onu sorumlu kıldı. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu görevi eksiksiz yerine getirdi. Kim O'na itâat ederse cennete girer, kim de isyan ederse ateşe girer. Ama Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* de Allah'ın bir kuludur, ona kulluk yapılmaz. Allah Teâlâ, dinini yaymada peygamberini hata ve yanlışlardan korudu, onu "İsmet" sahibi kıldı. Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*, tüm enbiyâ ve rasûllerin sonuncusudur ve kıyamete kadarki tüm insanlığa gönderilmiştir.

Muhammedun Rasûlullah'ın anlamı: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den başka kendisine uyulacak hak peygamber yoktur. O'ndan başka kimin yoluna uyulursa uyulsun bunun her hangi bir kanıtı yoktur ve bâtila uyulmuştur. Bu şehâdetin gerçekleşmesi, ancak emrine itâat ve ondan bize ulaşanı tasdik etmektir. Yasakladığından kaçınmak ve ancak onun öğrettiği şekilde Allah'a ibâdet yapmaktır. İslâm'ın ve imanın şartlarını öğrenmek ve kurallarını bilmek yalnız onun yoluna uymakla mümkündür. Çünkü onun sünneti, Kur'an'ın icmâlen belirttiğini beyan eden tek kaynaktır.

Allah Teâlâ, bizlere, ona uymayı ve itâat etmeyi emretmiş, üstelik Peygamberine itâat edilmesini, Kendisine itâat olarak zikretmiştir. Ve bizleri ona muhalefet etmekten şiddetle sakındırmıştır. Biz, onun emrettiğini almak ve yasakladığından kaçınmakla emrolunduk.

Allah Teâlâ, tüm işlerde Rasûlünü hakem kılmamızı ve aramızdaki her tür anlaşmazlığı, onun hükmüyle çözmemizi emretmiştir.

Rabbimiz; Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in uyulacak en güzel örnek, "üsve-i hasene" ve yolunun da

en doğru yol olduğunu, bu yüzden ona uymanın ve onu takip etmenin gerektiğini bildirmiştir.

Allah, kendi rızasını, Rasûlünün rızasıyla bir tutmuştur.

Allah Teâlâ, Rasûlüne itâat etmeyi, O'nu sevmeye bir işaret saymıştır.

İşte tüm bunlar; Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'e itâat etmeyi, ona uymayı ve tam bir teslimiyet içinde bulunmayı gerekli kılmaktadır. Yolu onunla bulmalıdır. O, uyulması farz olan güzel bir örnektir. Kendisinden başka, tüm insanların davranış ve sözlerinin hepsini geçersiz kılmıştır. Geçerli olan tek yol, onun yoludur.

Onu bir Rasûl olarak tanımanın ve buna şahit olmanın yolu; "Ve yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir" diyerek itikad etmektir.

Müslüman kardeş!

"Lâ ilâhe illallah ve enne Muhammeden Rasûlullah" şehâdetinin kabul edilebilmesi için bazı şartlar vardır ki, bunlar iyi bilinmelidir:

1) İlim: Tevhîdin anlamının bilinmesidir ki; Allah'tan başkasını ilah kabul etmeyip reddetmek ve yalnız Allah'ın hak ilah olduğunu kabul etmektir. Diliyle bunu söyleyen kimse tüm kalbiyle de ne söylediğini bilmelidir. Anlamını bilmeyenin bu kelimeyi söylemesi -içeriğine inanmış olmadığından dolayı- ona yarar sağlamaz. Onun durumu, bilmediği bir dille konuşan gibidir.

2- Yakîn: Bilmenin kemâle ermesidir. Kalpteki her türlü şek ve şüphenin kaybolmasını ve tevhîd kelimesinin işaret ettiği anlama tüm kalbiyle inanmayı gerektirir. İmanın kalpte yerleşmesi, ancak şüphelerden uzaklaşarak yakîne etmek ve bilinçlenmekle mümkündür.

3- İhlâs: İçten ve ihlâslı olan, şirkin tümünü reddeder. Niyeti güzelleştirerek şirkin her türlü kirinden amelleri arındırır. Bu da "lâ ilâhe illallah"ın ilk hedefidir.

4- Muhabbet (Sevgi): Kelime-i tevhîdin içeriğiyle huzur ve mutluluk duymak, ona ve gerektirdiklerine sevgi beslemektir

5- Sıdk (Doğruluk): Yalanı reddeder ki, bu, münafıklığı ortadan kaldırır. Sözünde, sıdk içinde olur. Söylediğini kalbi de onaylar.

6- İnkıyâd (Tam olarak O'nun hakkına yönelmek ve edâ etmek): Allah'ın farz kıldığı amelleri yapmak, kelime-i tevhîdin hakkını edâ etmek; Allah'ın rızasını gözetip terk etmeden, samimiyet içerisinde ibadetlere devam etmektir: İşte bu mutlak bir sevgi ve Allah'ın Nebîsine tam bir itâattir.

7- Kabûl: Tevhîdin gereklerini sonradan reddetmeye meydan vermeyecek şekilde kabul etmektir. Bazı kişiler, kelime-i tevhîdi bilip söyleyebilir, ancak onun gereklerini yerine getirmeye çağırıldığı zaman kibirlenir, taassub eder ve nefesine ağır gelerek onu reddeder.

Sayılan bu şartların hedefinin, kelime-i şehâdeti telaffuz etmekten ibaret olmadığı bilinmelidir. Kastedilen, anlamına bağlanmak ve gereğinin yapılmasıdır. Çünkü bu iki şehâdet, tüm amellerin sahih olmasının şartıdır.

Allah için içtenlikle yapılmayan, Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünnetine uymayan hiçbir amelin, doğru olması veya kabul edilmesi mümkün değildir. Allah'a içtenlikle kullukta bulunmak ve O'na itâat etmek, "Lâ ilâhe illallah" şehâdetinin zorunlu bir gereğidir.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emrine itâat etmek, yasakladığından kaçınmak da "Muhammedün Rasûlullah" şehâdetinin gereğidir. Kişinin kurtuluşu için başka bir yol yoktur, bu yoldan başka bir yolun hakemliğine gidilmesi de haramdır.

"Lâ ilâhe illallah, Muhammedün Rasûlullah" şehâdeti İslâm'ın en büyük dayanağıdır. Bununla, birinin malı ve kanı haram olur.

Her kim ihlâsla (samimiyetle) ve yakînle (bilinçle) bu kelimeyi söyler, -gereği olan- amelleri de yaparsa Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bildirdiği üzere -İnşâallah- cennete kavuşur.

Yarışanlar, işte bunun için yarışınlar.

Salih Amelin Şartları

Ve iyi davranışlarda bulunan mü'minlere, onlar için, güzel bir sevap (cennet) olduğu nu müjdelemek için..." (Kehf, 2) âyet-i kerime-sindeki amelden kastın ne olduğunu başka âyetler açıklamış ve üç şey olmadan amelin salih olamayacağına delâlet etmiştir:

1- Amelin, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in getirdiği dine (onun sünnetine) uygun olmasıdır. Bu sebeple Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine aykırı olan hiçbir amel, salih değildir, aksine bâtıldır. Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

"Rasûl size neyi verdiyse onu alın. Neyi de yasakladıysa ondan vazgeçin." (Haşr, 7) "Kim Rasûl'e itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur. Kim de yüz çevirirse, Biz, seni onların üzerine bir gözetleyici olarak göndermedik." (Nisâ, 80) "Yoksa onların (müşriklerin) Allah'ın izin vermediği bir dini meşru kılan ortakları mı var? Eğer Allah'ın süre tanıyarak onlara dünyada azap etmeyeceğine dair kaza ve kaderi olmasaydı, derhal onların aralarında azap etmek suretiyle hüküm verilir. Şüphesiz ki zalimler için acıklı bir azap vardır." (Şûrâ, 21)

2- Ameli yapanın, kendisi ile Allah arasındaki bu amelinin, yalnızca O'nun rızası için yapması gerekir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Hâlbuki onlara ancak, dini yalnızca O'na has kılıp hanifler olarak Allah'a ibadet etmeleri, namazı kılmaları, zekâtı vermeleri emrolunmuştu. İşte dosdoğru din budur." (Beyyine, 5) "De ki: Bana, dini Allah'a hâlis kılarak yalnızca O'na ibadet etmem emrolundu. Bana, Müslümanların ilki (ümmetimden İslâm'a giren ilk kimse) olmam emrolundu. (Ey Peygamber!) De ki: (Yalnızca kendisine ibadet etmem hususunda) Rabbime karşı gelirim, doğrusu büyük günün (kıyamet gününün) azabından korkarım. (Ey Peygamber!) De ki: Ben, dinimde ihlasla ancak Allah'a ibadet ederim. (Ey müşrikler!) O halde siz de O'ndan başka dilediğinize ibadet edin! (Ey Peygamber!) De ki: Gerçekten

hüsranı uğrayanlar, (dünyada onları azınlığa sevkettikleri ve imandan saptırdıkları için) kıyamet günü hem kendileri, hem de ailelerini hüsranı uğratanlardır. Bilesiniz ki, bu (müşriklerin hem kendilerinin, hem de ailelerinin hüsranı) apaçık hüsrandır." (Zümer, 11-15)

3- Amelin, iman ve gerçek inanç esası üzerine kurulu olması gerekir. Çünkü amel, bir yapının tavanı, inanç ise onun temeli gibidir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Her kim, erkek olsun, kadın olsun, mü'min olarak salih amel işlerse, ona mutlaka güzel bir hayat yaşatırız ve onlara mükâfatlarını, elbette yapmakta olduklarının en güzeli ile veririz." (Nahl, 97)

Dolayısıyla Allah Teâlâ, salih amel konusunda imanı şart kılmıştır. Bu şartın içeriğini birçok ayet açıklamaktadır. Nitekim Allah Teâlâ, mü'min olmayanların salih amelleri konusunda aşağıdaki ayetlerde şöyle buyurmuştur: "Onların (iman etmeyenlerin) yapmış oldukları her ameli, ele alırsın, onu saçılmış zereler haline getiririz (geçersiz kılarız)." (Furkan, 23) "İnkâr edenlere gelince, onların amelleri, düz arazideki serap gibidir ki susayan kimse onu su zanneder, nihayet ona geldiğinde orada herhangi bir şey bulamaz. Üstelik (kıyamet günü) yanı başında onun hesabını tam olarak gören Allah'ı bulur. Allah ise hesabı çok çabuk görendir." (Nur, 39) "Rablerini inkâr edenlerin (amellerinin) durumu, amelleri fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu küle benzer. Kazandıklarından hiçbir şey, elde edemezler (kıyamet günü amellerinden kendilerine fayda verecek hiçbir şey bulamazlar. Fırtına külü nasıl götürmüşse, küfür de amellerini boşa götürmüştür). Dosdoğru yoldan tamamen sapmak, işte budur." (Nahl, 97)

Bunun gibi daha birçok ayet vardır.

Tesbih, Tahmid, Tehlil Ve Tekbir'in Fazileti

RASÛLULLAH SALLALLAHU ALEYHI VE SELLEM ŞÖYLE BUYURUYOR:

1- "Kim günde yüz kere; «سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ» 'Allah'a hamdederek O'nu tüm noksanlıklardan tenzih ederim.' derse, deniz köpüğü kadar dahi olsa günahları silinir." (Buhari, Müslim)

2- "Kim; «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ».

"Allah'tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Mülk O'nundur ve hamd O'nadır. O, her şeye gücü yetendir." derse İsmâil soyundan dört kişiyi azad etmiş gibi olur." (Buhari, Müslim)

3- «سُبْحَانَ اللَّهِ، وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ».

"Allah'a hâmederek O'nu tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Yüce Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim.' (kelimeleri) Rahman'ın sevdiği, mizanda ağır basan ve dile hafif gelen iki kelimedir." (Buhari, Müslim)

4- «سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ».

"Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah'adır. Allah'tan başka hak ilah yoktur ve Allah en büyüktür.' demem güneşin üzerine doğduğu her şeyden bana daha sevimlidir." (Müslim)

5- Bir kişi, "Bizden birisi nasıl bin hasene kazanır?" diye sorunca Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "Yüz subhânallah ile, ona bin hasene yazılır veya bin günahı silinir." (Müslim)

6- "Kim; «سُبْحَانَ اللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ».

"Yüce Allah'a, hamdederek tüm noksanlıklardan O'nu tenzih ederim.' derse o kimse için cennette bir hurma ağacı dikilir." (Tirmizi)

7- "Ey Abdullah b. Kays! Sana cennet hazinelerinden bir hazineyi işaret edeyim mi?" "Evet yâ Rasûlallah!" dedim, şöyle buyurdu:

«لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ» "Güç ve kuvvet ancak Allah'tandır." de. (Buhari, Müslim)

8- "Sözlerden Allah'a en sevimli olanlar dörttür: «سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ».

'Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah'adır. Allah'tan başka hak ilah yoktur ve Allah en büyüktür.' derken hangisiyle başlarsan başla zarar etmez." (Müslim)

9- Bir bedevi gelip "Bana, söyleyeceğim bir söz öğret." dedi. Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem de şöyle buyurdu:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا، سُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ».

"Allah'tan başka hak ilah yoktur. O, tektir ve ortağı yoktur. Allah büyüklükte en büyüktür. Allah'a çokça hamd olsun. Alemlerin Rabbi Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Güç ve kuvvet ancak Azîz ve Hakîm olan Allah'tandır." de. (Bedevi) dedi ki: "Bunlar Rabbim için. Benim için ne var?" Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي وَارْزُقْنِي».

"Allah'im! Beni bağışla ve bana merhamet eyle. Beni hidayete erdir ve beni rızıklandır." de. (Müslim)

10- Kişi İslam'a girince Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ona namazı öğretir ve sonra şu kelimelerle dua etmesini emrederdi:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي وَعَافِنِي وَارْزُقْنِي».

"Allah'im! Beni bağışla ve bana merhamet eyle. Beni hidayete erdir. Bana afiyet ver ve beni rızıklandır." (Müslim)

11- "Muhakkak ki duanın en faziletlisi ' الْحَمْدُ لِلَّهِ / Hamd Allah'adır.' ve zikrin en faziletlisi ' لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ / Allah'tan başka hak ilah yoktur.' (zikridir)." (Tirmizi, İbn Mace)

12- "Kalıcı salih ameller (şu sözlerdir):

«سُبْحَانَ اللَّهِ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ».

'Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah'adır. Allah'tan başka hak ilah yoktur. Allah en büyüktür. Ve güç ve kuvvet ancak Allah'tandır." (Ahmed)

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i Sevmek

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'i sevmek dinin temel esaslarından büyük bir esastır. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha fazla sevmeyenin kâmil bir imanı yoktur. Şöyle denmiştir: "Onun övülmesi, ona ta'zimde bulunulması ve saygı gösterilmesi, dinin tam olarak ayakta durması; bunun olmaması da, dinin tamamen ortadan kalkması demektir."

* O, Allah'ın bizi, kendisiyle karanlıklardan aydınlığa, sapıklıktan hidâyete çıkardığı, bir ateş çukurunun kenarındayken bizi kendisi vasıtasıyla ateşten kurtardığı Rasûl'dür. Allah'tan sonra bize ondan daha fazla iyiliği dokunan hiç kimse yoktur.

* Yüce Allah ona, bizim onu sevip saymamızı gerektiren mükemmel nitelikler, huylar, davranışlar ve soy sop üstünlüğü vermiştir.

* Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hayatını ve davasını inceleyen, onun, ümmetini ne kadar çok sevdiğini, onlara ne kadar çok şefkat ve merhamet gösterdiğini görür. O davasını yayarken ne kadar çok sıkıntı ve zahmete katlanmış, cahillerin cehaletine, müşriklerin sözlü ve fiili saldırılarına sabretmiştir. Sonunda Allah onun vasıtasıyla dînini ve nimetini tamamlamıştır.

* Bunlardan dolayı gerçek Müslüman, Habîbi *sallallahu aleyhi ve sellem*'e özlem duyar, gözlerini onun mübarek yüzünün nuruyla doldurmak, onun tatlı sözünü duymak, kalbi çalan yüce ahlakını görmek ve Rabbine nasıl ibâdet ettiğini öğrenmek üzere, onun ashabından olmayı ister. Rasû-

lullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in "Ümmetimin beni en çok sevenleri arasında, benden sonra gelecek kimseler de vardır, onlardan birisi ailesi ve malı pahasına olsa da beni görmek ister." (Müslim) sözünü gerçekleştirmek için, elindekilerin hepsini harcasa, onun hali, aşağıda belirtilecek olan tâbîilerinki gibi olur.

* Abîde b. Amr *rahimehullah* şöyle demiştir: "Bende onun saçından bir tel olması, dünyadan ve onun içindekilerden daha iyidir." Zehebî bu konuda şöyle demiştir: "Bunu, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den 50 yıl sonra Abîde b. Amr söylüyor. Zamanımızda, kesin olarak ona ait olduğunu bildiğimiz saçından bir tel bulsak, ne deriz acaba?" Zehebî şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* başını tıraş ettirince, ikram olsun diye mübarek saçlarını ashabına dağıtırdı. O saçlardan birini öpmeyi ne kadar isterdim." (Müslim)

* Cubeyr b. Nufeyl *rahimehullah* da şöyle demiştir: Bir gün, el-Mikdâd b. el-Esved *radıyallahu anh* ile oturuyorduk. Birisi yanına geldi ve "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i gören şu gözlerle ne mutlu! Senin gördüğünü biz de görmek ve tanık olmak isterdik." dedi.

* Sâbit el-Bunânî *rahimehullah* Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e hizmet eden Enes b. Mâlik'i görünce, yanına gitti ve elini öptükten sonra şöyle dedi: "Bu el, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in eline dokunan eldir."

* el-Hasan-ı Basrî *rahimehullah*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, üzerinde hutbe okuduğu, daha sonra minber yaptırınca terk ettiği, bundan dolayı, yavrusundan

ayrılan devenin böğürdüğü gibi ses çıkaran, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* elini üzerine koyunca sesini kesen hurma kütüğünün hikâyesini anlattığında şöyle demişti: “Müslümanlar! Ağaç, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e duyduğu özlemden dolayı ağlayıp inlediğine göre, onunla buluşmak için özlem duymaya, siz daha çok hak sahibisiniz.”

* Urve b. Mes’ûd es-Sekafî, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile yaptığı görüşmeden döndükten sonra Kureyşlilere şöyle dedi: “Ey kavmim! Vallahi, vaktiyle ben birçok hükümdarın, Kısra’nın, Kayser’in ve Necâşî’nin huzuruna çıktım. Hiçbir hükümdarın adamlarının, Muhammed’inkiler gibi hükümdarlarına saygı gösterdiklerini görmedim. Vallahi, o ağzından bir şey atarsa, mutlaka sahabilerinden birinin avucuna düşüyor ve o kişi bunu yüzüne ve bedenine sürüp ovalıyor. Onlara bir şey emredince, sahabileri hemen emrini yerine getiriyorlar. Abdest aldığı zaman da, abdest suyunu almak için, nerdeyse birbirlerini öldürecek hale geliyorlar. Muhammed konuştuğunda, onun huzurunda seslerini kısıyorlar ve saygıdan dolayı ona bakmıyorlar.” (Buhârî)

* Amr b. el-Âs *radıyallahu anh* şöyle demiştir: “Bana, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’den daha sevimli, gözümde ondan saygın daha birisi yoktu. Kendisine duyduğum saygıdan dolayı ona doya doya bakamıyordum. Birisi benden onu tarif etmemi istese, beceremezdim. Çünkü ona doya doya bakamıyordum.” (Müslim)

* Sahâbiler canları ve malları konusunda Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i hakem yapıp şöyle dediler: “İşte mallarımız senin önünde, onlar hakkında istediğin gibi karar ver. İşte canlarımız senin önünde. Karşımıza denizi çıkarsan, önünde, arkanda, sağında ve solunda çarpışarak ona dalarız.” (el-Bidâye ve’n-Nihâye) Bu, sevgi hakkında en doğru ifadedir.

- Onlar, onu sadece sevip özlem duymamışlar, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i görmek açısından kaybettiklerini kazanmak için sünnetiyle amel etmeye ve yolunda yürümeye çalışmışlardır.

* Tâbiînin ileri gelenlerinden Ebû Muslim el-Havlânî şöyle diyor: “Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*’in ashâbı, bizi bir kenara itip onu kendi tekellerine aldıklarını mı zannediyorlar? Vallahi, kendilerinden

sonra da onu seven bazı kimselerin geldiğini bilmeleri için, Rasûlullah hakkında onlarla yarışa gireceğiz.”

Ebû Muslim, sahâbilerin Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’i kendi tekellerine almalarına itiraz edip ona olan sevgisinde sahabilerle yarış ve rekabete girmek istedi. O, yarış ve rekabetten, yakınlık gösterme ve itaatte tercih olmadığı; öne geçmenin, fazilet ve niteliklerde öne geçme demek olduğu anlamını çıkardı.

Bu konuda yavaş davranan, nesebiyle hız yapıp öne geçmez. Kişinin dünyalık bir şeyde seninle yarıştığını görürsen, sen de onunla âhiretlik bir hususta yarışa gir. Birisinin Allah’a ulaşmada seni geçmemesini becerebiliyorsan bunu yap.

* Onlardan sonra selef, küçük olsun büyük olsun her sünnete uymada çok titizdiler. İşte İmam Ahmed *rahimehullah* şöyle diyor: “Bir hadisi yazar yazmaz onunla amel ediyordum. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in hacamat yaptırıp Ebû Taybe’ye bir dinar verdiği hadisini öğrendikten sonra, ben de hacamat yaptırdığımda hacamatçıya bir dinar verdim.”

O şunu da söylemiştir: “Yapabiliyorsan kıllarını bile hadise göre kaşı.” Bu ancak, onun, insan olarak her şeydeki mükemmelliğinden dolayıdır. en-Nevevî *rahimehullah* da şöyle demiştir: “Onun görünüşüne baksan, ötesinde güzellik olmayan bir güzelliğe sahiptir. Ahlâkına ve huylarına baksan, ötesinde mükemmellik olmayan bir mükemmelliğe sahiptir. Bütün insanlara, özellikle Müslümanlara yaptığı iyilik ve lütfuna baksan, ötesinde vefâ olmayan bir vefâsı vardır.

Sonunda diyorum ki, Muhammed Mustafa *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte olma imkânını kaçıran, onun sünnetiyle birlikte olma imkânını kaçırmazın!

İbn Receb el-Hanbelî *rahimehullah*, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* sevgisinin iki derece olduğunu söylemiştir:

1. Farz olan: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in Allah’tan getirdiklerini severek, hoşnutlukla, saygıyla ve teslimiyet göstererek almayı gerektiren sevgi.

2. Efdal olan: Onu güzelce örnek almayı, sünnetine, ahlakına, âdâbına, nafilâ ibadetlerine, yeme, içme ve giymesine, hanımlarına karşı güzel davranışlarına ve diğer mükemmel edep ve temiz ahlakına uymayı gerektiren sevgi.

Bela ve Musibete Uğrayanların Tesellisi

Evrene şöyle bir bak. Hiç bela ve musibete uğramamış bir kimse görebiliyor musun? Her hanede ah eden bir dertli, her yanakta bir gözyaşı ve her vadide bir Beni Sa'd görürsün.

Nice musibet ve nice sabreden var. Musibetle karşılaşan sadece sen değilsin. Belki de senin başına gelen, başkalarının başına gelenlere nispetle daha azdır. Yıllardır yatağında sağa sola dönen, acıyla inleyen, derdinden feryat eden nice hasta vardır. Yıllarını güneş yüzü görmeyen hapishanelerde geçiren, hücrelerinden başka bir yeri tanımayan nice mahkûm vardır. Gençliğinin baharında ve ömrünün en güzel çağındaki çiğerparesi çocuklarını kaybeden nice anne-baba vardır. Nice dertli, nice borçlu, nice acılı ve kederli insan vardır.

Artık senin onları teselli etmenin ve dünya hayatının mümin için bir zindan olduğunu bilmenin zamanı geldi. Bilmelisin ki bu dünya, hüznün ve kederin yurdudur. Sabah içindikilerle şenlenen nice köşk ve saray, bir de bakmışsın ki akşam içindikilerin tepelerine çöküvermiş! Birlik ve dirlik içinde yaşayan, servet ve evlat sahibi nice insan, birkaç gün içinde fakirlik, ölüm, ayrılık ve hastalıklarla karşı karşıya gelir. "Onlara nasıl muamele ettiğimiz size apaçık belli oldu. Ve size misaller de verdik." (İbrahim, 45)

Senin yapman gereken, tecrübeli bir devenin bir kayanın üzerine çöküp yerleşmesi gibi nefsinin olması gereken yere yerleştirmendir. Başına gelen musibeti, etrafındakilerin ve senden önce yaşayanların hayat yolunda başlarına ge-

lenlerle mukayese etmemdir. Bunu yaptığın takdirde senin onlara nispetle çok iyi durumda olduğunu ve senin başına gelen şeyin basit bir diken batması olduğunu anlarsın. O halde lütfundan dolayı Allah'a hamd et, sende bıraktığı şeylerden dolayı şükret, aldığına sabret ve etrafında olanlarla kendini teselli et.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'de senin için güzel bir örnek vardır. Onun başının üzerine işkembe konuldu, ayakları kanatıldı, başı yarıldı, Şi'b' bölgesinde ağaç yapraklarını yiyinceye kadar abluka altına alındı, Mekke'den atıldı, dişleri kırıldı, şerefli eşine iftira edildi, arkadaşlarından yetmiş kişi öldürüldü, hayattayken oğlunu ve kızlarının çoğunu kaybetti, açlıktan karnına taş bağladı ve şair, büyücü, kâhin, deli ve yalancı olmakla itham edildi. Bütün bunlara rağmen Allah onu korudu. Bu, zorunlu bir imtihan ve bir saflaştırma sürecidir. Bundan daha büyüğü yoktur. Daha öncesinde Zekeriya (a.s.) öldürülmüş, Yahya boğazlanmış, Musa hicrete zorlanmış ve İbrahim ateşe atılmıştı. İmamlar ve liderler de aynı yolda yürüdüler.

Ömer (r.a.) hançerlendi, Osman (r.a.) suikaste kurban gitti, Ali (r.a.) bıçaklandı. Nice âlimler ve salih insanlar kamçılındı, hapse atıldı ve zincirlere vuruldu. "Yoksa siz, sizden öncekilerin başlarına gelenler size de gelmedikçe cennete gireceğinizi mi sandınız? Yoksulluk ve sıkıntı onlara öylesine dokunmuş ve öyle sarsılmışlardı ki..." (Bakara, 214)

Hadisler Işığında Namaz ve Önemi

İslam'ın beş temel direğinden biridir.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "İslam beş temel esas üzerine kurulmuştur:

- 1) Kelime-i Şehadet (Allah'tan başka hak ilâh olmadığına ve Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Allah'ın Rasûlü olduğuna inanıp şehadet etmek)
- 2) Namaz kılmak
- 3) Zekât vermek
- 4) Ramazan orucu tutmak
- 5) Hacca gitmek." (Muttefekun aleyh)

Günahları temizler:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Herhangi biriniz, kapısının önünden geçen bir nehirde günde beş kere yıkansa, acaba o kişinin üzerinde kirinden bir şey kalır mı?" Sahabiler, "Ey Allah'ın Rasûlü; bu kişinin üzerinde hiçbir kir izi kalmaz." dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Aynen bu nehir gibi günde beş vakit namaz da günahları ve hataları temizler." (Muttefekun aleyh)

Günahlara keffarettir:

Ebû Hureyre *radıyallahu anh*, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu rivayet etti: "Beş vakit namaz, öbür Cuma'ya kadar Cuma namazı, gelecek seneye kadar Ramazan, büyük günahlardan sakınılırsa aralarındaki küçük günahlara kefarettir." (Müslim)

Dinin direğidir. Ve onsuz din ayakta durmaz :

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Emrin (işin) başı İslam, direği namaz, zirvesi de Allah yolunda cihaddır." (Tirmizi)

Kılanlar için kıyamet günü kurtuluş vesilesidir:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gün bize şöyle buyurdu: "Her kim namazı gereğince kılsa kıyamet gününde onun için nur, delil ve kurtuluş vesilesi olur. Her kim namazını gereğince kılmaz ise, kıyamet gününde de onun için hiçbir nur delil ve kurtuluş bu-

lunmaz. O, kıyamet gününde Kârûn, Firavun, Hâman ve Ubeyy İbn Halef ile birlikte olur." (Ahmed, Taberani)

Bir nurdur. Mü'minin kalbini, yüzünü, kabrini ve ahiretini nurlandırır:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Taharet (temizlik) imanın yarısıdır. Elhamdülillah (sözünü sevabı) mizanı doldurur. Subhanallah vel-hamdülillah (demek) gökle yer arasını doldurur. Namaz bir nurdur. Sadaka (verenin imanlı olduğuna) delildir. Sabır bir ziyadır (aydınlıktır). Kur'an, senin lehine veya aleyhine açık bir delildir. Bütün insanlar sabah aynı işine giderler. Kimisi nefsinin satın alır. Azad eder. Kimisi de onu helâke götürür." (Müslim)

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor: "Karanlık gecelerde mescidlere yürüyerek giden kimselere, kıyamet gününde tam bir nûra kavuşacaklarını müjdeleyiniz." (Ebu Davud, Tirmizi)

Kul ile Allah arasındaki ilişkidir:

Bu yüzden Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in gösterdiği şekilde eda edilmesi gerekir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Beni nasıl namaz kılıyor görürseniz siz de öyle kılınız." (Buhari)

En efdal amellerden biridir:

İbn Mes'ud *radıyallahu anh* şöyle dedi: "Ben, 'Ey Allah'ın Rasûlü! Ameller içinde en efdal olan hangisidir?' dedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* 'Vaktinde kılınan namazdır.' dedi. Ben, 'Sonra hangisidir?' dedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, 'Ana-babaya iyilik etmektir.' buyurdu. Ben, 'Daha sonra hangisidir?' dedim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, 'Allah yolunda cihaddır.' buyurdu." (Buhari, Müslim)

Cennete girmemize bir vesiledir:

Allah'ın evinde, Allah'ın kullarıyla beraber, O'nun gösterdiği şekilde ve O'nun rızası için kılınan namaz cennete girmemize sebeptir. Zira Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Kim sabah ve akşam mescide giderse Allah onun her gidişi veya dönüşü için cennette bir ziyafet hazırlar." (Buhari, Müslim)

Kulun ilk önce hesaba çekileceği ameldir:

Ebû Hureyre *radiyallahu anh*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "Kıyamet gününde kulun ilk önce hesaba çekileceği ameli namazdır. Şayet namazı iyiyse kurtulmuş olur. Eğer bozuk olursa kaybetmiş ve hüsrana uğramıştır. Şayet farzlarından noksan bir şey çıkarsa, Rab azze ve celle, 'Kulumun nafiləsi var mı bakınız?' buyurur. Farzdan eksik olanı, nafile ile tamamlanır. Sonra diğer işleri de bu şekilde (muhasabe) olur." (Tirmizi)

İnsanın ruhunu büyük ölçüde rahata kavuşturur:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor: "Namaz benim göz bebeğim kılındı." (Nesâi, Ahmed)

Yerde değil, gökte ve vasıtasız olarak Miraç gecesi Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ve onun ümmetine farz kılınmıştır:

Enes *radiyallahu anh* rivayet ediyor: "Namaz Miraç gecesinde elli vakit olarak farz kılındı. Sonra beş vakte indirildi. Sonra 'Ya Muhammed!' diye nida edildi: 'Benim katımda söz değiştirilmez. Onun için bu beş vaktin elli vakit sevabı vardır.' denildi." (Tirmizi, Nesâi)

İmandan sonra çocuklara öğretilmesi gereken ilk ibadettir:

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: "Ailene namazı emret; kendin de ona sabırla devam et. Senden rızık istemiyoruz; (aksine) Biz seni rızıklandırıyoruz. Güzel sonuç takva iledir." (Taha, 132) Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor: "Çocuk yedi yaşına girdiğinde ona namazı emredin. On yaşına girdiğinde (kılmazlarsa) dövün, yataklarını da ayırın." (Ebû Davud)

Namazını devamlı kılan kimseleri kıyamet gününde Allah, Arş'ının gölgesinde gölgelendirecektir:

* Ebû Hureyre *radiyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Başka bir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde Allah Teâlâ, yedi (sınıf) insanı, arşının gölgesinde barındıracaktır: (1) Âdil devlet başkanı, (2) Rabbine kulluk ederek temiz bir hayat içinde serpilip yetişen genç, (3) Kalbi mescidlere bağlı genç, (4) Birbirlerini Allah için seven ve buluşmaları da, ayrılmaları da Allah için olan iki insan, (5) Güzel ve

mevki sahibi bir kadının beraber olma isteğine "Ben Allah'tan korkarım." diye yaklaşmayan kimse, (6) Sağ elinin verdiği, sol elinin bilemeyeceği kadar gizli sadaka veren kimse ve (7) Tenhada Allah'ı anıp gözyaşı dökən kişi." (Muttefekun aleyh)

Unutulsa bile hatırladığı vakit mutlaka kılınmalıdır:

Müslüman için namaz, çok önemli bir ibadet olduğundan unutsa veya uyuyakalsa bile hatırladığında veya uyandığında mutlaka kılınmalıdır. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki: "Sizden biriniz bir namazı unutursa veya uykuda kalırsa, onun kefareti hatırladığı zaman onu kılmasıdır." (Buhari, Müslim)

Namaz kıldıkça günahlar dökülür:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor: "Kul, namaz kılmaya kalktığı zaman bütün günahları getirilip omuzlarının üzerine konulur da her rükû ve secde ettiğinde günahları tek tek dökülür." (Ebû Nuaym)

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte cennete girmeye sebeptir:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hizmetkârı Ebû Firas Rebia İbn-i Kâb el-Eslemi *radiyallahu anh* şöyle dedi: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte gecelerdim. Abdest suyunu ve öteki ihtiyaçlarını ona getirirdim. Buna karşılık bir keresinde, "Dile (benden ne dilerse)." dedi. Ben, "Cennette seninle beraber olmayı isterim." dedim. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*, "Başka bir şey istemez misin?" buyurdu. Ben, "Benim dileğim bundan ibarettir." dedim, o da "Öyleyse çok namaz kılıp secde ederek kendin için bana yardımcı ol!" buyurdu. (Müslim)

Kişinin derecelerini yükseltir, günahlarını giderir:

Sevbân *radiyallahu anh*, "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim." dedi: "Çok secde etmeye bak! Zira senin Allah için yaptığın her secde karşılığında Allah seni bir derece yükseltir ve bir hatanı siler." (Ahmed)

Mutluluk Ne Ne Gerçekleşir?

Mutluluğun gerçekleşmesi, şu sayılanları yapmakla mümkündür:

1- Allah'a peygamberlerine, kitaplarına, ahiret gününe ve hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmak.

2- Her şeyi daima hayra yormak. Allah'ın, -zahiri başka türlü de olsa- ancak hayır takdir ettiğini düşünmek. "Sizin için daha hayırlı olduğu halde bir şeyi sevmemeniz mümkündür. Sizin için daha kötü olduğu halde bir şeyi sevmeniz mümkündür. Allah bilir, siz bilmezsiniz." (Bakara, 216)

3- İnsanın, hayatın her alanındaki niyetinin ve hedeflerinin hayır olması. Çünkü kötü bir şeye niyet eden veya şer isteyen birinin mutluluk hissetmesi mümkün değildir. Bilakis, onun niyetleri kendisine, kötü birisi olduğunu empoze eder, canı sıkılır, kötü niyetleri ve karakterinin ortaya çıkmasından korkar.

4- Bütün kötülükleri ortaya çıkarmak. Kötülükleri yapmak daha acıdır. Bir filozof şöyle der: "İnsan, kötülük yaptığından dolayı mutsuz olur."

5- Hayır müesseseleri yoluyla hayır işlemek, ihtiyaç sahiplerine sadaka vermek, yardım etmek, iyiliği emredip kötülükten de nehyetmektir.

6- Beden ve psikoloji olarak sağlığa önem vermek.

Ta ki vücut bazı fonksiyonlarını kaybedip canı sıkılmasın. Hadis-i şerifte, "Kimin ahlakı kötü olursa nefesine işkence eder, kimin de derdi, sıkıntıları çok olursa vücudunu hasta eder." buyrulur.

7- Genel olarak hastalıklardan korunmak. "Koruyucu tedbirler ilaçtan daha iyidir." denildiği gibi.

8- Vücudun, israfa kaçmadan yeme-içme ihtiyaçlarını karşılamak.

9- İş hayatında mutedil olmak, kendini fazla zorlamak, bitkin hale getirecek işler yapmamak.

10- Sonunun, ahiret hayatındaki durumunun iyi olacağı hissini oluşturmak.

11- Saadet ve mutluluk yolunda yürümek için kişisel iradeye sahip olmak.

12- Mutlu bir sosyal yaşam inşa etmek, aileden başlayıp toplumun bütün kesimlerine varana kadardır.

13- Birbirine baskın gelmeyecek şekilde madde ile mana (ruh) arasında denge kurmak.

14- Dünya ve ahiret taleplerini dengeli şekilde yerine getirmek. Bu ikisi birbirinin kumasıdır. Birine meylenmek diğerine haksızlık olur.

15- Beden ve ruh ihtiyaçları arasında denge kurmak. Bunlar da dünya ve ahiret gibidirler. Cismin de, ruhun da talepleri vardır. Her birine hakkını ver, mutluluğu bulursun.

16- Hayatı, değişmez/sabit değerler ışığında düzenlemek, güzel ahlak ve fazilet sistemi üzere yürümek.

17- Geçmiş anlamıyla manevî/ruhî hayata, ahirette amellerin karşılığı adaletle verileceğine iman esasî üzere önem vermek.

18- Mutluluk, aynı zamanda akıl ve kemale ermiş ilimle de gerçekleşir. Maverdi rahimehullah şöyle diyor: “Şüphesiz ilim ve akıl, beraberinde mal olmasa ve darlık olsa da mutluluk ve bahtiyarlıktır. Çünkü mutluluk, mal çokluğuyla değildir. Nice mutsuz zengin, nice mutlu fakir vardır.”

19- İffet ve kamil vera. İbn Kayyım rahimehullah diyor ki: “İffet, sahibini sözlü ve fiilî nezahat ve çirkinliklerden uzaklaştırır ve onu hâyâ etmeye sevkeder, bu da her iyiliğin başıdır. Onu fuhşiyat, cimrilik, yalan, gıybet ve laf taşımaktan alıkoyar. Sonra iffet, Müslümanın özellikle-rindendir.” Şüphesiz bu faziletlerin sahibi mutludur.

20- Kahramanlık ve cömertlik. Gerektiğinde acı ve tehlikeyi sebat, metanet ve azimle karşılamak. Onunla malını, şerefini, namusunu ve dinini savunabilir, zalim bir yöneticinin yanında hakkı haykırabilir, mazluma yardım edebilir, Allah yolunda cihad etmeyi, malî fedakarlıkta bulunmayı, fakir ve muhtaçlara yardım etmeyi, iyiliği emredip kötülüğü yasaklamayı sever. Şüphesiz bütün bunları sevmek mutluluk getirir.

21- Adalet ve insaf. Şüphesiz herkesin hakkının korunduğu, zulme uğramadığı ve aşağılanmadığı, adaletin hakim olduğu toplumda, herkesin hakkı korunur, kimse zulme uğramaz ve aşağılanmaz. İslam, kadının hakkını, erkeğin hakkını, hatta çocuğun hakkını tesbit etmiş ve toplum kesimleri arasına insafı getirmiştir. Beyazla siyahın, zenginle fakirin arasında bir fark yoktur. Şüphesiz bu düzenin hakim olduğu toplumda mutluluk olur.

Tariku's-Seade kitabının yazarı şöyle diyor: Dolayısıyla, mutluluk isteyen kimsenin şeriata uyması gerekir. Al-lame İbn Abdüsselam diyor ki: “Bütün mutluluk şeriate ve onun getirdiklerinde, ona ters düşen konularda nefsi terk etmektedir.” Sözüne şöyle devam ediyor: “Allah celle celaluhu şöyle buyuruyor: “Kim Benim hidayetime uyarsa o sapmaz ve bedbaht olmaz.” (Taha, 123) Yani dünyada sapmaz, ahirette de azapla bedbaht olmaz. İbn

Abbas radiyallahu anhuma “Rabbinizden size indirilene uyun.” (Araf, 3) ayeti hakkında şöyle demiştir: Yani Kitaba ve sünnete. “Kim Allah ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur.” (Ahzab, 71) Sonra da şöyle devam ediyor: Kişi bir itaati tam olarak, doğru bir şekilde yerine getirirse, onun kalbinde bir nur meydana gelir. Taatler çoğaldıkça nurlar da birikir ve artar, o zaman dünyanın sıkıntılılarına maruz kalsalar da sürekli sevinç ve ferahlık içinde olurlar. Çünkü onlar Allah'ın, kendilerine, onlara karşılık cennet nimetlerini hazırladıklarını bilirler. Onun için ilk sahabe ve tabiîn nesli İslam şeriatını toplu olarak uyguladıklarında, bu dünyanın metaı, süsü ve zevkleri onların ilgisini çekmemiş ve daha büyük ve değerli olandan onları meşgul edememiştir.

Mutluluk, bütün beşeriyetin arzuladığı rüyaların cennetidir. Onu düşüncesinin zirvesine ulaşmış filozof da, bayağılığın derinliklerindeki isyankar da, sarayındaki kral da, kulübesindeki berduş da arzular. O, büyüklerin ve küçüklerin, erkeklerin ve kadınların hayat boyunca hayallerini okşayan bir umuttur. O, babaların ve annelerin, evlatları için gerçekleştirmeye çalıştıkları bir hedeftir.

Dolayısıyla herkes mutluluğa muhtaç! Ne var ki birçoklarının şaşırıp ortada kaldığı bir soru var: “Mutluluk nerede?” Zira çokları mutluluğu farklı yerlerde aramaktadır. İnciyi çölde arayanlar gibi elleri boş, bedenleri yorgun, gönülleri kırgın ve hayal kırıklığı ile döndüler. Evet, insanlar bütün çağlarda, maddî zevkleri ve şehvetleri, deneyerek aradılar, ancak hiçbirinin mutluluğu gerçekleştiremediğini gördü. İnsanların birçoğunun, -Müslüman oldukları halde- sapmaları çoğalınca, “Mutluluk nerede?” dediklerini görürsün. Fakir kimse, en büyük mutluluğun malda olduğunu; hasta, sağlık ve selamette olduğunu; zillet içinde olanlar, saltanatta; dışlanmış kişi, şehvetleri işleme imkanına sahip olmada; aşık, maşukuna kavuşmada; bedevi de izzet-i nefis, onur, haysiyet ve nefsin yücelmesinde görür, her ne kadar bu sıkıntılı bir yaşantıyı beraberinde getirir bile, köylü bir şair şöyle diyor:

*“Bana hayat suyunu zilletle vermindense
Bilakis bana izzetle acı elma kasesi ver.*

Hayat suyu zillet içinde cehennem gibidir.

Onurlu olarak cehennem, en iyi yerdir.”

“Ben şairin her dediğine katılmıyorum, özellikle son beyte. Bir defa cehennemle birlikte ne izzet olur, ne de mutluluk. Şairlerin âdeti olduğu gibi şair abartıyor.”

Bunu en güzel biçimde müminlerin emiri Muaviye radiyallahu anh'in evlendiği kadın bedevi Meysun dile getiriyor:

“İçinde rüzgar esen ev bana mükemmel saraydan daha iyidir.

Havlayarak hırsızları benden uzaklaştıran köpek

Bana evcil kediden daha sevimlidir.

İçî rahat bir aba bana şeffaf elbiseden daha hoştur.”

Bundan anlıyoruz ki, mutluluk isteyen kişinin, yanlış yola girmeden, doğruluğundan emin olması gerekir. Mutluluğu hayatın belli bir alanına sıkıştırıp onu da mutluluğa ölçü kabul etmemesi gerekir. Mesela şu bedevi kadın, sıkıntılı hayatı, rahat/müreffeh hayata tercih ediyor. Mutluluğun piskolojisi ile alakalı bir şeydir. Mal ve refah, bazı kadınların zannettiği gibi mutluluğun ölçüsü değildir. Onlar zengin bir erkekle evlenirlerse onunla mutlu olacaklarını zannediyorlar. Bu yanlışır, hatta tam tersi de olabilir.

Son olarak, şairin şu sözünü hatırlatmak istiyorum:

“Mutluluğu mal toplamak olarak görmüyorum.

Aksine esas mutlu olan takva sahibidir.”

Mutluluk, ancak ilahî programa tabi olmak, Allah'ın arzında O'nun şeriatını tatbik etmek ve hükümlerde, malî ve sosyal işlevlerde, fert ve toplum üzerinde ilahî kanunu uygulamaktadır. Çünkü Allah'ın nizamı, beşerin ıslahı ve mutluluğu için en mükemmel olandır. “Hiç yaratan bilmez mi? O, en ince işleri görüp bilmektedir ve her şeyden haberdardır.” (Mülk, 14)

Mutluluk isteyenin (fert, toplum veya devletin), İslam şeriatını hem kendine hem de yönetiminde bulunanlara uygulaması gerekir. Böylece hem kendi mutlu olur hem de onunla birlikte bulunan insanlar mutlu olurlar.

Temel ve Genel Kurallar

Ebû Bekir radiyallahu anh, ölüm döşeğindeyken Ömer radiyallahu anh'ı yanına davet etti: “Ömer! Allah'tan kork. Allah'ın insanlardan gündüz yapmalarını istediği bir amel vardır ki gece yapılırsa onu kabul etmez. Geceleyin yapmalarını istediği bir amel vardır ki onu da gündüz yapılırsa kabul etmez.

Farzlar yerine getirilmedikçe nafileri kabul etmez.

Kıyamet günü mizanda amellerin ağır gelmesi, dünyada hakka uymak ve onu ağır getirmekle olur. Ağır gelmesi için mizanın hakkı, ona sadece hakkın konulmasıdır. Kıyamet gününde mizanı hafif gelenler, dünyada bâtıla uyanlardır. Hafif gelmemesi için mizanın hakkı, ona batılın konulmamasıdır.

Allah Teâlâ, cennetlikleri, en güzel amelleriyle andı. Kötülüklerini affetti. Ben onları hatırladığımda, ‘Onların arasına giremeyeceğimden korkuyorum.’ derim.

Yüce Allah, cehennemlikleri de en kötü amelleriyle anmış ve iyi olanı onlara iade etmiştir. Ben onları hatırladığımda: ‘Bunlarla birlikte olmamayı ümit ediyorum.’ derim.

Kul, hem ümit etmeli, hem de korkmalı! Allah'ın rahmetinden ümit kesilmez.

Eğer sen vasiyetimize riayet edersen, ölümden daha çok seveceğin bir yitiğin olmayacaktır. Ölüm sana da gelecektir. Eğer vasiyetime dikkat etmezsen, ölümden daha çok hoşlanmadığın bir kaybın olmayacaktır. Ondan kurtulamayacaksın da.

Âişe radiyallahu anha şöyle anlattı: “Bir defasında yeni bir elbisemi giydim, ona bakmaya başladım. Elbise hoşuma gitmişti.”

Ebû Bekir radiyallahu anh, “Neye bakıyorsun? Allah, şu anda sana (rahmet nazarıyla) bakmıyor.” dedi. Ben de:

- Sebebi ne? dedim. O da:

- Bilmiyor musun? Kul, dünya süsüyle gururlanırsa, onu bırakıncaya kadar yüce Allah o kula buğzeder, dedi. Ben de hemen onu çıkarıp birisine bağışladım. Ebû Bekir radiyallahu anh da şöyle dedi:

- Belki verdiğin sadaka, senin günahına kefarettir.

İmam Ebu Hanîfe

İsmi, en-Numan İbn Sabit İbn Zûtâ el-Hazzaz el-Kûfi; künyesi Ebû Hanîfe'dir. Hicri 80 veya 61 yılında doğmuş, H. 150 yılı Şaban ayının on beşinci gecesi yetmiş yaşında vefat etmiş ve Bağdat'taki Hayzeran kabristanına defnedilmiştir.

İmam Ebû Hanîfe, Kûfe'de doğdu ve ömrünün ilk yılları orada geçti. Başlangıçta kumaş (elbise) ticaretiyle meşguldü. Ticaretinde güvenilir bir kişiydi, hile yapmaz, kimseyi aldatmazdı. Sonunda dokumacılar çarşısında dokuma alanında meşhur biri olmuştu. Sonra ticareti gelişip büyüdü ve nihayet ücretli işçilerin çalıştığı bir dokuma atölyesinin sahibi oldu.

* Ebû Hanîfe, dış görünüşü itibarıyla güzeldi, temiz giyinirdi; etrafındaki kimselerle iyi geçinir; onlara iyilik ve yardımda bulunurdu.

* O *rahimehullah* çok vera ve takva sahibiydi; Yüce Allah'tan çok korkardı. Allah Teâlâ'nın haramlarına düşmekten çok sakınırdı. Zâhiddi; dünyaya değer vermezdi. Önüne dünyalıklar ve büyük servetler serildiği halde onları elinin tersiyle itmişti. Kadılık veya hazine bakanlığı görevini üstlenmesi için kırbaçlandı ve eziyete uğradı, fakat yine de kabul etmedi.

İmam Ebû Hanîfe, zühd ve takvasının yanı sıra ibadete de çok düşküdü. Hatta çok namaz kıldığı, sık sık teheccüde kalktığı ve uzun süre kıyamda durduğu için ona "direk" dendiği rivayet edilmektedir.

Çok cömert, ikram sahibi ve eli açıktı. Aile efradına infak ettiği gibi âlimlere de infak ederdi. Kendisine bir elbise aldığında onlara da alırdı. Yine kendisine bir meyve veya taze hurma geldiğinde de böyle yapardı. Kendisi ya da çoluk çocuğu için bir şey satın almak istediğinde önce âlimler için ayısını satın alır, sonra ailesine alırdı.

Sadaka vermek için veya din kardeşlerine iyilik yapmak için bir şey satın aldığı zaman, gücünün yettiği en iyi şeyi satın alırdı. Kendisi ve ailesi için bir şey satın alacağı zaman ise bu kadar titizlik göstermezdi. Bu, âlimlere karşı yaptığıdır. Öğrencilerine de iyilik ederdi, fakir olanlarına malıyla destek olur, onlara infak eder ve ihtiyacı olanları evlendirirdi. Hatta Ebû Yusuf'un ve ailesinin on yıl boyunca geçimini karşılamıştı.

İmam Ebû Hanîfe, övgüye layık pek çok özelliği, hem ahlak hem de yaratılış olarak pek çok güzelliği kendinde

toplamaştır. Nitekim onun menkıbeleri hakkında küçük büyük pek çok eser kaleme alınmıştır. Ben, bu konuyu talebesi Ebu Yusuf'un onun güzel hasletlerini anlatan sözleriyle bitirmek istiyorum:

İmam Ebû Hanîfe, dinî ilimlerden nasibini eksiksiz almıştır. Dinî ilimlerde üstün yeteneklere sahipti. Onlarla çok yakından ilgiliydi. Fetva ve ders verme ve önüne gelen hassas problemleri çözme yeteneğine sahipti.

Bununla birlikte kelim ve cedel gibi bazı başka ilimlerin bilgisine de sahipti. Bu bilgisinin, Kûfe'de yetiştirilmesiyle yakından ilgisi vardır. Çünkü orada ikamet eden çeşitli din ve fırka mensupları vardı. Toplum, böyle bir yapıya sahip olunca orada akaid konusunda pek çok tartışma ve münazaranın olması da kaçınılmazdı.

Yüce Allah, İmam Ebû Hanîfe'nin iyiliğini murad etti ve o, kelim ile cedel ilmini terk edip fıkıh ve sünneti öğrenmeye yöneldi. Ebû Hanîfe, kelim ilminden koptuktan sonra hadisçi ve fıkıhçı âlimlerle bir araya gelip onlardan ilim öğrenmeye başladı. Nitekim Hammad İbn Ebi Süleyman'dan on sekiz sene boyunca ayrılmadığını görmekteyiz. Tabii bu, fıkıh sadece ondan aldığı anlamına gelmez. Bilakis onun pek çok fıkıhçıyla bir araya geldiği, Mekke fakihî Ata İbn Ebi Rabah, İbn Ömer'in azatlısı Nafi, Zeyd İbn Ali ve Cafer es-Sâdık vb. fıkıhçılardan ders aldığı sabittir.

İmam Ebû Hanîfe, hicri 100'den sonra hadis ilmiyle meşgul olmaya başladı. Bir kısmının ismi yukarıda geçen çok değerli hocalardan hadis dinledi. Bu uğurda yolculuklar yaptı. Bununla beraber o, çok az hadis rivayet etti. Belki de bunun sebebi, onun rivayet konusunda çok katı ilkelerinin olmasıdır. Nitekim o, bir hadisi ezbere bilmeyen kimselerden rivayeti uygun görmezdi.

İmam Ebû Hanîfe'ye nispet edilen kitaplar:

- 1- el-Fıkhu'l-Ekber, Hammad İbn Ebi Hanîfe rivayeti.
- 2- el-Fıkhu'l-Ekber, Ebû Mutî' el-Belhî rivayeti. Buna el-Fıkhu'l-Ebsat da denmektedir.
- 3- el-Âlim ve'l-Müteallim, Ebu Mukatil es-Semerkandî rivayeti.
- 4- Risaletü'l-İmam Ebi Hanîfe ila Osman el-Bettî, Ebu Yusuf rivayeti.
- 5- el-Vasiyye, Ebu Yusuf rivayeti.

Küçük Günahları Büyüten Şeyler

Küçük bir günah bazı sebeplerden dolayı büyük günah haline gelir. Israr ve devamlılık bu sebeplerin bazılarıdır. İbn Abbas *radıyallahu anhumâ'dan* rivayet edilen bir hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Israrla birlikte küçük günah, istiğfarla birlikte büyük günah olmaz."

* Bil ki terk edilmiş ve benzeri bir daha işlenmemiş büyük bir günahın affı, kulun işlemeye devam ettiği küçük bir günahın affından daha çok umulur. Taşın üzerine devamlı damlayan su, o taşı çok etkiler. Eğer bu suyun tamamı bir defada taşın üzerine boşaltılsa etkili olmaz. Bu yüzdendir ki Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Allah'ın en sevdiği amel, az da olsa devamlı olandır." (Buhari, Müslim)

* Günahı gözünde küçük görmektir. Kul günahı gözünde büyük gördükçe Allah katında o günah küçülür. Kul onu gözünde küçük gördükçe de Allah katında büyür. Günahın büyük görülmesi, kalbin o günahın nefret etmesinden ve onu çirkin görmesinden kaynaklanır. İbn Mesud *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "Mümin, günahını sanki tepesine düşeceğinden korktuğu bir dağ gibi görür. Facir ise günahını sanki burnuna konmuş ve elini sallayınca gidecek bir sinek gibi görür." (Buhari, Müslim)

* Müminin, Allah'ın yüceliğini bildiği için günah kalbinde büyür. Kendisine isyan ettiği Zâtın büyüklüğüne baktığı zaman günahı kocaman görür. Buhari, Enes *radıyallahu anh'tan* şu hadisi rivayet etmiştir: "Siz kıl kadar bile önemsemediğiniz birtakım işler yapıyorsunuz ki, biz onları, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında helâk edici büyük hatalardan sayardık."

* Kişinin işlediği küçük bir günahla sevinmesi ve övünmesidir. Mesela şöyle der: "Görmedin mi filanını ırz ve namusunu nasıl parçaladım? Onun kötülüklerini öyle anlattım ki onu utandırdım." Bu ve benzeri sözlerle küçük günahları kocaman yapar.

* Allah'ın, günahları örtmesini, hilmini ve ona mühlet vermesini anlayamaması ve önemsememesidir. Bunun kendisine verilen mühletle günahının artması için Allah'ın bir gazabı olabileceğini kavrayamamasıdır.

* Günahı işledikten sonra bunu başkalarının yanında anmaktır. Buhari ve Müslim'in Sahih'lerinde Ebu Hureyre *radıyallahu anh'tan* rivayet edilen bir hadise göre Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Ümmetimin hepsi affedilmiştir. Yalnız açıktan açığa günah işleyenler müstesna! Açık günahlardan biri de kulun geceleyin bir amel işlemesi, sonra Allah onu örtbas ettiği halde sabahlamasıdır. Fakat kul, 'Ey filân! Ben dün şöyle şöyle yaptım.' der. Hâlbuki kendisi Allah onu örtbas ettiği halde gecelemişti. İşte Rabbi gizlediği/örttüğü halde geceler, sabahladığı vakit Allah'ın örttüğünü meydana çıkarır."

* Günah işleyen kimsenin, kendisine uyulan bir âlim olmasıdır. Günah işlemek ondan öğrenilirse onun günahı daha büyük olur. Bu günahlar, öldükten sonra geride bıraktığı ve dünyaya yayılan kötülüklerdir. Öldüğü zaman günahıyla beraber ölen kimselere ne mutlu! Bir hadiste şöyle buyrulmuştur: "Kim İslam'da kötü bir çağır açarsa bunun günahı ve kendisinden sonra bu ameli işleyenlerin günahı onların günahı eksiltilmeden o çağır açan kimsenin üzerine olur." (Müslim)

Âlimin iki görevi vardır: Günahı terk etmek ve günah işlediği zaman onu gizlemek. İşlediği günahlar örnek alındığı zaman âlimlerin günahları katlandığı gibi, iyilikleri örnek alındığı zaman da haseneleri katlanır. Âlimin giyim, kuşam ve harcamalarında orta yolu izlemesi gerekir. Azla yetinmeye çalışmalıdır. Çünkü insanlar ona bakmaktadır. Kendisinin örnek alındığı şeylerde çok dikkatli olmalıdır. Sultanların huzuruna girme ve dünyalık toplamadaki ruhsattan yararlandığı zaman bunun vebali onun üzerine olur. O, sultanların huzuruna girerken kendini koruyabilir, fakat insanlar onun kendisini nasıl koruduğunu bilemezler.

Bir padişah, insanları domuz eti yemeye zorlamıştı. Âlim bir zat geldi ve padişahın veziri ona dedi ki: "Senin için bir oğlak kestim, sen ondan ye." Âlim huzura girip ete yaklaştı, ama o etten yemedi. Padişah da onun öldürülmesini emretti. Vezir, o âlime dedi ki: "Ben sana bunun bir oğlak eti olduğunu söylemedim mi?" Âlim dedi ki: "İyi ama bana uyan kimseler benim bu halimi nereden bilecekler!?"

Rasûlullah ﷺ'den Öğütler

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen ve bazı raviler tarafından rivayet edilen bazı öğütler, hayatımızı aydınlatacak bir ışık olarak aşağıda sunulmaktadır:

Bu sunulan öğütlerdeki sözler bizzat Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'e ait olup rivayet edenler farklı kişilerdir. Bu yüzden diyoruz ki:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyuruyor:
* * *

"İki nimet vardır ki birçok kişi bu nimetleri kullanmada aldanırlar: Sağlık ve boş vakit." (Buhari)
* * *

"Beş şeyden önce beş şeyin değerini bil: Yaşlılıktan önce gençliğin, hastalıktan önce sağlığın, fakirlikten önce zenginliğin, meşguliyetten önce boş vaktin ve ölmenden önce hayatın değerini bil." (Hakim)
* * *

"Âdemoğlunun iki vadi dolusu malı olsa üçüncüsünü ister. Âdemoğlunun karnını ancak toprak doldurur. Allah, tevbe edenin tevbesini kabul eder." (Buhari, Müslim)
* * *

"Âdemoğlu büyür, onunla birlikte iki şey de büyür: Mal sevgisi ve uzun yaşama isteği." (Buhari, Müslim)
* * *

"Sizden daha altta olana bakın. Sizden üstte olana bakmayın. Böyle yapmanız, Allah'ın üzerinizdeki nimetini hor görmemeniz için daha uygundur." (Buhari, Müslim)
* * *

*"Vallahi, dünya, âhiret hayatına nispetle, birinizin parmağını denize sokmasına benzer. (Bu arada Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* işaret parmağını gösterdi.) O kişi denize daldırılan parmağın ne kadar su ile döndüğüne baksın!"* (Müslim)
* * *

"Yüce Allah, gündüz günah işleyenin tevbe etmesi için geceleyin elini açar. Gece günah işleyenin de tevbe etmesi için gündüz elini açar. Bu, güneş batıdan doğuncaya kadar böyle devam eder." (Müslim)
* * *

"Zenginlik, mal mülk zenginliği değildir, asıl zenginlik gönül zenginliğidir." (Buhari)
* * *

"Hanginin mirasçısının malını kendi malından çok sever?" "Allah'ın Rasûlü! Hepimiz kendi malımızı daha çok severiz, dediler. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, "Kişinin kendi malı, ölümünden önce hayır yoluna harcaıy önden gönderdiği malıdır. Mirasçının malı da kişinin hayra sarfetmeyip ölünceye kadar geri bıraktığı malıdır." buyurdu. (Buhari)
* * *

*"Altına, gümüşe ve lüks elbiseye kul olan kahrolsun! Böyle kişiye verilirse memnun olur, verilmezse hoşnut olmaz. (Allah'ın takdirine kızır)." (Buhari)
* * **

"Kim sevdiğini Allah için sever; Allah rızası için kızar; verdiğini Allah için verir, vermediğini Allah için vermezse, imanını mükemmel hale getirmiş olur." (Ebû Dâvûd)
* * *

"Kişinin sabahleyin mü'min, akşamleyin kâfir olacağı yahut akşamleyin mü'min, sabahleyin kâfir olacağı; dinini, az bir dünyalık karşılığında satacağı karanlık gecenin bölümleri gibi olan fitneler gelmeden önce iyi şeyler yapmaya çalışın." (Müslim, Tirmizi)
* * *

"Mü'minin durumuna hayret edilir! Onun her durumu iyidir, hayırlıdır. Bu, sadece mü'mine özgüdür. Bolluk içindeyse, şükreder. Bu, onun için iyi olur. Darlık içindeyse sabreder, bu da onun için iyi olur." (Müslim)
* * *

*"Allah, altmış sene yaşatıp ölümünü ertelediği (halde yaratana ve yaşatana tanımayan) kimseyi mâzur görmez (onun özrünü kabul etmez)." (Buhari)
* * **

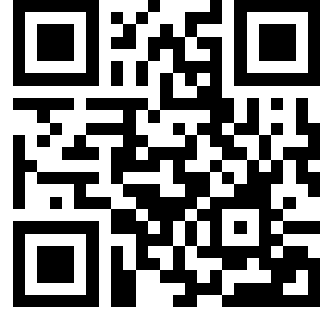
(Bu öğütler, Salih Ahmed eş-Şamî'nin, Guraba Yayınları tarafından basılan *Sahabeden Öğütler* isimli kitabından alınmıştır.)

Zamzam dergisi pdf

İslam House sitesi

*MÜSLÜMAN ÇOCUKLARIN
KESİN BİLMESİ
GEREKEN KONULAR*

Son üç jüzün tefsiri

اللغة التركية